

ΚΑΤ. 442 / 1923

ΝΕΑ

ΦΟΡΜΙΓΕ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ & ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ "ΩΔΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ,"

ΕΤΟΣ Β' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1922
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ - ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ : Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 19-20-21-22

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :
Κ. Α. ΨΑΧΟΣ
Ε. Α. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ :
ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ
(Τέρμα Ἀχαρνῶν)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ :
Ἔτησίᾳ Ἐξάμηνος
Ἐδωτερικῶν δρ. 20 ἔξ. 12
Ἐξωτερικῶν δρ. 25 ἔξ. 15
Ἀμερικῆς δολ. 5 δολ. 3

ΕΙΣ ΠΡΟΓΟΝΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, ὁ πολὺς καὶ γνωστός μουσικολόγος Théodore Reinach, ὁ μεταγράψας καὶ τὸν ὕμνον τοῦ Ἀπόλλωνος, δημοσιεύει ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχει τῆς Revue Musicale, περισπούδαστον μελέτην, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τελευταίας ἐν Αἰγύπτῳ ἀνακαλύψεως χειρογράφου τοῦ Γ' μ. Χ. αἰῶνος. Διὰ τῆς μελέτης ταύτης ἀποδεικνύεται ὀριστικῶς καὶ ἔμφανως πλέον, ὅτι ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ εἶνε καθαρὰ φωνητικὴ παράδοσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς, ὡς τοσάκις καὶ ἀπὸ τῆς ἑδρας τῆς καθηγητικῆς ἐτονίσασμεν καὶ ἐν πλείσταις ἡμῶν διαλέξεσιν φανατικῶς διεκηρύξαμεν.

Ἡ καθαρὰ αὕτη ἀλήθεια καὶ μαθηματικῶς ἤδη ἀποδειχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πολυτίμου συνεργάτου μας κ. Σταύρου Βραχάμη, καθηγητοῦ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ γράφομεν, μέλλει ἐντός ὀλίγου νὰ πιστοποιηθῇ καὶ ἔμπρόκτως διὰ τοῦ ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ κατασκευὴν εὐρισκομένου μεγάλου «Εὐλείου Παναρμονίου».

Τῆς ἀνωτέρω μελέτης τοῦ κ. Ρενὰκ καθηκόντως δημοσιεύομεν μέρος ἐν περιλήψει.

«Τὰ πρῶτα χριστιανικὰ μνημεῖα τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν (εἰκόνες ἐν κατακόμβαις, ἀνάγλυφα σαρκοφάγων) ἐμφανίζουσι ἀπλὴν καὶ καθαρὰν προσαρμογὴν τῶν ἀρχαίων τρόπων τῆς εἰδωλολατρικῆς τέχνης εἰς θέματα, εἰλημμένα ἐκ τῆς Βίβλου ἢ τῶν Εὐαγγελίων. Διὰ τοῦτο πρὸ πολλοῦ ὑπέθεσαν, ὅτι καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, Βυζαντινῆς τε καὶ Λατινικῆς, πρέπει ν' ἀναζητηθῶσιν εἰς τὴν εἰδωλολατρικὴν μουσικὴν (ἱερὰν καὶ ἐξωτερικὴν) τῶν πρώτων αἰῶνων τῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας.

Καὶ ρυθμικῶς μὲν ἐξηκριβώθη ἔκτοτε, ὅτι αἱ ἀρχαιότατοι ὕμνοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς οἱ τοῦ Συνεσίου καὶ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, ἀποτελοῦνται ἐξ ἀναπαύστων, ἰαμβοαναπαύστων, ἀνακρεοντείων. Βραδύτερον ἕνεκα ἀλλαγῶν τῆς προφορᾶς ἢ προσφθίγγων ὑπεχώρησεν εἰς τὸν τονισμόν· τοῦτ' αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας σφισόμενας μελωδίας τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ζήτημα ὁμῶς τῆς μελοποιίας τῆς τε Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας εἶχε παραμείνει σκοτεινόν, παρὰ τὰς εὐφρεῖς προσπάθειαις διαφόρων σοφῶν· καὶ τοῦτο διότι πρᾶγματι τὰ σφισόμενα αὐθεντικὰ ἐκκλησιαστικά μελῆ εἶνε πολὺ νεώτερα. Διὰ τοῦτο μου-

σικολόγοι τινές, ἀποκρούοντες τὴν Ἑλληνικὴν καταγωγὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μελοποιίας ὡς ἀναπόδεικτον καὶ ἴσως ἴσως μὴ ἐπιθυμοῦντες αὐτήν, ἐσχημάτισαν τὴν τερατώδη ὑπόθεσιν ὅτι αὕτη κατάγεται ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς μουσικῆς· ἀναζητήσαντες δὲ εἰς τὰ ἀγνωστα μελῆ τῆς Ἑβραϊκῆς Συναγωγῆς τὴν πηγὴν τῶν πρώτων ἄσμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἠρμήνευσαν τὰ ἀγνωστα διὰ τῶν ἀγνώστων.

Ὁὗτω π. χ. ἐσχάτως ὁ κ. Raoul Gunsbourg παρουσίασεν ὡς αὐθεντικὸν τεκμήριον τῆς ἐποχῆς τοῦ Σολομῶντος (!) μέλος ἑβραϊκόν, τὸ ὁποῖον πιστεύει ὅτι ἐξήγγησεν ἐκ τινος κυλίνδρου τῆς Ἑβραϊκῆς Συναγωγῆς τοῦ Κουνο.

Ἡ Συναγωγὴ, ὁ κύλινδρος, ἡ μελοποιία, εἶναι ἀσφαλῶς νεώτερα· ἡ μελοποιία αὕτη, κατ' αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν τοῦ ἐκδότου, ἔχει καταπληκτικὴν ὁμοιότητα πρὸς τινὰ μονωδίαν τοῦ Βοκκαίου τοῦ Suppé.

Ὁ κ. Gunsbourg ἠθέλησεν ἴσως νὰ ἀστειρευθῇ μὲ τὴν εὐπιστίαν τῶν ἀναγνώστων τοῦ Figaro, ὡς καὶ ἐνίμν φερομένων ὡς μουσικῶν κριτικῶν, ὡς καὶ τῶν ἀκροατῶν του ἐν Monte Carlo, εἰς τοὺς ὁποίους ἐσερβίρισε τὸ ἄσμα ἄσμάτων τοῦ Σολομῶντος, ψαλὸν ὑπὸ τῆς κ. Yvonne Gall, μεταξὺ μιᾶς Σινικῆς μονωδίας τῆς ἐποχῆς τοῦ Κομφουκίου (!) καὶ μιᾶς ἑλληνικῆς μονωδίας τοῦ τετάρτου αἰῶνος (!) ἀνασυγκροτηθείσης (sic) ὑπὸ τοῦ Gounod καὶ τοῦ Bourganlt Ducondray.

Ἡ ἀξιόλογος αὕτη διασκέδασις συνέπεσε μὲ τὰς Ἀπόκρεω.

Ὁὗτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων μέχρι σήμερον, ὅλοι οἱ μουσικολόγοι θὰ χαιρετίσωσιν, ὡς μέγα εὐτύχημα, ἢ μᾶλλον ὡς εὐφρόσυνον ἱστορικὸν γεγονός, τὴν σπουδαίαν ἀνακάλυψιν τοῦ πρώτου ἀρχαίου κειμένου, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει ἐπὶ τέλους πολῦ τιμὸν καὶ αὐθεντικὴν πληροφορίαν, λίαν ἐνδιαφέρουσαν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν μελοποιίαν.

Τὸ βραχὺ δυστυχῶς τοῦτο χειρόγραφον προέρχεται ἐξ Αἰγύπτου. Εἶναι λεπτὸν φύλλον παπύρου μήκους 30 ἐ. μ. καὶ πλάτους 5 ἐ. μ. ἐδημοσιεύθη δὲ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης Arthur Hunt εἰς τὸν XV τόμον, τοῦ πρό τινος ἐκδοθέντος παπύρου τοῦ Ὁξυρύχου, ὑπ' ἀριθ. 1786.

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Βερνάρδου Grenfell, συναδέλφου καὶ συνεργάτου τοῦ Hunt. Οὐδεμίαν δὲ ἀμφιβολίαν δύναται νὰ ὑπάρξῃ περὶ τῆς αὐθεντικότητος αὐτοῦ, οὔτε περὶ τῆς τοπικῆς του προελεύσεως καὶ χρονολογίας (τέλος τοῦ III αἰῶνος μ. Χ.), διότι αὕτη ἐξηκριβώθη ἐκ τινος ἔμπο-

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Εἰς πρόγονος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. (Th. Reinach).
- Ἀνέκδοτος Τοπικὴ Διάταξις τοῦ τρόπου, κατ' ἐν εὐφημίζετο ὁ Οἰκουμέν. Πατριάρχης. (Κ. Α. Ψάχου)
- Ὁ κ. Ἀρμάνδος Μαρσίη καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι μουσικὴ κίνησις.
- Ἀνέκδοτος Ἑκκλησιαστικὴ ποίησις.— Ἀνδρέου Κρήτης Ἱεροσολυμίτου Κανὼν καὶ Τετραψῆδιον. (Σπ. Καμπανάου, Αζυριώτου, ἱατροῦ).
- Ἡ Ἑβραϊκὴ Κ. Ψάχου. (Νεκρολογία. Μ. Ι. Γ.).
- Διλέξις, γενομένη ἐν τῷ «Περικασῶ». (Κ. Α. Ψάχου).
- Ὑμνικὴ καὶ Φυσιολογία τῆς φωνῆς (Μιχ. Πικραθενσοπούλου, ἱατροῦ).
- Ἡ εἰκοσιπενταετηρὶς τοῦ Μικ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανοῦ τοῦ Α'.
- Ὁ χορὸς τῆς Ἰκαρίας μετὰ περιγραφήν (Γ. Πουλιανῶ).
- Πῶς ἤρχισαν ὑπὸ τῶν ξένων ἡ συλλογὴ τῶν Ἑλλην. δημοτικῶν τραγουδιῶν. (Κ. Α. Ψάχου).
- Κρίσις ἀλλοδαπῶν περὶ τῆς «Νέας Φέρμυγος».
- Εἰδήσεις.
- Ζητήματα : (Πρωτοφανὲς καὶ πρωτάκουστον! — Μεγαλοπρεπὲς χιρονομία!).
- Μουσικὴ : (Τὰ Προκείμενα τῶν Ἀναβιβῶν τῶν Εἰσοδίων καὶ τῶν Χριστουγέννων εἰς Βυζαντινὴν παρασημαντικὴν.— Ὁ χορὸς τῆς Ἰκαρίας εἰς Βυζαντινὴν καὶ Ἑβραϊκὴν παρασημαντικὴν, μετὰ σχεδιαγραφήματος).
- Εἰκόνες : Ἡ Ἑβραϊκὴ Κ. Ψάχου.

ρικοῦ λ)σμοῦ, ἀναγεγραμμένου εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ παπύρου.

Εἰς τὸ μικρὸν λοιπὸν τοῦτο τμήμα παπύρου φαίνονται καθαρῶς πέντε γραμμαί, ἐξ ὧν πολλαὶ ἀτελεῖς (διότι δυστυχῶς λείπει δλη ἢ ἀριστερὰ ἄνω γωνία), μεταξὺ δὲ τῶν γραμμῶν τοῦ κειμένου διακρίνονται τὰ μουσικὰ σημεῖα, μικρότερα καὶ ἡρμωσμένα εἰς τὰς ἑλληνικὰς λέξεις. Ὅλα ταῦτα τὰ μουσικὰ σημεῖα τῇ βεβαιότητι τοῦ εἰδικοῦ καθηγητοῦ κ. H. Stuart Jones, φωτογραφηθέντα καὶ ἀνατυπωθέντα ἀνευρίσκονται, ἀνευ ἐξαιρέσεως, εἰς τὸ φωνητικὸν διάγραμμα τοῦ διατονικοῦ ὑπολυδίου τρόπου ἐν τῷ Ἀλυπίῳ.

Ὁ Ἑλληνικὸς αὐτός ὕμνος ἐποιήθη πρὸς ἐξύμνησιν τῆς Ἁγίας Τριάδος, εἶναι δ' ἑλληπής. Ἐξ αὐτοῦ σφισονται μόνον αἱ ἐξῆς περικοπαί, μετὰ μουσικῆς:

... Ὅμοι πάσαι τε Θεοῦ λόγιμοι...
... οὐ τὰν ἡὼ σιγάτω μηδ' ἄστρα φασφόρα...
... ποταμῶν ροθίων παγαί· ὑμνούντων δ' ἡμῶν

πατέρα χ' υἱὸν χ' ἅγιον πνεῦμα πάσαι δυνάμεις ἐπιφωνούντων «ἀμὴν ἀμὴν, κράτος αἰῶνος

...
... δόξα μὲν πάντων ἀγαθῶν, ἀμὴν ἀμὴν».

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

γνωρίσματα τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, τῆς ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διὰ μέσου τῶν αἰώνων διασφύσεως καὶ διὰ τῆς σημειογραφίας αὐτῆς εἰς σύστημα τέλει-ν ἀποκρυσταλλώσεως. Τὴν παράδοσιν ταύτην κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποτελοῦσι τὰ μουσικὰ διαστήματα ἐκάστου τῶν τριῶν μουσικῶν γενῶν, εἴτε φυσικὰ καὶ σταθερὰ, ὅπως καὶ τὰ δυνάμει τοῦ νόμου τῆς μελωδικῆς ἔλξεως καθ' ὄριζοντες, ὡς εἶπον, κανόνας κυμαινόμενα. Καὶ τὰ διαστήματα ταῦτα κατεῖχον πάντοτε οἱ ἀριστεῖς ἐκτελεσταὶ τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, οἵτινες τοιοῦτο μᾶλλον εἰσὶν ἀξιοθαύμαστοι, καθόσον ἀνευ τεχνικοῦ τινος μέσου, ἀνευ δηλ. τῆς βοήθειας ὄργανου, διὰ μόνης τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς φωνῆς διατηροῦντες καὶ διὰ τῆς ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας παραδεδομένης ἐκτελέσεως αὐτῶν μεταδίδοντες ταῦτα, οὐδέποτε ἐσφάλαντο. Ἡ φωνητικὴ παράδοσις λοιπὸν ἦτο καὶ ἐξολοκληρωθεῖσα οὕτως ἐκείνη, δι' ἧς εἰς τὰ ὄρα τῶν διδασκόμενων τὴν ἐκκλ. μουσικὴν ἐντυπώνονται οἱ τόνοι μείζων, ἐλάσσων καὶ ἐλάχιστος, ὅπως καὶ πάντες οἱ τόνοι καὶ αἱ δῖσεις καὶ αἱ ὑφέσεις καὶ τὰ μικρότερα τούτων σταθερὰ, εἴτε κυμαινόμενα διαστήματα τοῦ τε χρωματικοῦ καὶ τοῦ ἑναρμονίου γένους. Τὴν παράδοσιν ταύτην ἐπιζητοῦσι νὰ ἐκμηδενίσωσιν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ μέλους καὶ τοῦ Κλειδοκυμβάλου, (χάριν τοῦ ὁποῦ καὶ αὐτὴ ἡ φυσικὴ κλίμαξ ἐδυσιάζθη), συγκρίζοντες καὶ ἰσοφαρίζοντες τὸν μείζονα τόνον πρὸς τὸν ἐλάσσονα, τὸν ἐλάχιστον πρὸς τὰ ἡμιτόνια κλπ. καὶ ἀπειλοῦντες οὕτως νὰ ἐκμηδενίσωσι τὸ ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου τούτου διαστηματικοῦ πλούτου προερχόμενον ἰδιαίτερον ἄκουσμα τῆς ἡμετέρας μουσικῆς. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ὑπάρχουσιν οἱ ἀριστεῖς καὶ οἱ ἀκριβεῖς τῆς φωνητικῆς παραδόσεως κάτοχοι, οὐδένα αὐτὴ διατέχει κίνδυνον. Ἄλλ' ἐκλειπόντων ὁσημέραι τούτων, τίς ἔσται ἐκεῖνος, ὅστις θὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ἐπιγινόμενους τὴν ἰδιαίτερον ταύτην χροιάν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μέλους; Διὰ τοῦτον ἀκριβῶς τὸν λόγον ἐπιβάλλεται ἡ κατασκευὴ ἰδιαίτερου ὄργανου, διὰ τοῦ ὁποῦ, καθοριζόμενου ἀκουστικῶς καὶ μαθηματικῶς ὅλου ἐκείνου τοῦ διαστηματικοῦ κόσμου τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, νὰ ἦναι δυνατὴ ἡ πιστὴ διδασκαλία καὶ ἀπόδοσις τῶν διαστημάτων τῆς ἡμετέρας φωνητικῆς παραδόσεως καὶ ἡ διάσφισις αὐτῆς.

Εἰς ἀπάσας τὰς ὀρθοδόξους τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίας ἡ παράδοσις διετηρήσθη ὀρθῶς καὶ ἀδιάφθορον τὴν οὐσίαν τοῦ ἱεροῦ μέλους. Ἀπὸ αὐτῶν τῶν παριστρίων χωρῶν μέχρι τῶν ἑσχατιῶν τῆς Αἰγύπτου ἡ παράδοσις εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ. Πάντα τὰ γένη, τὰ τοιαῦτα διαστήματα, αἱ χροαὶ κλπ. ψάλλοντα ἀπαλλάττωσι, διότι ἡ παράδοσις διεσφύθη καὶ διετηρήθη ὁμοίως, σφρα καὶ ἀκαμμία, ὅπου ἡ ἐπήρεια τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ μέλους δὲν ἐξησθένεισεν αὐτῆν. Καὶ ἀπόδειξις μία, τὸ σπουδαιότατον ἔργον τῆς ἐν Κων)πόλει Ἐπιτροπῆς, τὴν ὁποίαν ὁ ἀοιδιμὸς Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ' συνέστησε κατὰ τὴν πρώην αὐτοῦ πατριαρχίαν τὸ 1881 πρὸς ἐμπέδωσιν καὶ διάσφισιν τῆς φωνητικῆς παραδόσεως. Τὴν ἐπιτροπὴν ἐξείνην ἀπέτελλον οἱ δοκιμώτεροι τῶν τότε ἱεροψαλτῶν. Τὴν φωνητικὴν δὲ παράδοσιν ὡς διετήρουν μέχρι τότε ἐκεῖνοι, κατεμέτρησε καὶ καθώρισεν ἐπιστημονικῶς ὁ ἀείμνητος τοῦ Γένους διδάσκαλος Ἀνδρέας ὁ Σπαθάρης. Καὶ ἡ Ἐκκλησία, περιβαλοῦσα διὰ τῆς ἐγγύσεως αὐτῆς τὸ σοβαρὸν ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξείνης, συνέτελεσεν εἰς τὸ νὰ διασφύθῃ ἡ ὑπ' αὐτῆς ἀνεκάνθη παραδεδομένη καὶ διατηρουμένη φωνητικὴ παράδοσις τῆς ἐκκλ. ἡμῶν μουσικῆς. Χωρὶς δὲ ὅλου νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ ἔργου τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1881, ἐν μόνον, ἐξόχως χαρακτηριστικὸν ἀναφέρω, ὅπερ δὲ ὁ ἀείμνητος Σπαθάρης συχνάκις ἔλεγε μοι. «Πολλάκις—ἔλεγε μοι—ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ ἀείμνητου Γερμανοῦ Ἀφθονίδου, μετρίνον ζυφίως τὰ ἐπὶ τοῦ ἡχομέτρου τὴν προεραϊάν καθορισθέντα διαστήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχον μείνει πάντες σύμφωνοι, καὶ προσεπάθουν νὰ παραπέσω τούτους, ὅτι τὰ μετακινήθῃντα διαστήματα ἦσαν τὰ ὑπ' αὐτοῦ καθορισθέντα φωνητικῶς, οὐδέποτε ὅμως καθώρθωσα νὰ τοὺς γελάσω». Καὶ εἶναι μικρὸν τοῦτο ἄρα γε; Τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι τὸ ἀσφαλὲς ἐγγύρον, ὅτι

προῦξ' ἴτο οὐδ' ἐπεὶ περὶ διαστημάτων εἰζῆ καὶ ὡς ἐτυχεν ἀποδιδόμενων, ἀλλὰ περὶ διαστημάτων σταθερῶν καὶ μονίμων, ἅτινα οἱ ἀείμνητοι ἐκεῖνοι κατεῖχον ἀσφαλῶς, ἀπέδιδον ἀκριβῶς καὶ μετέδιδον ἀκριβέστατα. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, μεγίστην σημασίαν ἀποδίδουσι εἰς τὴν ἐργασίαν ἐκείνην—ἦν, ἐμπροσθεῖσαν φωνητικὴν παράδοσιν, καθώρισεν ἐπιστημονικῶς ὁ Σπαθάρης—ταύτην πάντοτε ἔχω ὡς βάσιν ἐν τῇ ἐμῇ διδασκαλίᾳ, καθόσον ἄλλως τε δύο τῶν τῆς Ἐπιτροπῆς μελῶν ὅπως καὶ τῶν διδασκάλων αὐτῶν ὑπῆρξα καὶ ἀκουστής.

Ταύτην λοιπὸν τὴν παράδοσιν ἐκλήθην νὰ μεταδώσω ἐν Ἀθήναις καὶ ταύτην ἐδίδοξα καὶ θὰ διδάσκω εἰς τὸ ἐξῆς μετὰ τόσης εὐλαβείας ὅσον καὶ φανατισμοῦ. Ἴνα μὴ ὑποτεθῆ δὲ τυχὸν ὅτι ἐμπειρικῶς ἦλθον νὰ μεταδώσω ταύτην, ἅμα τῇ ἐνταῦθα ἐλεύσει μου, ἐξήγησα τὴν σύστασιν ἐπισημῶν ἐπιτροπείας, πρὸ τῆς ὁποίας νὰ ἀναπτύξω πάντα τὰ τεχνικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς θέματα, ἐφ' ὧν ὑπῆρχον ἀντιρροήσεις. Συσταθείσης δὲ τῆς ἐπιτροπείας ταύτης ἐν αὐτῇ τῇ Μητροπόλει Ἀθηνῶν, ἀνέπτυξα τότε ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ καὶ ἐμπειροστατωμένως τὴν περὶ διαστημάτων θεωρίαν διὰ τε τῆς φωνῆς καὶ τοῦ μονοχορδου, πείσας, ὡς ἐκ τῶν ἐπισήμων τῆς Ἐπιτροπείας πρακτικῶν καταφαίνεται, τοὺς ἀποτελοῦντας ταύτην, ὅτι πρόκειται περὶ ὅλων ἰδιαίτερου κόσμου μουσικῶν διαστημάτων διὰ τε τῆς φωνητικῆς παραδόσεως ἀσφαλῶς σφραζόμενων καὶ διὰ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης ἀσφαλέστατα ἀποδεικνυόμενων. Ὁμολογῶ, ὅτι ἐπὶ τινὰ χρόνον τότε ἀφέθην ἡσυχος. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν ἀπέλιπον καὶ αὐτῆς τῆς ἀντιλογίας πνεύματα, διωργάνωσα μίαν ὅλων πρωτότυπον διάλεξιν «περὶ τῶν μουσικῶν διαγραμμάτων καὶ τῶν μελωδικῶν τρόπων τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον ἐν παραβολῇ πρὸς τοὺς τρόπους τῆς νεωτέρας μουσικῆς». Ἐν τῇ διαλέξει ἐκείνῃ, ἦις συνωδεύθη καὶ ὑπὸ πολυμελοῦς χοροῦ καὶ ὀρχήστρας, ἐξετελέσθησαν διάφορα μέλη ἐκ τῆς Βυζαντινῆς, τῆς δημόδου, τῆς Ἀσιατικῆς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς. Διὰ τῆς εἰς ἄτοπα δὲ ἀπαγωγῆς πανηγυρικῶς ἀνεγνωρίσθη καὶ ἀνωμολογήθη ὑπὸ πάντων τὸ ἐπιτελὸς διάφορον τῶν διαστημάτων τῆς Ἑλλην. μουσικῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς ἀπὸ τῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς τοιοῦτων.

Διωργάνωσα ὡσαύτως συναυλίαν Βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ δημοδῶν ἀοιδιῶν, ἐν ταῖς ὁποίαις ἔλαβον μέρος οἱ διαπρεπέστεροι τῶν ἐν τῷ Ὁδεῖφ ἀγαπητῶν συναδέλφων μου, ἡμετέρων τε καὶ ξένων, οἵτινες μετὰ πρόφρονος καὶ εὐγενοῦς διαθέσεως ἀποδεχόμενοι τὰς ὁδηγίας μου πρὸς πιστὴν ἀπόδοσιν τῶν ἰδιαίτερον τῆς ἡμετέρας μουσικῆς διαστημάτων, καὶ τὸν χειρισμὸν τῶν ἐνταῦθα ὁργάνων οὐσιωδῶς ἀλλοιοῦντες, θαυμασίως πάντοτε καὶ ὑπὸ τὸν γενικὸν τοῦ συρρέοντος κόσμου ἐνθουσιασμὸν ἐξετέλουν τὰ δυσκολώτερα τῶν μελῶν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς.

Ἐπιθυμῶν ἅμα ἵνα τὰ διαστήματα ταῦτα ἀκουσθῶσι καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἔπεισα τὸ καθ' ἡμᾶς Ὁδεῖον νὰ διοργανώσῃ ἀποστολὰς πρὸς συλλογὴν τῶν δημοδῶν ἀοιδιῶν, καθ' ἃς πανηγυρικῶς ἐγίνοντο ἀποδεκταὶ οἱ γνῶμαι καὶ παρατηρήσεις μου ὑπὸ τῶν συνοδευόντων με ἀξιότιμων συναδέλφων μου. Λησμονοῦμένων ὅμως ἐκάστοτε πάντων τούτων, ἐπανήρχοντο ἐπὶ τοῦ οὐτοῦ ζητήματος, ἰσχυρίζομενοι ὅτι διαφωνοῦσι, χωρὶς ἐν τούτοις οὐδὲ ἐν ἀπολύτως νὰ προσάγωσιν ἐπιγένημα, πλὴν ἐκείνων τῶν συνήθων ἰσχυρισμῶν περὶ πραγμάτων οὐδεμίαν ἔχοντων σημασίαν ἐν τῇ σημερινῇ ἐξελίξει τῆς νεωτέρας μουσικῆς! Κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ζητήματος τούτου φάσιν ἀνεμίσθησαν καὶ ἄλλοι, οἵτινες προσεπάθησαν νὰ μεταφέρωσι τὰς ἀντιρροήσεις αὐτῶν ἐπὶ ἄλλου ἐπιπέδου. Προσεπάθησαν δηλονότι νὰ ἀποδείξωσι, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ τὸ κατορθώσωσιν, ὅτι ἡ ἑναρμονία καὶ ἡ ἐνορχήστρωσις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξελιχθῶσι, καταγινόμενα μὲ τοιαῦτα ἐπιποιώδη πράγματα! Καὶ ἐγὼ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μεταφέρων τὸ ζήτημα, διωργάνωσα δύο διαλέξεις περὶ δημοδῶν ἀοιδιῶν καὶ, ἐλεύθερος πλέον τῶν δεσμῶν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μέ-

λους, διὰ τινῶν προῦποδειγμάτων μου—χωρὶς ποσῶς νὰ ἔχω τὴν πείθειν ὅτι εἶμαι συνθετικὸς—κατέδειξα ἐμπροστικῶς ὁποῖαν ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ, ἡ τελείως διάφορος τῆς Εὐρωπαϊκῆς, ὀφείλει νὰ ἔχη κατεύθυνσιν, προκειμένου νὰ ἀποκρυσταλλωθῇ εἰς συνθέσεις Ἑλληνικῆς, ἅμα δ' ὅτι οὐδαμῶς οὕσα ὑποχρεωμένη νὰ ὑποβάλληται εἰς τὰς χειροπέδας τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἁρμονίας καὶ τεχνολογίας, δεόν ν' ἀκολουθῇ ἰδιαίτερον ἁρμονικὴν συνήγησιν, ἰδιαίτερον τεχνολογίαν καὶ ἰδιαίτερον ἀνάπτυξιν.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου κυρίως εὐρίσκοντο τὰ πράγματα, ὅτε ἐσχάτως τὸ ζήτημα τῶν διαστημάτων τῆς ἡμετέρας μουσικῆς ἀνεκινήθη ὑπὸ τοῦ κ. Βραχάμη καὶ, ὡς εὐχαρίστως ἤκουσα, ἐγένοντο ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Ὁδεῖφ—χωρὶς ἐγὼ ὁ καθηγητῆς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς νὰ εἰδοποιηθῶ κἀν,—δοκιμαί τινες ἐπὶ κλειδοκυμβάλου, χορδισθέντος ἐπὶ τῇ βάσει διαστημάτων μουσικῶν, ἅτινα ἐκ Κων)πόλεως παραλαβῶν, ὡς ἐλέ μοι, καθώρισε μαθηματικῶς ὁ κ. Βραχάμης. Δὲν ἔσχον τὴν τιμὴν—ὡς εἶπον—νὰ παρευρεθῶ κατὰ τὰς δοκιμὰς ταύτας. Εἰς ἰδιαίτερον ὅμως μετὰ τοῦ κ. Βραχάμη συζητήσεων, ἐπὶ τῇ βάσει μαθηματικῶν καὶ ἀκουστικῶν ὑπολογισμῶν, ἀντιλήφθεις ὅτι πρόκειται περὶ ἐργασίας κατὰ τὸ πλεῖστον συμφώνου πρὸς τὴν σφραζομένην φωνητικὴν παράδοσιν καὶ πρὸς αὐτὰς εἶτι τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἰδιαίτερας παρατηρήσεις μου, ἔχω καθῆκον νὰ συγχαρῶ ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας τὸν κ. Βραχάμη διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀρωγὴν, ἣν παρέχει εἰς τὴν σκοπίμως ὑποτιμωμένην, ἡμετέραν μουσικὴν καὶ νὰ θεωρήσω αὐτὸν εὐτυχῆ, διότι μετὰ τὸν ἀείμνητον Σπαθάρην ἔχει τὴν τιμὴν νὰ εἶναι ὁ πρῶτος φυσικομαθηματικὸς, ὅστις ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν μουσικῶν διαστημάτων τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, νὰ ἔχη δὲ σήμερον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ διδῆ ἐν μάθημα ἐξόχως διδακτικόν, πρὸς ἐκεῖνους, οἵτινες δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀσχοληθῶσι μὲ τὰ ἀσημαντὰ αὐτὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα—ὡς λέγουσιν—εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποκομήματα τῆς φαντασίας ἀνθρώπων ἀμαθῶν καὶ σχολαστικῶν! Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι δὲν ἐγνωρίζον τὴν ὑπαρξίν τῆς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1881. Ἄλλ' ὁ ἀείμνητος Σπαθάρης ἔσχε τὴν πρόνοιαν ἐν τῇ «Φυσικῇ» του νὰ συμπεριλάβῃ τὸ ἐπιστημονικὸν μέρος τῆς θεωρίας τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς φωνητικῆς παραδόσεως καθορισθέντων τότε διαστημάτων. Ἀπορῶ δὲ πῶς δὲν ἐπεστήθη ἡ προσοχὴ τῶν εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου τῆς «Φυσικῆς» τοῦ Σπαθάρη, τὴν ὁποίαν πάντως θὰ εἶδον καὶ θὰ ἀνέγνωσαν. Ἄλλ' ἔστω. Ἡμεῖς καὶ τὴν δωδεκάτην ὥραν προσερχομένους τυχόν, ἀνοικταῖς ταῖς ἀγκάλαις δεχόμεθα αὐτούς, ἔτοιμοι νὰ διδάξωμεν εἰς αὐτούς, ὅτι ὄφειλον νὰ γνωρίζωσι καὶ ὅτι πρὸς ἀδικίαν τῆς ἐπιστήμης ἀγνοοῦσι, προκειμένου περὶ πραγμάτων ἐνδιαφερόντων οὐ μόνον τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν φυσικὴν καὶ μαθηματικὴν ἐπιστήμην.

Ἄλλ' ἤδη ἡ ὑμετέρα καλωσύνη ἄς ἐπιτρέψῃ μοι, ἵνα καταρτίσω καὶ ἄλλα τινὰ ἐπιχειρήματα οὐ μόνον τῶν ἐξ ἀγνοίας, εἴτε ἐκ πλάνης, εἴτε καὶ ἀπὸ σκοποῦ ἴσως ἐθελοτυφλούντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων, οἵτινες ἀμφιταλαντευόμενοι καὶ ἀμφιρρέοντες ἐν ἀρχῇ, προσκλίνουσι τέλος εἰς προσωπικὰς φιλίας. Καὶ πάντες οὗτοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες αἰωνίως διατυμπανίζουσιν ὅτι διαφωνοῦσιν! Ἄλλ' ἡ καλωσύνη τῶν ἄς μοι ἐπιτρέψῃ νὰ ὑπομνήσω εἰς αὐτούς μίαν ἀλήθειαν. Ὅτι οὐδέποτε δύναται νὰ λέγη τις ὅτι διαφωνεῖ πρὸς πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀγνοεῖ. Καὶ ἐπειδὴ, πρὸς ζημίαν πάντοτε τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, δὲν γνωρίζουσι ταύτην, ἡμεῖς οὐδόπως θεωροῦμεν αὐτούς ὡς διαφωνοῦντας, ἀλλ' ὅπλως ὡς πνεύματα ἀντιλογίας. Οἱ αἰωνίως λοιπὸν ἀντιλέγοντες οὗτοι ἰσχυρί-

ζονται, ότι ή έναρμόνις αφ' ενός, ή καλλι-
τεχνική δέ απαγγελία αφ' ετέρου δέν είναι δυ-
νατόν νά προσαρμοσθώσι πρὸς τὰ μικρότερα
τοῦ ήμιτονίου διαστήματα καί πρὸς τὸ ἰδιαίτερον
τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς ὕφος. Καί ἐπειδή δέν
δύνανται νά προσαρμοσθώσιν, ἄρα κατὰ τὴν
γνώμην αὐτῶν εἶναι περιττά καί ἐξοβελιστέα.
Καί εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι, ὡς ἐκ τῆς στειρευ-
σεως τῶν εὐρωπαϊκῶν μουσικῶν θεμάτων, συγ-
καταβαίνουσι κάπου-κάπου νά λαμβάνωσι κα-
τὰ ἑλληνικὸν μουσικὸν θέμα, ἀλλὰ καί τοῦτο,
ἂν μὲν πρόκηται νά ψαλῆ, ὑποβάλλεται εἰς κά-
θουρον ἐν τῷ λοιμοκαθαρησίῳ τῆς δῆθεν καλ-
λιτεχνικῆς απαγγελίας των, ἂν δὲ πρόκηται νά
χρησιμεύσῃ διὰ καμμίαν σύνθεσιν, ἔ! τότε δὴ
τότε κυριολεκτικῶς διακωμωδεῖται καί κουρε-
λιάζεται.

Μέχρι πρό τίνος προσεποιούμην, ὅτι δέν ἐν
νοῶ περὶ τίνος πρόκειται καί τὰ πάντα τοῖς
πᾶσι γινόμενος, χάριν τοῦ γενικοῦ καλοῦ, προσ-
επάθουν νά πείσω καί προσελκύσω αὐτούς, ἄ-
φοῦ μάλιστα συγκεντροῦσιν εἰς χεῖρας των πολλὰ
τὰ ὀλικά μέσα. Ἄλλ' ἤδη, βέβαιος πλέον περὶ
τῆς σκοπίμου ἀδιαφορίας των, ἀπεριφράστως
καί κατηγορηματικῶς δηλῶ, χωρίς ποσῶς νά
πειραχθῆ ἢ φιλική μοι καρδιά των, ὅτι τὰ
πάντα παρ' αὐτῶν προσφερόμενα θά δεχθῶ,
πλὴν τῆς γνώμης των. Ἄλλ' οὔτε τὰς ἀντιρρή-
σεις των πλέον εἶμαι διατεθειμένος νά ἀκούω,
οὔτε νά συζητῶ μετ' αὐτῶν ἔχω πλέον και-
ρόν, οὔτε δὲ καί χρησιμεύει μοι τόσον ἢ ἐν
μόνῃ τῇ εὐρωπαϊκῇ μουσικῇ τέχνῃ ἐγνωσμένη
εἰδικότης καί δεινότης των. Οὔτε ἢ έναρμό-
νις των μὲ ὠφελῆ, οὔτε ὁ τρόπος τῆς ἐνορ-
χησιωσέως των, οὔτε πάλιν μὲ τρομάζει ἢ
διάφορος κατασκευὴ καί φύσις τῶν ὄργάνων
των. Ἐξ ὀλοκλήρου ἀπελισθεῖς ἀπ' αὐτῶν, ἐ-
νόμισα ὅτι εἶναι πλέον καιρὸς, ἵνα κατὰ τὸ δὴ
λεγόμενον «χωρῶμεν τὰ πιάτα μας». Ἀρμο-
νίαν ἔχομεν ἰδικὴν μας, ὄργανα ἔχομεν ἰδικά
μας, χόρδισμα θά καθορίσωμεν ἰδικόν μας, ἐν
ἐνὶ λόγῳ ἔχομεν πάντα ὅπως οὖν τὰ τεχνικά
μέσα ἰδικά μας καί δι' ὄλων τούτων τῶν ἰδι-
κῶν μας τεχνικῶν μέσων, τῶν καθαρῶς ἑλλη-
νικῶν, θά προσπαθῶμεν, μὲ τὴν βοήθειαν
τοῦ Ὑψίστου καί τὴν ἀρωγὴν τοῦ Ἐθνους,
νά ἐξυπηρετήσωμεν καί ἀποκαταστήσωμεν τὴν
ἐθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν, τὴν τε ἐκκλησιαστικὴν
καί τὴν δημώδη. Ὅπως ἡμεῖς εἰς οὐδὲν τῶν
ἀφορώντων τὴν μουσικὴν των ἀναμιγνύμεθα,
οὕτω παρακαλῶ καί ἐκείνους νά μὴ ἀναμιγνύ-
ωνται εἰς τὰ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, τρσοῦτω
δὲ μᾶλλον, καθόσον ἐνῶ ἡμεῖς ἐφροντίσαμεν
νά σπουδάσωμεν τὰ ἰδικά των, ἐκεῖνοι δέν ἢ-
θέλησαν νά διδαχθῶσι τὰ ἡμέτερα.

Τελευταίως ἤλθεν εἰς τὰ ὄτα μου μία ἀκόμη
ἐνδειξις τοῦ πρὸς τὴν ἡμετέραν μουσικὴν ἐν-
διαφέροντός των! Ἦκουσα, ὅτι καταβάλλονται
προσπάθειαι ὅπως ἐπιτευχθῆ ἢ ψήφισις κον-
δυλίου παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας
πρὸς μεταγραφὴν τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησιαστι-
κῆς ἡμῶν μουσικῆς εἰς τὸ πεντάγραμμον! Ἡ
ἐργασία αὕτη ἐγένετο καί παρ' ἄλλων, γίνεται
δ' ἔτι καί παρ' ἐμοῦ ἄνευ τῆς ψηφίσεως ἰδαι-
τέρων κονδυλίων, χάριν μόνον τῶν ξένων, χά-
ριν ἰδίως τῶν ξένων μουσικῶν, πλείστους τῶν
ὁποίων ἀπὸ πολλοῦ καί ἔπεισα ὅτι ἢ εὐρωπαϊ-
κῇ σημειογραφίᾳ, στερουμένη τῶν σημείων ἐ-
κείνων, ἄτινα δύνανται νά ἀποδώσωσι πλήρως
πᾶσας τὰς λεπτομερείας, τὰς τε διαστηματικὰς
καί τὰς ἄλλας ἐκείνας, μόνον τὸ πιῶμα τοῦ
μέλους δύναται νά γράφῃ. Ὡστε αἱ προσπά-
θειαι των, ἂν τείνωσιν εἰς τὸ νά ἀντικαταστή-
σωσι τὴν γραφὴν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, γρα-
φὴν πλήρη καί τελειότεραν τῆς εὐρωπαϊκῆς, ἰ-
λαρότητα μόνον θά προκαλῆ.

Ἄλλὰ καί ἄλλην προσπάθειάν των ὀφείλω
ν' ἀναφέρω, καθόσον αὕτη ἔχει μεγίστην σχέ-

σιν πρὸς τὸ σημερινὸν θέμα. Θά καταρτίσωσι—
λέγουσιν—ἰδιαίτερον σύστημα ἀπαγγελίας καλ-
λιτεχνικῆς, ἀνταποκρινομένης πρὸς τὴν σημερι-
νὴν πρόοδον καί ἀνάπτυξιν καί πρὸς τὰς ἀπαιτή-
σεις τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς! Καί ταῦτα
διὰ νά ἀπαλλαγῶσιν, ὡς λέγουσιν, ἀπὸ τῆς ρι-
νοφωνίας τῶν ψαλτῶν. Βεβαίως, ἂν ὑπάρ-
χῃ εἰς λίαν σοβαρὸς καί ἰσχυρὸς λόγος, ὅστις
καθιστᾷ εἰς πάντας ἐπαχθῆ τὴν Βυζαντινὴν ἐκ-
κλησιαστικὴν μουσικὴν, οὗτος—ὡς πάντοτε ἐκά-
κισα—εἶναι ἢ κακὴ καί ἄμουσος ἀπαγγελία
τῶν πλείστων ἱεροψαλτῶν, οἵτινες, κλείοντες ἐρ-
μητικῶς τὸ στόμα καί τὴν φωνὴν ἐξ ὀλοκλήρου
πρὸς τὰς ρινικὰς χοάνας ὠθοῦντες, παρουσιάζ-
ουσι εἰς φυγὴν πάντα ἔχοντα ὀπωδιήποτε καί
ὀλίγην ἔστω μουσικὴν ἀντίληψιν. Ἄλλὰ μή-
πως ἐγὼ τοῦτο προβάλλω τάχα ὡς τὴν προσή-
κουσαν ἀπαγγελίαν τῆς ἐκκλ. ἡμῶν μουσικῆς;
Χιλιάκις ἔδωκα ἀπτά δείγματα τοῦ τρόπου, καθ'
ὃν δέον νά ἐκτελῆται ἢ ἡμετέρα μουσικὴ. Καί
ἀπόδειξις τούτου ἢ γενικὴ καί καθ' ὅλην τὴν
γραμμὴν εὐνοϊκὴ καί ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ, ἢς
ἔτυχον πάντοτε αἱ δημόσιαι ἐμφανίσεις τῶν χο-
ρῶν μου. Ἄλλ' ἂν δέν ἐπιτρέπεται—ὅπως καί
ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται—ἢ ἐκτέλεσις νά
γίνηται διὰ μόνης τῆς ρινός, εἶναι ἄρα γε ἐ-
πιτετραμμένον ἢ φωνὴ νά ἐξέρχεται ἐκ τῶν
ἐντέρων, ὅπως καί θά ὁμολογήσητε ὅτι ἐξέρ-
χεται διὰ τῆς λεγομένης καλλιτεχνικῆς! ἀπαγ-
γελίας! τοῦ στόματος ἀνοιγομένου μέχρις ἐξαρ-
θώσεως τῶν σιαγόνων;

Ἄπορῶ πῶς ἐπιζητοῦσι τὴν δημιουργίαν
ἰδιαίτερας διὰ τὴν ἐκκλ. ἡμῶν μουσικὴν ἀπαγ-
γελίας, ἐνῶ εἶναι κοινὸν μουσικόν, ὅτι οὔτε διὰ
τὴν ἰδικὴν των μουσικὴν δέν κατώρθωσαν ἀ-
κόμη νά καθορίσωσι κανόνας πρὸς καταρτισμὸν
τοῦ προσήκοντος συστήματος ἑλληνικῆς ἀπαγ-
γελίας. Προσέξατε πῶς ἄδουσιν ἄσματα μὲ ἑλ-
ληνικὰς λέξεις καί ἂν κοτορθώσητε καί μίαν
κἂν λέξιν νά ἀλιεύσητε, θά σᾶς ἀνήκει βρα-
βεῖον ἰδιαίτερον. Ἐκτός ἂν, ὡς σύστημα καλ-
λιτεχνικῆς ἀπαγγελίας διὰ τὴν ἐκκλ. ἡμῶν μου-
σικὴν ζητῶσι νά ἐπιβάλλωσι τὰς ἀτάκτους ἐ-
κείνας κραυγὰς, αἵτινες ἐν Ἀθήναις καλοῦνται
τετράφωνος μουσικὴ.

Ὅποια πρέπει νά ἦναι ἢ ἀπαγγελία τῆς ἡ-
μετέρας μουσικῆς, κατεδείχθη πλειστάκις διὰ τε
τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας, ἀλλὰ καί διὰ τῶν
ἐκάστοτε ἐμφανίσεων τοῦ ἡμετέρου χοροῦ. Ἄλλ'
ἵνα μὴ ὑποτεθῆ, ὅτι στερεῖται αὕτη στοιχείων
καί κανόνων τεχνικῶν, ἅμα δὲ καί βάσεων ὠ-
ρισμένων, λίαν προσεχῶς ἰδιαίτερον περὶ μου-
σικῆς ἀπαγγελίας θά κάμω διάλεξιν μετὰ πα-
ραδειγμάτων καί ἐκτελέσεως μονοφώνου καί
πολυφώνου. Ὑποθέτω δὲ διὰ μίαν ἀκόμη
φορὰν νά καταδειχθῆ, ὅτι ἢ κανταδορικὴ καί
μελοδραματικὴ ἀπαγγελία οὐδὲν ἔχει τὸ κοινόν
πρὸς τὸ σεμνόν καί ἰδιαίτερον ἐκεῖνο ὕφος τῆς
Μεγ. Ἐκκλησίας, τὸ ὅποιο καθιέρωσε μὲν ἢ
γεραρὰ παράδοσις, ἀπεδέχθη δὲ καί δι' ἰδαι-
τέρων Κανόνων καί Κανονικῶν αὐτῆς Διατά-
ξεων ἐπέβαλεν ἢ Ἐκκλησία ὡς τὸ μόνον ὕφος,
τὸ δυνάμενον νά ἐξωτερικεύσῃ τὴν ἱερότητα,
τὴν σεμνότητα, ἀλλὰ καί τὴν ἰδιαίτεραν ἐκεί-
νην αἴγλην καί χάριν τῶν ἱερῶν τῆς ἡμετέρας
μουσικῆς ἁσμάτων.

Ὁ Ἰωσήπος ἐν τῇ Ἰουδαϊκῇ αὐτοῦ ἀρχαιο-
λογία (Β' κ') λέγει: «Τίς γὰρ ἀγνοεῖ ἔμφυτον
εἶναι ἐκάστῳ ἔθνει ἰδιαίτερον τινὰ προφορὰν,
μηδὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διατίθεσθαι τὰ πάντων τῶν
ἔθνων ὄργανα καί τὴν τῆς φωνῆς μόρφωσιν;»
Ἐκ τῶν πραγμάτων ὁμοῦ ἀποδείκνυται, ὅτι
οὐ μόνον εἰς τοῦτο τοῦ Ἰωσήπου ἐπρόσεξαν οἱ
τᾶναντία φρονούντες, ἀλλὰ καί εἰς τὸ ὅτι ἢ
μουσικὴ στενότητα συνδέεται πρὸς τὴν γλῶσ-
σαν, τὴν προφορὰν καί τὴν ἀπαγγελίαν. Ἄλ-
λως θά ὠμολόγουν, ὅτι διὰ τὸν λόγον τοῦτον

αἱ γλῶσσαι τῶν θερμῶν κλιμάτων ὡς εὐφω-
νώτεροι καί μαλακώτεροι, κατὰ φυσικὸν λό-
γον εἶναι καί τὰ μάλιστα ἐπιτήδειοι πρὸς τὴν
μελωδίαν. Ἐνῶ ἐξ ἀντιθέτου αἱ γλῶσσαι τῶν
βορείων κλιμάτων, ὡς ἐκ τῆς χρήσεως πολλῶν
καί πυκνῶν συμφώνων, τραχύτεροι οὔσαι καί
δύσκολοι, εἶναι ἀκατάλληλοι πρὸς μελωδίαν.
Θά ἐγνώριζον, ὅτι διὰ τοὺς λόγους τούτους
ἀκριβῶς ἐπενοήθη παρ' αὐτοῖς ἢ ἀρμονία, ἵνα
δι' αὐτῆς περικλυφθῆ τὸ ἀνεπιτήδειον καί ἀ-
κατάλληλον τῶν βορείων λαῶν πρὸς μελωδίαν
καί θά ἐδικαίουν πληρέστατα τοὺς εἰπόντας,
ὅτι ὅσον προχωρεῖ τις πρὸς τὰ ψυχρότερα κλί-
ματα αἰσθάνεται ὅτι ἢ μουσικὴ ἔχει ἀνάγκη
χοῦδρου ἐνδύματος, ὅτι δὲ τὸ χοῦδρον τοῦτο
ἐνδύμα εἶναι ἢ ἀρμονία. Διότι, ὑποθέτω, δέν
ἀγνοοῦσιν, ὅτι διὰ τὸ διάφορον τῆς φυσικῆς
καταστάσεως τῶν χωρῶν ἐδημιουργήθησαν ἐν
Εὐρώπῃ τρεῖς Μουσικαὶ Σχολαί, συμπτυχθεῖ-
σαι κατόπιν εἰς δύο. Διότι κάλλιον ἐμοῦ γνω-
ρίζουσιν, ὅτι καί αὐτὸς ὁ φανατικὸς τοῦ συμ-
φωνικοῦ συστήματος ὀπαδὸς Μένδελσον ἐν
Ἰταλίᾳ διατρίβων ἔγραψεν, ὅτι: «Ἐν Ἰταλίᾳ
ἢ φύσις εἶναι τοιαύτη, ὥστε ὁ μουσουργὸς δέν
ἔχει ἀνάγκη μόνης τῆς φαντασίας του. Ἀρκεῖ
νά ἐξέλθῃ τῆς κατοικίας του διὰ νά εὕρῃ ἐν
αὐτῇ τῇ φύσει τὰ μουσικὰ θέματα ὅλως ἔτοιμα
καί νά βαυκαλισθῆ ὑπὸ ἀκαταπαύτων ἀρμο-
νιῶν». Ὅτι δὲ εἰς ἔμπρακτον ἀπόδειξιν τῶν
ὑπ' αὐτοῦ γραφέντων, ἐν Ἰταλίᾳ διαμένων, ὁ
Μένδελσον ἔγραψε μίαν τῶν ὠραιότερων αὐτοῦ
προεισαγωγῶν, ἢν, παρὰ τὸν σκοτικὸν αὐτῆς
τίτλον «Hebrides», διαπνέει γλυκυτάτη μεσημ-
βρινὴ αὔρα. Ἀνέφερον ἐν παρόδῳ ταῦτα, ἵνα
καταδείξω, ὅτι ἐκάστη χώρα ἔχει τὰς ἰδίας ἐμ-
πνεύσεις της, ὅτι ἔχει τὰ ἴδια τοπικά της θέλ-
γητρα, ὅτι δὲ τὸ ἄσμα τὸ ἑλληνικὸν διόλου δέν
χάνει ἂν δέν ἐμελοποιήθῃ ἀνέκαθεν, ὅλως σή-
μερον νοεῖται ἢ μελοποιεῖται καί ἢ ἀρμονία παρ'
Εὐρωπαίους.

Ὡς βλέπετε ἐκ τῆς συγχίσεως τόπων καί
πραγμάτων κατηντήσαμεν εἰς τὸ σημεῖον νά
βλέπωμεν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν ἔρμαιον
τῆς ἰδιοτροπίας τῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων ξενιζόν-
των. Ἄν δὲ προσθέσητε καί τὴν ἔλλειψιν πάσης
ἀρωγῆς καί προστασίας ἐκ μέρους τῶν ἀρμο-
δῶν, ἔχετε πλήρη τὴν ἐκδοκὴν τῆς καταστάσεως.
Ταῦτα λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, παρ' οὐδενὸς
δὲ βλέποντες ὑποφώσκουσιν τὴν ἐλπίδα καί
ἀπλῆς ἔστω ἠθικῆς συνδρομῆς, ἐπαναθέτομεν
τὸν ἀγῶνα ἐπὶ τῶν ἰδίων ἡμῶν ἀσθενῶν δυ-
νάμεων, βέβαιοι ἄλλως τε ὄντες, ὅτι, ὡς μέ-
χρι τοῦδε, καί ἐν τῷ μέλλοντι θά ἔχομεν ὑπὲρ
ἡμῶν ἀμέριστον τὴν κοινὴν ἐκτίμησιν καί ἀν-
τίληψιν. Καί κατηντήσαμεν εἰς τὸ σημεῖον
τοῦτο, διότι πάντες ἐκεῖνοι, παρ' ὃν ἠλπίζομεν
ἄμεσον τὴν ἀρωγὴν, δέν κατώρθωσαν νά συμ-
μορφωθῶσι πρὸς τὰ πράγματα καί νά σκε-
φθῶσιν ἑλληνοπρεπέστερον καί ἐν αὐτῷ τῷ θέ-
ματι τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Τοὺς ὀμι-
λεῖτε περὶ μικροτέρων τοῦ ήμιτονίου διαστη-
μάτων, ἐκεῖνοι δὲ μὴ γνωρίζοντες τὸν μηχανι-
σμόν, καθ' ὃν οἱ ἡμέτεροι ἤχοι ποιοῦνται χρῆ-
σιν τούτων καί ὑποθέτοντες, ὅτι πρόκειται περὶ
σειρᾶς τόνων, ὁμοίως πρὸς τὴν δι' ήμιτονίων
χρωματικὴν τοιαύτην τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσι-
κῆς, σᾶς λέγουσι: Πῶς εἶναι δυνατὸν ἢ φωνὴ
τοῦ ἀνθρώπου νά ἐκτελέσῃ κατὰ σειρὰν κλίμα-
κας διὰ τετάρτων τοῦ τόνου; Ἰοὺς ὀμιλεῖτε
περὶ τοῦ ἰδιαίτερου διαστηματικοῦ πλούτου τῆς
Ἑλληνικῆς μουσικῆς καί τῆς ἐν γένει Ἀνατολι-
κῆς, ἐκεῖνοι δὲ σᾶς λέγουσιν, ὅτι δέν εἶναι δυ-
νατὸν αὐτὰ τὰ πράγματα νά ὑλαθῶσιν εἰς
τοὺς κανόνας τῆς ἀρμονίας! Τοὺς ὀμιλεῖτε περὶ
τοῦ τρόπου, καθ' ὃν εἶναι δυνατόν αἱ οὐσιώ-
δεις καί γνωριστικαὶ διαστηματικαὶ διαφοραὶ
τῆς ἡμετέρας μουσικῆς νά ἀποδοθῶσι δι' ὄργα-
νων, ἐκεῖνοι δὲ σᾶς λέγουσιν, ὅτι τὸ κλειδο-

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Τὴν Τὴν Ἰουλίον Ε. Ε. ἐν τῇ ἀλλοθῆ τῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνῶν, ἡ καθηγήτης ἔ Dr H. Albert, εἰσήγη μία λίαν ἐπισημάνουσα συναυλία.

— Κατ' αὐτὴν μετὰ μικρὴν εἰσήγησιν τοῦ κ. Albert ἐξετέλεθον ὑπὸ τῆς φοιτητικῆς ἑρχήτρας ἐν ἀρχῇ τῶ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς; ἐπισημάνουσα τὰ μέρη, τὰ (ποῦ ἐκάλουν ἡ καθηγήτης τῆς μουσικῆς ἐν Halle De Mowr.

— Ἐπειὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κ. Mowr εἰσήγη ἡ πρό πων μέρη ἐν Αἰγύπτῳ ἀνακαλύφθητος χρονολογικῶς ὁ μως τοῦ τρίτου μ. Χρ. αἰῶνος, περὶ τοῦ γράφοσαν ἐν ἑλλῆ στήλῃ.

— Μετὰ τοῦς ὁμοῦς τοῦτοισ ἡ ἑρχήτρα ἐξετέλεσε κατὰ σειράν: τὴν πρότερον ὁμοίαν τοῦ Handel (1707), ἐν μουσικῇ τοῦ Mozart, γεγραμμένην τὸ 1768—70, τὸ ἔπειτα εἰρήνῃ πρό τινος εἰς τὴν ἠδελφικήν τοῦ Βασιλοῦ Ἰωάννου, τοῦ αὐτοῦ ἐν Κλασικιστικῇ Α—dus γραμῆν τὸ 1886 καὶ μίαν Beethoven'schen (καυτά-δαν) τοῦ Heinrich Albert, γραμμένην τὸ 1638 διὰ τὸν ποιητὴν Martin Opitz.

— Τὴν κατωτέρω αὐτῆν, ἡμερῶς ἀποσταλείται ἀπὸ δια-φορᾶ κέρτατα μετὰ τῶν φίλων, τὴν ἀναγομένην τὸ 1638 φοιτητικῶν, κορυφαίοντος τὸν ποιητὴν Martin Opitz.

— Εἰς τὴν συναυλίαν ταύτην, κατ' ἦν παρὸς τὴν ἡ καλλιτέχνα ταύτην, ἡ ἀλλοθῆ προσκλήσεως παρὸς τὴν καὶ ὁ κ. Ψάχος, ἐν συνόδῳ ἐν διακερατῆς ἀρχαιολόγος καὶ ἑλληνιστῆς κ. Nachod, μετὰ παρὸς τὴν εὐγενεῖαν καὶ φιλοσοφίαν; διαρκησάντων εἰς τὴν ἑλληνικήν πάντα τὰ λεγόμενα καὶ ἐκτελεσθέντα κατὰ τὴν συναυλίαν.

— Καὶ ἡ συναυλία αὐτῆς εἶναι εἰς ἀκόμη ὅρος συζητήσεως κατὰ κακῶς διὰ τὸν ἡμερομηνίαν τοῦτον ὅσον μὲν, εἰς τὸν ὅσον ἡ ἐκτέλεσις ἑλληνικῶν τραγῳδιῶν θεωρεῖται ἀνα-χρονισμὸς καὶ ἀκόμη πρῶτον ὅσον πρότερον!

— Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου καθηγήτης τῆς μουσικῆς εἶναι ὁ Dr Adolf Sandberger.

— Ἐπὶ τὴν ταμειρίαν δημοσιεύσαν τὸ πρόγραμμα τῆς Μουσικῆς Σχολῆς, κατὰ τὸ ἔπειτα διδύκονται τὰ ἑξῆς μῆθηματα.

— Τρίτην καὶ Παρασκευὴν 5—6 ἱστορία τῆς ἐνορ-γάνου κατὰ τὸν Μπαρτόλομου μουσικῆς.

— Πέμπτην 11—12, ἱστορία τῆς μουσικῆς καὶ ἀ-σκήσεις διὰ τοῦς ἀρχαίους καὶ προαχρησμένους μα-θητάς.

— Τρίτην καὶ Παρασκευὴν 12—1, μετὰ τοῦ δόκτορος Scholtz, μῆθηματα μουσικῆς θεωρίας καὶ διδασκαλίαν τῆς ἀρμονίας.

— Σάββατον 12—1, μετὰ τοῦ δόκτορος Scholtz, εἰ-σηγή εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς μουσικῆς.

— Ὁ οἶκος Steinhilber, εἰς τὸν ὅσον κατασκευ-άζεται τὰ μέγα ἔργα τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς, ἠρθῆ τὸ 1847.

— Τὰ ἔργα, τὰ ἔπειτα ἀπὸ τῆς ἑρσιῆς τοῦ πα-ραγγέλλουσαν εἰς αὐτὸν μέγα τὸ 1922, ἀνέρχονται εἰς τὸν οὐρανὸν ἀρῶν 1260.

— Τὰ ὑπὸ κατασκευῆν διὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἔργα ἀνέρχονται εἰς 25, πλὴν τοῦ τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς, τοῦ ὅσου συγγράμματος ἡ κατασκευασθῆ καὶ ἐν μικρότε-ρον κατὰ παραγγέλλαν φιλοσοφίαν τινος.

— Τὸ 1919 ἠρθῆ ἐν Πρωσικῶν Πανεπιστημικῆ Μουσικῇ Αἰγύπτῳ, ἐρσιῶσαν ἐν Σορβόνῃ.

— Ἡ Αἰγύπτῳ αὐτῆ ἐρσιῶσται ὑπὸ τὴν προστασίαν Ἑπιτροπῆς, ἀποσταλείσης ἐκ τοῦ Πρωσικῶν καὶ τῶν Κορυφαίων ὁμοῦ τῶν Σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς καὶ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν Μουσικῶν Σχολῶν, διευκταῖα δὲ ὑπὸ καθηγήτην τοῦ Πανεπιστημίου.

— Ἐκπὸν αὐτῆ; ἔχει τὴν διευκταῖαν τῶν φοιτη-τῶν εἰς τὴν ἐκτελεσθῆσαν τὴν μουσικῆν αὐτῶν οὐποδὸν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μουσικοῦ αἰσθηματος ἐν τῇ Πανα-πιστημίῳ.

— Ἐκτὸς τῆς πρῆκτοῦς ταύτης ἀρσῆσεως καὶ τοῦ φανερῶ πῶτῃς καλλιτεχνικῆς ἐπισημάνουσα, ἐπισημ-άνουσα καὶ κοινωνικῶς, διότι εἰσῆγγαν εἰς τὸ Πανεπιστή-μιον τῶν Πρωσικῶν μουσικῆν ἔργα, ἡ; ἱστορίαν καὶ τὴν ἑπισημάνουσα πρὸ πολλῶν ἔργων τὰ ἕνα μεγάλα Πανα-πιστημίου.

— Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἡ Αἰγύπτῳ καθηγήσαν ἑρ-χῆτραν, ἡ ἡμερῶς ἀποσταλείσης ἡ ἀρχαία κλασικὴ μου-σικὴ ὡς καὶ ἡ κατωτέρω, ἡμερῶς καὶ πρόγραμμα δημοσίαν διδύκονται ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς μουσικῆς.

— Παραθέτοσαν τὸ πρόγραμμα μίαν ἐν διδύκονται τοῦτον, γεγραμμένην ἐν τῇ ἀρσῆσεως Nietzsche τῆς Σορβόνῃς ὑπὸ τοῦ μουσικολόγου καθηγήτου τῆς Schola Cantorum (Ἐπισημάνουσα ἑλληνικῆς φιλοσοφίας) κ. Α. Gastoué, προεδρεύοντος τοῦ Πρωσικῶν κ. Paul Appel.

— Τὸ πρόγραμμα, ὡς βλεπῆ ὁ ἀναγνώστης, περι-λαμβάνει τετάρτα ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς τῶν πρῶτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς καὶ τὸν κατωτέρω ἀρσῆσαν ἔργων πρὸς τὴν Ἁγίαν Τροφήν: «Συγῆμα μὲν ἄστρον», περὶ τοῦ ἀλλοθῆ γράφοσαν.

— Τὸ περὶ τοῦ ὁ λόγος πρόγραμμα μετὰ τῶν ἄλλων πα-ρατέτα καὶ τὰ ἑξῆς: «Ὅσον τῆς», ἡμερῶς ἑλληνικῶν τοῦ Β' μ. Χρ. αἰῶνος: «Μουσικὴ τῆς ἀρσῆσεως», ἀναγνώστης τῶν Βασιλῶν, ἡμερῶς τοῦ Προσῆτου Ἰερωνίμου, ἡμερῶς ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν. «Συγῆμα μὲν ἄστρον», ὁ-μῶς ἑλληνικῶν χρονολογικῶν τοῦ Γ' μ. Χρ. αἰῶνος. Ἁ-νῆσαν τῶν Χριστιανισμῶν. «Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ», ὁ-μῶς εἰναι ἐπισημάνουσα τῆς ἀ' μ. Χρ. αἰῶνος καὶ ἄλλα τετάρτα πολλῶν ἐπισημάνουσα.

— Περὶ τῆς ἀρσῆσεως ταύτης τοῦ κ. Gastoué ἡ γράφοσαν εἰς τὸ προσημάνουσα φῶλλον.

— Γαλλικῆς τῆς ἀρσῆσεως; ἡμερῶς ἀρσῆσεως τῆς ἑρσιῶσεως ἡ διδύκονται ἐπισημάνουσα τοῦ κλασικισμοῦ.

— Τὸ πᾶν, λέγει, ἔπειτα καὶ κατὰ οὐποδὸν τῶν κοινωτικῶν ὁμοῦ καὶ ἐπισημάνουσα εἰναι δικαίον νὰ ἑρσι-ῶσται ἡ διδύκονται τῶν.

— Ὅτι τὸ πᾶν κατὰ ὅσον; οὐποδὸν ὁμοῦ εἰς τὴν ζωῆν, ἀρσῆσεως ὅτι δὲν θεωρεῖται ὁμοῦ μὲν ἡμῶν! μία νῆα, ἐν τῇ κατὰ τὸ πᾶν!

— Ἐρσιῶσται τοῦ κλασικισμοῦ εἰναι Ἁγγλος, ὁ-μῶς τὸ ἑρσιῶσται κατὰ τὸ 1716.

— Ἡ διδύκονται τῶν ἀρσῆσεως; ἡμερῶς νὰ ἑρσι-ῶσται τὸ 1916. ὅτι ἑρσιῶσται ὅσον ἀρσῆσεως, διότι τὸ μουσικῶν ἀρσῆσεως εἰς τὴν ἑρσιῶσται, ἡμερῶς τὸ 1722, τοῦ ὁ-μοῦ ἀρσῆσεως εἰναι ὁ Ἀραβικὸς Σουλτᾶν ἐκ Νορτῆ-σοῦ τῆς Γερμανίας.

— Αἱ ἑρσιῶσται λόγος κατὰ τῶν ἑρσιῶσται ἀπὸ τῶν ἑρσιῶ-σται, εἰς τῆς ὅσους ἔργων ἑρσιῶσται ὑπὸ τῆς Μητροπό-λεως Ἀθηνῶν, ἐκτελεσθῆσαν ἀρσῆσεως, ὡς καὶ ἡ λαγο-μῆνι Μητροπόλεως Ἀθηνῶν νὰ συζητήται.

— Συναυλίαν εἰς τοῦς ἑρσιῶσται νὰ ἑρσιῶσται νὰ ἐπισημάνουσα εἰς τὸ πρῶτον κατωτέρω, κατ' ὅσον ἑρσιῶ-σται ἐκ μέρους τῶν ἑρσιῶσται, διότι τοῦτο ἀρσῆσεως κατὰ τὸ πᾶν ἑρσιῶσται τὸ ὁμοῦ ἀρσῆσεως.

— Εἰς τὸν κατὰ τὸ Ἁγίον Πανταλάμονος Ἀγαθῶν τῆς 25 Νοεμβρίου, ἐπὶ τῇ ἑρσιῶσται τῆς Ἁγίας Αἰκατερί-νης, ἐπισημάνουσα πανηγύρις κατωτέρω.

— Κατὰ τὴν ἑρσιῶσται ταύτην ἑρσιῶσται γορῆς λαμβάνουσα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ κ. I. Κορμῶου, εἰς τὴν μετὰ τῶν ἑρσιῶσται μέρους καὶ οἱ μουσικολόγοι κ. κ. Ν. Χρονολογικῶν καὶ Στ. Ζήτης, ἡμερῶς ἑρσιῶσται πάντα τὰ ἑρσιῶσται μῆθηματα κλασικῶν, ὡς καὶ τῶν ἀρσῆσεως τῆς μουσικῆς διδύκονται, ὑπὸ τοῦ κ. Ψάχου διδύκονται.

— Τὴν ταύτην ταύτην διδύκονται ἡ δημοσιεύσαν ἐν προσημάνουσα φῶλλον, ἡμερῶς γράφοσαν διὰ τοῦς ἑρσιῶσται νὰ τελεσθῶν ἐν πᾶσι ἀρσῆσεως ἑρσιῶσται.

— Ἀρσῆσεως διὰ Γερμανίας ὁ κ. Κ. Ψάχος, ὁμοῦ παραρῆσται κατὰ τὸς δόκτορας τοῦ κατασκευα-ζομένου μεγάλου ἔργου τῆς ἑρσιῶσται Μουσικῆς.

— Τὸν κ. Ψάχον συνοδεύει ἐπὶ τούτῳ καὶ ὁ κα-θηγήτης τῶν Φυσικῶν Ἑπιστημῶν κ. Στ. Βραχάμης.

— Ὁ κ. Ψάχος θὰ διαμείνῃ ἐν Γερμανίᾳ περὶ τοῦς τρεῖς μῆνας, θὰ μεταβῆ δὲ εἰς Ρώμην καὶ εἰς Παρισίους, ἵνα εἰδῆ εἰς ἐπισημάνουσα καὶ μετὰ τῶν ἑρσιῶσται μουσικῶν κῆλων, διδύκονται ὁμοῦ καὶ διδύκονται.

ΚΡΙΣΕΙΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ «ΝΕΑΣ ΦΟΡΜΙΓΓΟΣ»

Τὸ ἐν Ἀμβούργῳ ἐκδιδόμενον φιλολογι-κὸν καὶ ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν «Hellas», ὁμοῦ τῆς Γερμανο-Ἑλληνικῆς ἑταιρείας, ἡ; γενικὸς πρόεδρος καὶ δὲ εὐθυμῆς εἰναι ὁ ἐπι-φανῆς καθηγήτης τῶν ἐν Ἀμβούργῳ Πανεπι-στημίου κ. Erich Ziebarth, γράφει τάδε ἐν τῷ φῶλλῳ τῆς 25ης Οκτωβρίου ἔ. ἔ.

«Τοῦ πολυτίμου καὶ πλουσίου τούτου μη-νιαίου περιοδικῶ συγγράμματος (τῆς «Νέας Φόρμιγγος») πρόκειται ἡμῖν πλῆρες τὸ πρῶτον ἔτος καὶ τέσσαρα τεύχη τοῦ δευτέρου ἔτους. Ὅς σκοπὸν ἔχει τὴν καλλιέργειαν τῆς Βυζαντι-νῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τοῦ δημόσιου ἔργου, τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Ἑρσιῶσται μουσικῆς, τῆς παρσισημαντικῆς καὶ τῆς διὰ χειρογράφων παραδομένης μουσικῆς, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης καὶ τῆς ποιήσεως καὶ δὲ κατ' ἐπιστημονικὴν φιλολογικὴν μέθοδον. Κατὰ ταῦτα δημοσιεύονται συγγράμματα μουσικῆς σημεῖα (καίματα), δημόσιον ἔργον καὶ Ἐκκλη-σιαστικῆς μουσικῆς ἐν Βυζαντινῇ καὶ Ἑρσι-ποικῇ παρσισημαντικῇ κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς ἀλλήλους, πρὸς δὲ τούτοις διαλαμβάνονται ζητή-ματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς θερησκευτικῆς καὶ τῆς ἑθνικῆς παραδόσεως. Διὰ δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς μουσικῆς εἰναι ἰδιαίτουσ καὶ ἐρσιῶσται σημα-σίαις τὸ εἰρημένον μηνιαίων περιοδικῶν σύγ-γραμματα.

Ἐν τοῖς τελευταίοις τεύχεσι μέγα καὶ σπου-δαῖον μέρος ἔχει τὸ ζήτημα τῆς κατασκευῆς νέου ὁμοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντι-μουσικῆς.

Τὸ ὁμοῦ τοῦτο κατασκευάζεται ὑπὸ τινος Βυβαρικοῦ ἐργοστασίου κατὰ τὸς ὑποδείξεις τοῦ καθηγήτου κ. Ψάχου.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς «Νέας Φόρμιγγος» θὰ ἐκδοθῶν ὁμοῦ δύο ἑρσι-τεύχη τῶν μηνῶν Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου 1923. Συμπληρουμένου οὕτω καὶ τοῦ Β' ἔτους, ἡ «Νέα Φόρμιγγε» θὰ ἐκδίδηται, ὁμοῦ ἡ Διεύ-θυνσις αὐτῆς κρῆνῃ ἀναγκαῖον καὶ εἰς σῆμα μι-κρότερον. Τοῦτο δὲ, διότι, διγίσιαν ἐκ τῶν συν-δρομητῶν αὐτῆς ἐκκλησιαστικῶν τὸς πρὸς αὐ-τὴν ὑποχρεώσεως τῶν, οὐδὲν ὁμοῦ θεωρεῖ ἑαυτὴν ὑποχρεωμένην νὰ ὑποβάλληται εἰς ἐπερσιῶσται δαπάναις, ἵνα ἐρσιῶσται συνδρομητῶς ὁμοῦ καὶ ὁμοῦ ἀσυνελεῖς εἰς τὸς παρσιῶσται τῶν. Ἡ «Νέα Φόρμιγγε» θὰ ἀρσῆσεως τὴν ἐκδοσὴν τῆς ἀνεξαρτήτως ἂν θὰ ἔχη ἡ δὲν θὰ ἔχη συνδρομη-τῶς. Ἀλλὰ θὰ ἐκδίδηται καὶ ὁ ἀποσταλείται ἑρσιῶσται ὁμοῦ νομίζει ἄξιον τοῦ κόπου καὶ τῶν δα-πανῶν τῆς. Ἄν ὑπὸ τοῦς ὁμοῦ τούτοις, ὁμοῦ οὐ; ἐννοεῖ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ ἐκδίδηται, ὑπάρχουσαν οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ λαμβάνουσα ταύτην, παρακα-λοῦνται νὰ δηλώσουσι τοῦτο μέχρι τὸ κατὰ τέλος Ἰανουαρίου, ἀποσταλείσης μετὰ τῆς δηλώσεως αὐτῶν ἀ π α ρ α β ἱ τ ο ς καὶ τὸ ἀντίτιμον τῆς ἑρσιῶσται συνδρομῆς τῶν. Διότι οὐδὲν ὁμοῦ ἀ π ο-λ ῆ τ ο ς δηλώσεως καὶ τοῦ φιλτήρου ἐπὶ προσημάνουσα θὰ λαμβῆται ὁμοῦ, ἂν μὴ συνοδεύηται διὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀξιότιμοι κ. κ. ἀρσῆσεως κατὰ ἡμῶν, ὁμοῦ, διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ὁμοῦ πρὸς τὴν «Νέα Φόρμιγγε», ἀρσῆσεως νῶνται πρὸς τὸν ἐπισημάνουσα αὐτῆς κ. Κορμῶν Σακελλίονα (Ἁγίου Ὁμοῦ 12, Ἀθῆνας), πρὸς αὐτὸν ἐρσιῶσται καὶ τὰς ἀρσῆσεως τῶν διὰ ταχυδρομικῆς ἐπισημάνουσα.

κέρβαιον δὲν δύναται νὰ τὸς ἀποδόσῃ! Κορ-δίσετε ἐν κλασικισμῶν διὰ νὰ ἀποδόσῃ κατὰ τὸ ἔνδον τὰ ἡμέτερα μουσικὰ διαστήματα, ἐκείνοι δὲ μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι δὲν τὸ χορδίζετε δι' ἐκείνους, ἀλλὰ πρὸς διάσωσιν τῆς ἡμετέρας παραδόσεως καὶ διευκύνουσαν τῆς διδασκαλίαν, καὶ ὑποδέτοντες ὅτι καταργεῖτε τὸ ταμπερέ τῶν, ἐξηνίστονται κατ' ἑμῶν ὡς ἰδιοκτητῆς, τῶν ὁμοῦ καταπατήθησαν τὰ οἰ-κόπεδα! Τοῦς λέγετε, ὅτι ἂν θέλωσι νὰ εἰδο-κιμήσουσι ὡς τε μουσουργοὶ καὶ ὡς συνθέται Ἑλληνας, πρέπει νὰ μάθωσι τὴν ἑλληνικὴν μουσικὴν, ἐκείνοι δὲ οὐ; ἀπαντῶσιν, ὅτι δὲν ἔχουσι ἀνάγκην ταύτης, ἀλλ' ὅτι «δημιουργοῦσι ἑλληνικὴν μουσικὴν». Καὶ ἐπειδὴ, ὡς γνωρίζετε, ἡ γλῶσσα καὶ ἡ μουσικὴ εἰναι τὰ δύο κορυφαῖα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ παντός ἔθνους, λέγοντες ὅτι δημιουργοῦσι ἑλληνικὴν μουσικὴν, εἰναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ λέγουσι ὅτι δη-μιουργοῦσι ἑλληνικὸν πολιτισμὸν! Τοῦς ὁμο-λεῖτε περὶ τοῦ τρόπου κατ' ὅσον πρέπει νὰ γρά-φονται εἰς τὸ πεντάγραμμον τὰ ἡμέτερα ἔργα, καθοριζομένων νῆαν ὁμοῦ εἰδικῶν σημείων, ἐκείνοι δὲ οὐ; ἐρωτῶσιν ἂν εἰδῆται τὴν συλλο-γὴν τοῦ Doucougray. Ἐνῶ δηλ. τοῦς ὁμο-

λεῖτε αἰφνης περὶ ἀστρονομίας, ἐκείνοι οὐ; ἐ-ρωτῶσιν ἂν ἐδιαβάσατε τὸν Καζιμῆν!

Ἄλλ' εἰναι ὁμοῦ, κρῆται καὶ κύριοι, νὰ ἐπιμείνω ἐπὶ τῶν ἀντιρρησῶν τῶν καὶ διὰ τοῦτο καταλήγω ἐξομολογούμεναι, ὅτι μετ' οὐ-δενὸς πλῆον θὰ συζητήσω, πρὸς οὐδὲνα θὰ ἀ-παντήσω, οὐδὲνα θὰ προσπαθήσω νὰ πείσω, διότι θεωρῶ ὁμοῦ ἀσκοπον πλῆον τοῦτο. Θέ-λωσι νὰ διδαχθῶσι τὴν ἑλληνικὴν μουσικὴν; Ἐμῆθα προθυμῶτατοι νὰ τοῦς διδάξωμεν. Πλῆον τούτου οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν νὰ πρᾶ-ξωμεν.

Γνωρίζω ὅτι πολλῶν τὰ νεῦρα θὰ πειραχθῶ-σιν ἰσως, περισσοτέρων δὲ ἡ μουσικὴ εὐαισθη-σία ὅτι θέλει θυγῆ. Ἄλλ' ἐγὼ ἐθεώρησα κα-θῆκόν μου νὰ εἶπω τὰς ἀληθείας ταύτας, ἀ-διαφορῶν τελείως ἂν καθίσταται δυσάρεστος εἰς ὀλίγους ἡ πολλούς. Διότι ἀλλοίμονον, ἂν ἐξακολουθῶμεν ἐν πᾶσι χαϊδεύοντες ὁμοῦ εἰς τὸν ἄλλον. Ἐπειδὴ δὲ πᾶσιν εἰναι πολλοὶ νὰ θελήσουσι νὰ προσεγγίσωσι μεγάλα ἐν Ρόδῳ πηδῆματα, μετὰ πάσης τῆς προσηκούσεως εὐ-λαβείας καὶ τιμῆς δηλώσῃ αὐτοῖς, ὅτι ἡ Ρό-δος πάρεσι καὶ ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν εἰμῆ τὸ πῆδημα.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΚΑΘ' ΟΝ ΕΥΦΗΜΙΖΕΤΟ Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

«Εκ χειρογράφου τῆς ἑβδ. βιβλιοθήκης, περὶ τὰ μέσα τῆς 15' ἐκπονητοειρηδὸς γεγραμμένου, ἔξ οὗ δέ, ἑλληνοφῶν τὴν τε ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος, ἀπέμειναν φύλλα 84, δημοσιεῖς τυπικῆς διάταξιν τοῦ τρόπου, καθ' ὃν εὐφημίζετο ὁ Πατριάρχης κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων τῶν Φώτων καὶ τοῦ Πάσχα, ἐπιγραφομένην: «Εὐθὺς πῶς δεῖ εὐφημῆσαι τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην», περιχομένην δὲ ἐν τοῖς φύλλοις 17α—21β. Τὸ ὅλον χειρόγραφον, μήκους 0,15 καὶ πλάτους 0,10, εἶναι συλλογὴ διαφόρων ἀρχῶν μαθημάτων σιχηραριστῶν καὶ παπαιδῶν, ἦτοι Ἑσθινῶν, Σιχηρῶν, Δοξαστικῶν, Ἀναγραμματοσῶν καὶ Κρατημάτων, ἐν τῇ γραφῇ τῆς πρώτης μουσικῆς σιχηρογραφίας, τῆς ἐκ μαύρης καὶ κοκκίνης μελάνης. Οἱ ἐν αὐτῇ ἀναφερόμενοι μελοποιοὶ εἶναι οἱ ἑξῆς: Ἰωάννης ὁ Κοινοῦζέλης, Ἰωάννης Λαμπάδριος (ὁ Κλαδῆς), Μανουὴλ Λαμπάδριος ὁ Χρυσάφης (ὁ Δοῦκας), Γαβριὴλ Ἱερομόναχος, ὁ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Σανθοποταίων, Ἰωάννης Λάσκαρης (ἁγῶς Λάσκαρης) καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Μαγικιάς.

Ἐπειδὴ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κειμένου παρεμπιπτοῦσιν οἱ Πολυχρονισμοὶ μετὰ μουσικῆς, δι' ἀριθμῶν ἀξιοῦσιν δεκνύομεν ἐν ἕποσημειώσει τὰς ἡμετέρας διορθώσεις ἐπὶ τῶν ἡμερημίως γεγραμμένων.

«Εὐθὺς πῶς δεῖ εὐφημῆσαι (1) τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην». Ἦγουν τῇ παραμονῇ τῶν Χριστουγέννων τῶν Φώτων τῇ Λαμπρῇ Κυριακῇ. Εἰ δὲ δύο φῆμαι (2) φησὶ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Φώτων, γίνονται μετὰ τὴν λειτουργίαν τῆς παραμονῆς τῇ δὲ Λαμπρῇ Κυριακῇ μετὰ τὴν λειτουργίαν. Μετὰ δὲ τὴν λειτουργίαν ὡς ἔφημεν τῶν Χριστουγέννων τῇ παραμονῇ, ἢ τῶν Φώτων, ἐξέρχεται ὁ ἀρχιερεὺς τῆς ἐκκλησίας καὶ πάντες μετ' αὐτοῦ μετὰ λαμπάδων. Οἱ δὲ φέλλται φάλλοντες (3) τὸ «Ἡ γέννησις σου Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν», ἢ τὸ «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθῆναι» (4), ἢ τὸ «Χριστὸς ἀνάστη». Ἔως εὖ εἰσελήθωσιν εἰς τὸ ἱερόν κρητήριον ἢ εἰς τὸ καλλίον (5) τοῦ ἀρχιερέως. Κακαίος εὐερετισμένος ἱσταται ἥρως· κἀθίεται δὲ ἐν αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς εἰ δὲ φέλλται ποιοῦσι κύκλιον (6) χορὸν ἱεροσθεν (7) τοῦ ἀρχιερέως, φάλλοντες τὸ «Ἡ Παρθένος Δέσποινα», ἢ τὸ «Ἐσπεράνης σήμερον», ἢ τὸ «Σήμερον ἢ κτίσις φετιχεται», ἢ τὸ «Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατήλθης» καὶ τὸ παρὲν εἰ βούλεις εἰ δ' εὖ (8) ἄφες τοῦτο καὶ εἰπέ τὰ εἰς τὸ τέλος καθὼς εἶπὶ τοῦ παρόντος μαθήματος.

Ἔπειτα ἄμεως μετὰ μουσικῆς εἰς τέταρτον ἔχον καὶ εἰς ἀργὸν παπαιδικὸν μέλος ἐν τῇ πρώτῃ σιχηρογραφίᾳ ὁ ἑξῆς Πολυχρονισμὸς τοῦ Πατριάρχου μετὰ κρατήματος.

«[Νε] Πολυχρόνιον ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὴν Παναγιώτατον ἡμῶν ἀθέτην καὶ δεσπότην (πάλιν αὐτῇ) Πολυχρόνιον ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὴν παναγιώτατον ἡμῶν ἀθέτην καὶ δεσπότην, τὸν οἰκουμένικόν Πατριάρχην. Κύριε, Κύριε, Κύριε φύλαττε εἰς πολλὰ ἔτη».

Ἄμεως τὸ Κράτημα καὶ εἰς τὸ τέλος:
«Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα».

Ἔπειτα τὸ ἑξῆς μικρὸν Πολυχρόνιον μετὰ μουσικῆς εἰς ἔχον πλάγιον τέταρτον, σημειομένου εἰς τὴν κάτω φωνήν:

«Τοῦτο φάλλοντες οἱ πρώτοι τῶν φαλτῶν».
«Ἰερμίου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμένικου Πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη».
Μετὰ τοῦτο ἔπονται τὰ ἑξῆς:

«Εἰτα εἰ καθ' ἑξῆς χόρμα τρίς (9) Ἰερμίου τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμένικου Πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. Καὶ πάλιν τὸ ἑποσθεν καὶ πάλιν χόρμα τρίς (10) καὶ πάλιν τὸ ἑποσθεν καὶ πάλιν χόρμα τρίς (11). Εἰτα τὸ παρὲν».

Καὶ ἔπειτα μετὰ μουσικῆς εἰς ἔχον τέταρτον καὶ εἰς ἀργὸν παπαιδικὸν μέλος:

«Τὸν δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα ἡμῶν, Κύριε φύλαττε εἰς πολλὰ ἔτη».

Ἄλλ' ἢ μουσικῆς φθάνει μέχρι τοῦ ἕτερου τοῦ ἐλάφρονος φύλλον ἔχει σχεθῆ ἀπὸ βεβήλων χειρῶν, ἐν τῷ ὁποίῳ, ὡς εἰκόστω, θὰ ἔπληρχε μικρὰ ἴσως ἀπόλοις πρὸς λήξιν τῆς τελειῆς.

Τὸ ἱερόν κρητήριον, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ δημοσιευομένῃ Εὐθὺς, ἦτο τὸ καλούμενον «Διρβόν», ἦτοι μέρος μετὰ καθισμάτων διὰ συσκέψεως. Τὸ «Διρβόν» μετέπεσον εἰς τὸ νῦν σημερινὸν κρητήριον, ἰδίως ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ὅπου ὁ Πατριάρχης μετὰ τῶν ἀνωτέρων λαϊκῶν ἐξεδίκαζε τὰς ἀποθέσεις τοῦ ἀσπικῶ δικαίου, ἦτοι διαζύγια, κληρονομικὰς διαφορὰς κλπ., τῆς ἐφέσεως αὐτῶν ἀναθεμένης εἰς τὴν Ἱερὸν Σύνοδον. Τοῦ ἑμπορικῶ νόμου (νόμου) αἱ ἀποθέσεις μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Τὸ ἐν τοῖς σημερινοῖς Πατριαρχείοις Διρβόν ἦτο ὁποσθεν τῆς θύρας ἐφ' ἧς ἐκρεμάθη Γρηγόριος ὁ Ε' πρὶν ἢ ἐπισκοπεῖσθαι ἐπ' αὐτοῦ.

Ἐν τῷ μικρῷ Πολυχρονίῳ Πηγῆς Ἰερμίου εἶναι ὁ ἄσος, ὁ ἀπὸ Μητροπολίτου Σοφίας ἐκλεγῆς ὄστις ἐπατριάρχευσε τρίς ἀπὸ τοῦ 1520 μέχρι τοῦ 1545 καὶ ὄστις κατὰ τὸν Μοναμβασιᾶς Δωρόθεον «ἦτο ἀγράμματος καὶ ἀπειρος παιδεύσεως». (Βλ. Μ. Ι. Γεδεών. Πικρὸς πίνακας, σελ. 500).

Ἐν τῷ Πολυχρονίῳ ὁ Πατριάρχης Ἰερμίου προσηγορεύεται «ἀγιωτάτος», διότι ἀπὸ τοῦ 1583 ἢ Σύνοδος καθάρισε τὸν τίτλον τοῦ Πηγου ἀπὸ «ἀγιωτάτου» εἰς «Παναγιωτάτου».

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

(1) Εὐφημῆσαι.—(2) Φῆμαι.—Ἰσως γραπτίως: Δι δὲ δύο φῆμαι, φησὶ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Φώτων.—(3) Φάλλοντες.—(4) Βαπτί.—(5) Καλλίον.—(6) Κύκλιον διωρθώθη εἰς: κύκλιον. Ἰσως γραπτίως: κύκλιον.—(7) Ἱεροσθεν.—(8) Εἰπέ.—(9) Τρίς.—(10) Τρίς.—(11) Τρίς.

Ο Κ. ΑΡΜΑΝΔΟΣ ΜΑΡΣΙΚ ΚΑΙ Η ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἐπὶ τῇ πρώτῃ διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας καὶ καθηγητῆς τῆς συνθέσεως ἐν τῷ Ὁδεῖῳ Ἀθηνῶν, ἦδη δὲ διευθυντῆς τοῦ Βασιλικῶ Ὁδεῖου τοῦ Μπαλμάου τῆς Ἰσπανίας κ. Ἀρμάνδος Μαρσικ, ἀπὸ τύπον ἐντυπώσεών του ἐξ Ἑλλάδος δημοσιεῖται εἰς τὸν «Menestrel» περιοδικῶς μελέτην, ἣς σπουδαιότατον μέρος ἀφιερῶται εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι μουσικὴν κίνησιν. Ὁ κ. Μαρσικ, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἔργασίαν τοσοῦτον ἐπιτηδεῖται ἐξημεταλλεύθη πρὸς διαφήμισιν τοῦ Ὁδεῖου Ἀθηνῶν, ἐπὶ δεκαπενταετίᾳ διατελέσας καθηγητῆς αὐτοῦ, ἐδοκίμασε καὶ οὗτος τὴν αὐτὴν μὲ ἄλλους ἀπογοσθενεῖσιν καὶ πικρίαν καὶ τέλος ἡσυχάσθη νὰ ἐγκαταλίπη τὸν Ἀπικὸν τοῦτον Πύργον τῆς μουσικῆς τέχνης, ὅστις καλεῖται Ὁδεῖον Ἀθηνῶν, διότι ἦτο πλέον ἀδύνατον εἰς αὐτόν, ὡς ἐπιστήμονα, νὰ ἐξυπηρετῇ εἰς τὸ διηγητῆς σκοποῦς, οὐδεμίαν πρὸς τὴν ἀληθῆ μουσικὴν τέχνην καὶ ἀπόδοσιν ἔχοντασ σχέσιν. Αἱ δημοσιευόμεναι περὶ τοῦ Ὁδεῖου Ἀθηνῶν κρίσεις του θ' ἀνεγνώσθησαν βεβαίως μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ—ὡς προερχόμεναι παρ' ἀνδρῶν, τὸν ὁποῖον τοσοῦτον ἐδώκεον καὶ ἐθυμιάζον, ἐφ' ὅσον ἔχον τὴν ἀνάγκην του οἱ ἐπιστάται τοῦ ἐν λόγῳ Ὁδεῖου—θὰ ἐνεποίησαν τὴν προσήκουσαν ἐντύπωσιν οὐχὶ τόσοσιν εἰς αὐτοῦς, τοῦς εἰδησίμοις εἰς τοῖ-

αὐτα ἐπιπρόσθετα, ὅσον εἰς ἐκείνοσ, εἰς τὴν τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν γυμνάζουσιν ἀπὸ μόνης τῆς φωνητικῆς καὶ κροῦσιν τοσοῦτων παρεσκευαστῶν προαποθεῖων καὶ μέσων ὄργανοτεχνῶσιν παρεσκευαστῶσιν ἐξωτερικῆς αὐτοῦ ὄψεως καὶ ἡφρησίσεως.

Ἰδοῦ μενεῖν τῶσων ἑλλων τὴ γραφῆσ ὁ κ. Μαρσικ.

«... Ὅπως θὰ παρατηρήσῃ τις εἰς τὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα παρέθεσιν ἐνταῖθα (ἐννοεῖται δημῶδη ἄσματα γραφένια ὑπὸ τοῦ κ. Ψάχου διὰ τὴν συλλογῆν τοῦ προσημειωμένου Ὁδεῖου Ἀθηνῶν), ἢ ἑλληνικῆ δημοτικῆ ψυχῆ ἐμφανίζεται τελείως εἰς τὰ ἄσματα ταῦτα, τὰ πλήρη ἰδωζούσεσ μελωδίεσ καὶ ρυθμῶ μοναδικῶ εἰς πλοῦτον. Καὶ ἀπορεῖ κανεῖσ, πῶσ ἢ συγγρηνοσ μονασκῆ Ἑλληνικῆ σχολῆ ἐν παρουσίᾳ τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα δεκαίως περιεμνόμεν...»

Ἡ Ἑλλὰσ ἔχει ἐν μόνον Ὁδεῖον... Δὲν ὀμῶσ περὶ τοῦ τῆσ Θεσσαλονίκης τὸ ὁποῖον εἰρήσεται ἐν λαμπρῇ ἐξέλλει. Τοῦτο δευθῶναι δεκακρημένοσ καλλιτέχνης.

Τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν ἠδύνατο νὰ παρέχῃ ἐνδιαφέρον, ἐὰν ἐν εἰρήσεται ἐπὶ κεφαλῆσ αὐτοῦ... καὶ ἀπὸ τριακονταετίας φεῖ! ἀποτρόπαιον τι ἐν, διὰ τὸ ὁποῖον ἔχει πλέον ἢ μουσικῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ ἀκόμη ἢ δυστοχομένη συγχορδία μᾶσ τρίτης εἶνε ἄγνωστοσ. Ὡσ δὲ πρέπει νὰ ἀναμῆν τις ἐκ μέρουσ μᾶσ μουσικῆσ ἀσημότητοσ, ἢ ἀνήκουστοσ ζῆλοστυπία του εὐχαριστεῖται νὰ θέτῃ τροχοπέδα εἰς πᾶν ὁ, π. ὅνεται νὰ χρησμεύσῃ διὰ τὴν Ἑθνοκτῆ τῆσ Ἑλλάδοσ μουσικῆν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ πολλὰ ἔργα Ἑλλῆνων συνθέτων, τὰ ὁποῖα ἢ δημοσίᾳ Ἑλληνικῆ γνώμη ἐνθουσιαστῶσ ἡδύνησ, ὑπέσθησαν ἐξοστρακισμόν ἐκ τοῦ Ὁδεῖου...»

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικῆν τάξιν τοῦ Ὁδεῖου τοῦτοσ, αὐτῇ εἶνε γιὰ τὰ πανηγύρια, καὶ θὰ εἶχε κανεῖσ τόσοσ νὰ εἶπῃ, ἀλλὰ καλλίτερον νὰ σιωπῆ. Διὰ τὸ λοιπόν, τόσοσ καλλιτέχνησ ἀξίασ, εἰς τὴν ἀπετέλουσ μέρος τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ὁδεῖου τοῦτοσ... καὶ ὑπὲρξαν... ἐν ἠδύνησθησαν νὰ παραμῆνωσ ἐν αὐτοῖσ;

Μία π. χ. ἐνδιαφέρουσα φησισγνωμία τοῦ καθηγητικῶ σῆματοσ ἦτο ἀναντηρήτοσ ὁ κ. Κ. Α. Ψάχοσ, καθηγητῆσ τῆσ Βουλγαρικῆσ μουσικῆσ καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ τμήμα, θαυμασῶσ ὀργανωμένοσ, ἦτο πρᾶγμα πρῶτοτυπον. Ἐμπεριότατοσ περὶ τὴν ἀρχαίαν μουσικῆν γραφῆν, ἀνεγνώσθησ αὐτῆν μετὰ καταπληκτικῶσ εὐχερείασ καὶ σχολιάζων (ἀναπτύξουσ) αὐτῆν μετ' ἐμβροθείασ ὁ κ. Ψάχοσ, εἶνε ἐξ ἐκείνωσ, εἰς τὴν ἐγεννήσθησαν διὰ νὰ ἀνασυνθέσωσ τὸ παρελθόν πρὸσ τὸ παρὲν. Ὅλοσ εἰ καλλιτέχνησ, εἰς τὴν διήλθεν τῶν Ἀθηνῶν, μετὰ δὲ τῶν ὁποῖων καὶ ὁ ἐμῶσ ἀγαπητῆσ φίλοσ κ. J. Mazellier, ἐν πορέλειψαν νὰ ἐπισκεφθῶσ τὸ τμήμα τῆσ Βουλγαρικῆσ μουσικῆσ, τὸ ὁποῖον ἐν μῆ τι ἄλλο, εἶρον πέρτερον. Ὅπως τόσοσ ἄλλοσ καὶ ὁ κ. Ψάχοσ ἐξηναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Ὁδεῖον.

Εὐτυχῶσ πρὸ τῶνοσ ἐβρόθη νέον Ὁδεῖον ὑπὸ τῶνωσ καλλιτεχνῶν, εἰς τὴν ἀπεσχίσθησαν τοῦ παλαιοῦ Ὁδεῖου ἐπὶ κεφαλῆσ αὐτοῦ ἐπέθη ὑπ' αὐτῶν τοῦτων ὁ συνθέτησ κ. Καλομῆρησ. Εἰς τὸ Ὁδεῖον τοῦτοσ εἰ καλλιτέχνησ ἐν μῆ τι ἄλλο, ἐκτιμῶνται τοῦλάχιστον προσήκοντασ.

Ἀσφαλῶσ ἐν ἐν ὑπὲρχεν ἢ ὀρχήστρα, τὴν ὁποῖαν διὰ μεγάλῆσ ὑπομονῆσ, θελήσεωσ καὶ ἐνθουσιασμοῦ εἶχον καθιερωῖσ νὰ δημιουργήσωσ, ἐν θὰ παρέμεινον ἐν τῷ Ὁδεῖῳ Ἀθηνῶν. Ἡ μακρῆ μου αὐτῇ ὑπομονῆ, ἡμεῖσθη τέλος ὑπὸ τῆσ χρεῆσ, ἢ ἐδοκίμασθαι, θὰν ὁ σεβαστῶσ διδάσκαλοσ Saint Saens διηθῶσεν αὐτῆν ἐν τῷ ἀρχαίῳ θεάτρῳ Ἡρώδοσ τοῦ Ἀπικῶ κατὰ τὴν πρὸσ τμήν του δευθῶσιν τότε ἐν αὐτῷ συναυλίαν.»

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΠΡΩΤΟΦΑΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΑΚΟΥΣΤΟΝ!

Διὰ πᾶν περιοδικόν, ζήτημα υπάρξεως αὐτοῦ εἶναι ἡ τακτικὴ καταβολὴ τῶν συνδρομῶν τοῦ καὶ ἰδίως κατὰ τὴν σημερινὴν ἀφάνταστον ἀκρίβειαν τοῦ χάρτου καὶ τῶν τυπωτικῶν. Ἡ «Νέα Φόρμιγγξ» οὐδέποτε ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῆ, διὰ συνδρομητῶν, ὧν οὐδὲ εἰς ἐνεργάφῃ ὡς τοιοῦτος ἄνευ διαταγῆς καὶ παρακλήσεώς τ' αὐτοῦ, θὰ ἐδείκνυον τοιαύτην συμπεριφορὰν, ὡστε οὐ μόνον τὴν μικρὰν αὐτῶν συνδρομὴν ν' ἀρνοῦνται νὰ καταβάλωσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς αὐτοὺς τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἀποστελλόμενα φύλλα ν' ἀρνοῦνται νὰ ἐπιστρέψωσιν. Ἐπανειλημμένως διὰ δηλώσεων ἡμῶν ἠναγκάσθημεν νὰ ὑπομνήσωμεν εἰς τοὺς τοιοῦτους τὸ καθήκον, τὸ ὁποῖον ἀφ' ἑαυτῶν καὶ μόνον καὶ δι' ἐπιμόνων αὐτῶν παρακλήσεων ἀνέλαβον, ἀλλ' ἐκόφεισαν ὅλως ἀστόργως καὶ κατὰ τρόπον ἥκιστα ἀξιοπρεπῆ δι' ἀνθρώπους ἂν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστον ὁμως φιλομαθεῖς καὶ τὴν πρόοδον τῆς μουσικῆς τοῦ ἔθνους τῶν λέγοντας ὅτι ποθοῦσιν. Ἡμεῖς διακόπτοντες ἀπὸ σήμερον τὴν ἀποστολὴν τῆς «Νέας Φόρμιγγος» πρὸς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς καθυστεροῦντας συνδρομὰς εἴτε τοῦ πρώτου εἴτε τοῦ δευτέρου ἔτους, ἐπιφυλλαττόμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν τὰ δνόματα ὄλων τῶν λαβόντων αὐτὴν καὶ μὴ καταβαλόντων τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀρνηθέντων νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ κρατηθέντα ὑπ' αὐτῶν φύλλα. Καὶ φρονοῦμεν, ὅτι ἔχομεν πληρέστερον δίκαιον νὰ πράξωμεν τοῦτο, διότι οὐδένα παρεκαλέσαμεν, οὐδένα ἐβιάσαμεν, ἀλλ' ἔχομεν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἐγγράψωμεν ὡς συνδρομητὰς ἡμῶν ἐκείνους, οἵτινες διὰ διαταγῆς καὶ ἐπιμόνου παρακλήσεώς τῶν ἐζήτησαν παρ' ἡμῶν τὴν ἐγγραφὴν τῶν. Διότι πρωτοφανεὶς καὶ πρωτάκουστον εἶναι νὰ ζητῆ τις ἐπιμόνως ἐν περιοδικῶν νὰ ἐγγράφηται εἰς αὐτὸ οἰκιοθελῶς καὶ ἄνευ οἰαοδήποτε πιέσεως, νὰ ἀρνητῆι δὲ τὴν καταβολὴν τῆς ὀφειλῆς του.

ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΗΣ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΑ !!

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ συνδρομητῶν, καθυστεροῦντων τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, χάριν ψυχαγωγίας τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν σημειοῦμεν μίαν μεγαλοπρεπῆ χειρονομίαν μουσικολογιωτῶν τινῶν! Οἱ κύριοι οὗτοι, ζητήσαντες καὶ λαβόντες ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς τὴν «Νέαν Φόρμιγγα», οὐ μόνον δὲν ἐπλήρωσαν, οὐ μόνον ἐκράτησαν πάντα αὐτῆς τὰ φύλλα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπαναλειμμένας αὐτῆς ὑπομνήσεις ἀπαντῶντες ἐπέστρεψαν τὸ τελευταῖον αὐτῆς φύλλον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς! ἀπαράδεκτον! Εἶναι τόσον ταπεινὴ ἡ πράξις αὐτῆ τῶν μουσικολογιωτῶν τούτων κυρίων, ὡστε ν' ἀπορῆ τις πῶς νὰ χαρακτηρίσῃ ταύτην. Ὡς ἐλαφρότερον αὐτῆς χαρακτηρισμὸν εὐρίσκομεν ἐν τοῖς λεξικοῖς μόνον τὴν λέξιν ἀδιακρισία! Καὶ ἡ ἀδιακρισία τῶν αὐτῶν δίδει εἰς ἡμᾶς πληρέστερον ἔτι τὸ δικαίωμα νὰ καταστήσωμεν γνωστὰ εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν τὰ δνόματα αὐτῶν, καίτοι βεβαίως εἶναι ὅλως διώλου ἀναξιοπρεπὲς ν' ἀσχολῆται τις με ἀνθρώπους, τοιαύτης τυχόντας ἀνατροφῆς.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

* Ἀπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Α. Ψάκου ἐκδοθέντα βιβλία πωλοῦνται εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀριθ. 42 βιβλιοπωλεῖον τοῦ κ. Γ. Βασιλείου καὶ εἰς τὰς ἐξῆς τιμὰς:

«Ἡ Παραδοσιατικὴ»	δρ.	40
«Ἡ Λειτουργία»	»	15
«Λειτουργικοὶ Ὕμνοι»	»	8
«Λειτουργικόν»	»	10
«Δημιῶν ἄσματα Ἐκέρου»	»	10
«Ἀδίας Ἀύρα»	»	8
«Νέας Φόρμιγγος» Α' τόμος	»	80

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ

Α'

Κανὼν εἰς τὸν Ἐπιτάφιον Θρῆνον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ψαλλόμενος κατὰ τὴν παννυχίδα τῆς Ἀγίας καὶ Μ. Παρασκευῆς. (Ἐκ τῶν Λαυρεωτικῶν κωδίκων Δ 45 φύλ. 309 καὶ Θ 59 φύλ. 17 β).

Ὡδὴ α'. Κύματι θαλάσσης.

Θέλων σου τὸ πλάσμα, Σωτήρ μου ζωῶσαι, σταυρῷ ἀνήρησαι, καὶ ἦλοις τέτρωσαι σοῦ δὲ ἡ ἀφθαρτος Μήτηρ, παρεστῶσα κατεπλέγετο, τὴν καρδίαν Δέσποτα, ὀρώσά σου αἱμάτων κρουνοῦς.

Κλίνας σου τὸν θεῖον, αὐχένα Σωτήρ μου, ὑπὸν φυσίζιον, ἐν ξύλῳ ὑπνωσας, πᾶσα δὲ κτίσις κλονεῖται, καὶ δονεῖται τὰ οὐράνια, τῶν ἀγγέλων τάγματα, ὀρώσά σε σαρκί παθητόν.

Δὸς χάριν ἐν ξένῃ, καὶ ἐν ἀπορίᾳ, καθεστηκυῖα μοι, καὶ ὑπ' ἀδίκων τε, ὦ Ἰωσήφ ὠθουμένη, ὑπὸ φίλων καὶ γνωρίμων τε, ἐγκαταλειφθεῖσθαι με, θρηνοῦσθαι σὺν ἐ.ι μαθητῇ.

Πρόσελθε Πιλάτῃ, θαρρῶν μὴ διστάσης, αἰτησὶ ἀχραντον, σῶμα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ καθελὼν ἀπὸ ξύλου, ἐν τῷ μνήματί σου θάψον αὐτό, μήπως πάλιν νύξωσι, πλευρὰν αὐτοῦ οἱ ἄνομοι.

Ὡδὴ γ'. Σὲ τῶν ἐπὶ ὕδατων.

— Οὐδεὶς τολμᾷ, ἐξαιτῆσαι, τὸ ἀχραντον, σῶμα τοῦ Διδασκάλου, καὶ κρέματα ἐν ξύλῳ, νεκρὸν γυμνὸν ἐστιγμένον τε, διειδισμῶς βλαβόμενον, μὴ ἐλεούμενον, μᾶλλον δὲ πλευρὰν ἐξορυττόμενον.

Ἡρνήσατο πρῶτος Πέτρος, κατέλιπον τὸν διδάσκαλον πάντες, συμπάθησον εὐχρημον, καὶ ἐξαιτήσας κατάγαγε, τὸ σῶμα τοῦ Δεσπότη μου, καὶ μόνη κλαύσομαι, ὡς φιλότατη ποθομένη μοι.

Θρηνοῦσάν σου τὴν Μητέρα, ὡς ἐδλεψεν, Ἰωσήφ ὦ Χριστέ μου, καὶ ἦκ υσε ρημάτων ὀδυνηρῶν συνεπάθησε, καὶ θρηνον συνείλησε, καὶ τάχος ἐπευσε, ἐξαιτῆσαι σου τὸ σῶμα πιστῶς.

Τῇ σῇ ροπῇ ἐπιτεύσας, δῶρεῖται σοῦ, θεῖον σῶμα Πιλάτος, καὶ καθελὼν ἐκ ξύλου σὺν Νικοδήμῳ εἰς ἔδαφος, ὁ Ἰωσήφ ἀνέκλινεν, ἡ γῆ δ' ἐτρόμαξε, καὶ νεκροὺς ἐκ τάφων ἀπεδίδου σπουδῇ.

Ὡδὴ δ'. Τὴν ἐν σταυρῷ σου

Περιχυθεῖσά σοι ἡ ἄμεμπτος, κατεφίλει σφαγὰς, μελῶν σου τῶν ἀχράντων, σὺν σοὶ θανοῦμαι λέγουσα, χύσιν γὰρ τῶν ὄσων, καὶ πανάγων αἱμάτων, οὐ φέρω τέκνον ὄραν.

Περιπλακεῖσά σοι καὶ γόνασιν, ἡ τεκοῦσα Χριστέ, ἑαυτῆς περιθεῖσα, θρηνοῦσα κατεφίλει σου, χεῖρας καὶ πλευρὰν, σταλαζούσας τὸ θεῖον, αἱμά σου Δέσποτα.

Ἄφρωνον σῶμα περιπτύσσομαι, ἡ τεκοῦσα Χριστέ, θρηνοῦσα ἐβόα, καὶ χεῖλη μὴ κινούμενα τοῦ ἐπὶ γῆς λόγον ζῶν θεμένου χερσὶ τῶν ἀνθρώπων.

Ἄπνουν σε οἱμοὶ ἡ τεκοῦσα σε, ὦ Χριστέ ἐκβοᾷ, καθορῶ τὸν δοτήρα, πνοῆς τῶν ὄντων δάκρυσι βρέχουσα αὐτῆς, παρειὰς τὰς ἀχράντους καὶ ἀλαλάζουσα.

Δῶρα προσήνεγκάν σοι Δέσποτα, τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὡς θεῶν προσκυνούντες νῦν δὲ ταφῆς συμυρνήματα, τέκνον ὡς θνητῷ ὁ Νικόδημος φέρει, πῶς σὲ κηδεύσω Θεέ.

Ὡδὴ ε' Πρὸς σὲ ὀρθοῖζω.

Οὐ φέρω τέκνον, ἄπνουν σε κατέχειν, ὃν ἐθῆλαζον βρέφος, ἀγκάλαις μου σκιρτῶντα, εἰ σὺν κατέρχη πρὸς Ἀδὰμ ἐν τῷ ἄδῃ κατέλθω κἀγώ, ἀπαγγέλω τῇ Εὐᾷ τὰ μυστήρια.

Μὴ θρήνει Μητὲρ, ὁ Χριστὸς προσεῖπε θεῖκῶς τῇ τεκοῦσῃ, θεάσει γὰρ με αὐθις, ἐξαναστάντα

καὶ φαιδρῶς σοι τὸ χαῖρε φθεγγόμενον, καὶ Ἀδὰμ σὺν τῇ Εὐᾷ συνεγείροντα.

Πῶς φέρω τέκνον, σπλάγγνων τὰς ὀδύνας, ὀφθαλμοῦ σου φιλότατος, σεσθεντίας ἐπὶ ξύλου οὐ; πρὶν ἑώρων, ὡς ὠρσίους ἐν κάλλει ἐκλάμποντας καὶ τυφλοὺς ὀμματοῦντας νεύσει σου θεῖα.

Συνέλθω μᾶλλον, ἴδω σου τὴν δόξαν, ἐν τῷ Ἄδῃ Χριστέ μου, καὶ αὐθις συνανέλθω, οὐ φέρω γὰρ σου ἄπνουν σῶμα κατέχειν ἀκίνητον καὶ τετραυματισμένα μέλη καταφιλεῖν.

Ὡδὴ στ' Συνεσχέθη.

Πῶς ἠρνήσω Πέτρε τὸν Σωτήρα, ὀνώμολόγησας Χριστὸν Υἱὸν Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ κατέλιπες ἐν ξύλῳ μόνον, ἐσταυρωμένον, ἄπνουν καὶ ἀνείδεον, οὐδὲ μνήματι συστειλαί σῶμα, ἐσπευσας τάχιστα, ἡ ἀγνή μητρικῶς, ἀπεδυρομένη ἀπεφθέγγετο.

Συνεκάλει φίλας μυροφόρους, λόγῳ ἡ ἀχραντος ἀγνή καὶ συνεκίνηει θρήνον· δεῦτε φίλοι κλαύσατε βῶσσα, τοῦ διδασκάλου σῶμα τὸ πολυάθλον, δεῦτε ἴδετε ἄφρωνον σῶμα, χεῖλη ἀκίνητα, μύοντας ὀφθαλμοὺς οὐ ἐν τῇ χεῖρι, πνοῇ τῶν ζώντων ἐστί.

Δός μοι λόγον, ἀπὸ τῶν ἠδίστων, λόγε χειλέων ἡ ἀγνή, κλαυθμῷ σοὶ ἀνεβόα, οὐ γὰρ φέρω σε ἄπνουν τεθῆναι, τάφῳ Υἱέ μου, τοὺς νεκροὺς ἐγειράντα, βλέψον Δέσποτα τὴν σὴν Μητέρα, θρηνοῦσαν ἀπαύστως, τὴν καρδίαν μου διήλθε ρομφαία κατασφάττουσα.

Δεῦτε πᾶσαι οὐρανῶν Δυνάμεις, ἴδετε σῶμα Χριστοῦ, ἐγκαταλειμμένον, ὑπὸ φίλων καὶ γνωρίμων πάντων, καὶ τῶν προκρίτων μαθητῶν καὶ φρέξετε, μόνῃ κόττομι τέκνον, κατετραγμένον ἐμὸν, σὺν ἐνὶ μαθητῇ τῷ ἡγαπημένῳ Ἀποστόλῳ.

Ὡδὴ ζ' Ἀφροστον θαῦμα.

Ἐξ οὐρανόθεν, Ἀγγέλων δῆμοι προκύψαντες, ἐθαμβοῦντο βλέποντες νεκρὸν, ἐν κόλποις Μητρὸς, ὄνπερ παριστάμενοι, τρόμφ ὀρώσι Πιτρὸς ἐν κόλποις οἷτα, καὶ νεκροὺς, ἐκ τοῦ Ἄδου ἐγειράντα.

Ἐτρεχον πᾶσαι, ἄνω καὶ κάτω δονούμεναι, τῶν ἀγγέλων τάξεις κατεῖν, σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἄπνουν ἀνακείμενον, Μητρὸς ἐν κόλποις καὶ θάμβει συσχεθεῖσαι, ἀνευφήμουν, τὴν τούτου ἀγαθότητα.

Τῷ μυστολέκτῃ, τῆς σῆς γεννήσεως Δέσποτα, ἡ παρθένος ἔλεγε κλαυθμῷ οἱμοὶ Γαβριὴλ ποῦ τὰ Εὐαγγέλια; ποῦ μοι τὸ χαῖρε; ποῦ τὸ εὐλογημένη; τὸ ἐκ σπλάγγνων μου φῶς, ἐσέσθη γὰρ ἐν σταυρῷ.

Τί σου θρηνήσω; τοὺς ῥαπισμοὺς τὴν φραγγέλωσιν, ἐμπαιγμοὺς τε ἡ τοῦ; ἐμπυσομοῦς; σταύρωσιν Χριστέ, στέφανον ἀκάνθινον, χολὴν ἡ ὄξος, ἐκκέντησιν πλευρᾶς σου; πῶς δὲ τάφῳ Υἱέ μου σὲ κηδεύσω;

Πῶς ὁ παράνομος λαός, τέκνον γλυκύτατον, οὐκ ᾤϊετήρησε γυμνὸν, ἐν ξύλῳ ὄρων σε κρεμάμενον· ἀλλ' ὡσπερ θῆρες ὠμοὶ, ἐκέντησαν τὴν ἀγίαν πλευρὰν σου, πῶς οὐκ ἐλύθη κτίσις κλονουμένη, ἀλλ' ἔστη· πάντως τῇ χεῖρί σου Λόγε συνεκρατεῖτο.

Ὡδὴ η' Ἐκστηθι.

Ἐκστηθι γῆ καὶ οὐρανέ, καὶ δῶσον ἡλιε, τοῦ φωτός σου τὰς αὐγάς, ἴδω γὰρ ὁ τὸ φῶς σοὶ θέμενος, καὶ ἐκ λαγόνων ἐμῶν, ἐκλάμπας Θεὸς Λόγος ὡς οἶδεν, ἐν ξύλῳ ἔδου θέλων, τὸν Ἀδὰμ ἀναστήσαι, ἄπνουν καὶ κρατούσα, οὐ φέρω τὰς ὀδύνας.

Πῶς σου Υἱέ μου καὶ θεέ, σῶμα τὸ ἀχραντον, ἐν μνημείῳ σκοτεινῷ καλύψω; τὸν τάφους κενώσαντα, καὶ ὑποστρέψω κεναῖς χερσὶ, μὴ καθορῶσά σε τέκνον; οὐ φέρω ἀποστήναι ἀπὸ σοῦ, ὦ υἱέ μου· μᾶλλον καὶ θανοῦμαι, καὶ εἰς Ἄδην κατέλθω.

Ἄκουσον γῆ καὶ οὐρανέ, καὶ ἐνωτίσθητε μη-

τρικόν μου θύρῳν, ἵνα γὰρ ὁ δημιουργὸς ὁμῶν, ἵνα ἀνθρώπων χειρῶν ἐκτίθη καὶ σαρὰ καθορῶται, ἀνέβησεν καὶ ἄνους, ἐν μητρὶ τοῖς κλίμασι, ἵνα τῶν κτισμάτων σαρκωθεὶς ἐκλάσῃ.

Εἴθε ἴδῃς ἡ ἀγάπη, φωνῆς σου ἤκουσα, γλυκυτάτης Ἰησοῦ, καὶ χεῖρ ἑσπερή κινούμενα, καὶ ὀφθαλμοὺς σου φαίνον, ἐκλάμποντες ὡραίου ἐν κάλλει· εἴθε εἴδῃς μου αἰὲς ἀναστάντα σε εἶδον καὶ χερὰς ἐπέληθη, ἵνα πικρῶν δακρύων,

Ὡδή θ' Μὴ ἐποδέξῃ μου μητέρα.

Ἄντι σπαργάνων υἱέ μου, ἐν οὐδύναισι εὐλόγησάν με, ἵνα εἰς φωνῆς φῶς μου τάφῳ θήσω σκοτεινῶν, ἵνα γάλακτις εἰς δάκρυα βῶναι σου, τὰ πανάχραντα χεῖρ, ἵνα εἰς ζωῶν καὶ τερπνῶν σου ἡμεῶν, νεκρῶ σοι καθομιλῶ.

Μὴ ἐποδέξῃ μου μητέρα, ὡς θνητὴν ἐν τῷ τάφῳ, ἐν ἐν σπαργάνοις τῶν θεῶν καυτεῖς εὐλαβῶς, ἵνα μάγων Περσῶν προσκινηθέντα με, στραπῆς τε Ἀγγέλων βήσαντας, εἴξῃ, ἀναστάντος μου σοὶ γὰρ πρώτῃ ἐπέθεσμαι.

Ἄπιστι τέκνον εἰς Ἀδὴν, ὡς θεὸς ἀναστήσῃ, σὺν τῷ Ἀδὰμ τοῖς εἰς Ἀδὰμ πεισθέντας τῆ φθορῆς, ἐγὼ εἰς μητρικὰ δάκρυα βῶναι σου, τὰ προπύλαι, τάφῳ, ἀπέναντι τοῦ σοῦ, καθασθεῖται ἡρη νῆσο, ὅσοι ἀν' ἐξαναστήσῃ.

Ὡ παμμακάριστε Κόρη, μὴ προπύλαια τάφῳ, ἐθνηθῶς μοι, βῆνης δάκρυα λαιπίν, ἀναστήσῃ μοι γὰρ καὶ δεξασθήσῃ μοι, καὶ φαίδρῳ σοι τὸ χαῖρα, φηγεξάμενος χαρὰν ἀνεκλάλητον πέμψῃ, εἰς οὐρανὸς ἀνεβῶν.

Ζωὴ τῶν ζώντων ὑπάρχων ὡς προήταρχε Ἀδὰμ ὑπερφῶς ἀναπαύων, κεκοίμησθαι σαρὰ, ὡς λέων καὶ ὡς ἀκόμος εἰς σε Χριστὲ ἔγεραι; βρωχηθῶ γὰρ ἔλεος ὡς κνώδαλα ἐχθρῶς, νεητοῦς αἰσθητοῦς τε ὡς παντεδύναμος.

Ἦλιος Μητέρα ἴδῃς με, ἐκ γαστρὸς Πατρὸς λόγον, τὸν πρὸ ἡλίου πλὴν μητρὸς τεχθέντα νῦν σταυρῷ σαρκῶς, οὐρανόθεν ἀκτίνος ἐκρυφε καὶ ἡ γῆ κλονηθεῖσα ἐν τρόμῳ τοῦ νεκροῦ, ζῶντας εἰσοῖ ἡμεῶντας τὸ θεῖον κράτος μου.

Ὡ παμμακάριστε Κόρη, πόλη κλάξ βάτε ρέει, λυχνία στόματι, τράπεζα καὶ γέφυρα, εἰς τῆς ἐκ βαράθρου οὐρανοῦ ἡμεῖς ἀνῆχθημεν πρὸς οὐρανὸν φῶς, οὐ σὺντριφῶν ἐχθρῶν ἑρατῶν ἀεράτων τὰ εἶξα Δεσποῖνα.

Β'

Τετραπόδιον Ἀναθῆναι Κρήτης εἰς τὸν Ἐπιτάφιον θρόνον.

(Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Κωδ. Δ 45 φ. 30B)

Ὡδή σ'. Ἦχος Γ'. Βυθός μοι τῶν παθῶν ἐπανέστη.

Ἐπίβη ὁ ἀνεύθυνος θέλων, δεσμεύσαι ἴνα λήσῃς δεσμούς, καὶ μαστιγοῦσαι ἐκόν, ἵνα ἐμὲ μαστιγῶν φθορῆς λυτρώσῃ, ὡς συμπαθῆς εὐεργέτης.

Ἐβόλη καὶ βαπίλη καὶ φέρεις σταυροῦσαι, καὶ ὄρη γῆ καὶ τρέμει, χολὴν ποίησεν Σωτῆρ, ἵνα ἐμὲ γλυκάνῃς ἐν σοὶ, τὴν γεθῶν τὴν ἐν Ἀδὰμ πικραθήσῃ.

Τοῖς ἡλίοις προσηλώθη τῷ ἔθλῳ, τῆ λέγγῃ τὴν πλευρὰν ἐκεντήθη, φθορῆς ἐγεῖσθαι Χριστὲ, ἵνα ἐμὲ πηγάζῃς ζωὴν, καὶ ἀφθαρτοῖαν καὶ φῶς ζωοδότα.

Προβίαιος τῆς ἀχράντου σου Μητρὸς, καὶ πάντων τῶν σαφῶν Ἀποστόλων, καὶ τοῦ πιστοῦ σου ληστοῦ, καὶ Ἰωσήφ καὶ τῶν γυναικῶν τῶν Μυροφόρων Σωτῆρ ἡμᾶς σώσον.

Πιλάτῳ Ἰωσήφ ὁ εὐσχήμων ἤλειτο, τὸ ἀειζῶνον σῶμα, καὶ καθελὼν τοῦ σταυροῦ, μύροις αὐτὸ ἀλείψας Σωτῆρ, κατέθετο εὐσεβῶς ἐν μνημείῳ.

Ὁ πᾶσαν περιέχων τὴν κτίσιν, ἐν τάφῳ κατετίθη βουλήσῃ καὶ ἐν νεκροῖς ὡς νεκρῶς, ἵνα νεκροῖς πηγάζῃς ζωὴν, καὶ τοῖς ἐν Ἀδὴ τὸ φῶς ζωοδότα.

Ὡδή ζ'. Ὁ τὴν φλόγα ὑποδέσας τῆς κομίνου.

Συναλήθης εἰθέης ἑρραπίσθη, ἐνεπαλήθη ἐκόν καὶ ἐνεπαλήθη, ὁ πάντα φέρων τῷ νεύματι σου, ἵνα εὖ σοὶ ἐμὲ αἰσχύνῃς τῆς τῶν παθῶν.

Ἐμαστίθης τὸν νότον οὐκ ἀνοῦμαι, τῷ σταυρῷ προσεπέθη καὶ εὐ φρίτω, ἐπρώτης θέλων κηρύττω τοῦτο, ἀείωτη, καὶ εὐ σὺν Χριστὲ τὴν ἑγερσίν σου.

Διερρήγγον πύριον γῆ ἐοικῶς, ἡμεψήθησαν τάφῳ, ἕδης κάτω ἴδῃς εἴδῃς τίς ἐστιν εὐτος; προσήλωται τῷ σταυρῷ καὶ ἀπολοῖται νεκρῶς.

Προσηλώθης ὑψώθης ἰστασεῖσθαι, ἐκεντήθης ἐτάφῃς ἐξανόσῃ, ἀείωτησας δέ, νεκροῖς ἐκ τάφῳ, ζωὴν πηγάζῃς ἡμῖν ὁ θεοεργὸς τῆς ζωῆς.

Ἡ ἀμνὸς σου καὶ Μητέρα καὶ Παρθένος, τῷ σταυρῷ παρετίθῃ σοὶ εἶξα· τί ταῦτα τέκνον εἰ θεοκτόναι ἀνταπίδωκάν σοι, ἵνα κἀλῶν ποιηθῶ.

Τῆ παρθένῳ παρέθου τὴν Παρθένον, ὁ τεχθεὶς ἐκ Παρθένου, καὶ παρθένον αὐτὴν φυλάξας μετὰ τὸν τέκνον, τῷ σταυρῷ εἰ ἡμᾶς προσηλωμένους σαρὰ.

Κατετίθης ἐν τάφῳ ἐκουσίως καὶ κενώσας τοῦς τάφους τῆ ταφῆ σου· ἀζώμασθαι σε μύροις Σωτῆρ, τοῦ πιστοῦ Ἰωσήφ ἐνταφιάσαντος.

Ἠοραλλοθῆ ὁ τάφος Ἰουδαίου, ἐσφραγίσθη ὁ λίθος τοῦ μνημείου, τῆ κοσμιωδῆ σὺν ναπηκλεισθῆ, πῶς τὸν ζῆ ὁ νεκρῶς καὶ βραυλεῖται Χριστὸς;

Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμᾶς σώσον, τοῖς προσεβίαις Σωτῆρ τῆς θεοτόκου, τῶν Ἀποστόλων τῶν Μυροφόρων, τοῦ πιστοῦ σου ληστοῦ καὶ τοῦ σοφοῦ Ἰωσήφ.

Ὡδή η'. Τὸν ἔπ' ἀγγέλων ἀσιγήτως.

Ὁ ἀφροσύνης Ἰουδαίων, ὁ ἀνείλας ἀπειθεῖται λαοῦ, μᾶλλον ἠτήσαντο ληστὴν καὶ τὸν πάντων λυτρωτὴν Ἰησοῦν, ἠτήσαντο φονεῖα καὶ ὡς ληστὴν, τὸν πάντων δημιουργὸν παρεδίδον.

Τὶ τῷ Πιλάτῳ ἐβραῖαι Ἰουδαίαι, ἀρον σταύρωσον τὸν εὐεργέτην τοῦ παντός, τί γὰρ μέγα οὐκ ἐποίησε; παρέλυσε τὸν νόμον εὐτος, τὰ θαύματα ἐκτελῶν ἐν Σαδδαταῶ.

Σὺ τὸν ἐν ἔθλῳ καὶ ἐν θρόνῳ, ὁ εὐγνώμων θεοεργὸς ληστῆς, ἀνέκραξεν μνησθητὶ μου διὰν εἰθέης ἐν τῇ δέξῃ σου· τοῦ ἄλλου βλασφημοῦτος, εὐτος βεῖξ τὴν ἀφθάρτην σου Σωτῆρ βασιλεῖαν.

Τὶ θεοεργὸς τί ἀκούσας, ὡς θεὸν ὁμολογῆς τὸν Χριστόν; μὴ εἶδες θαύματα ἰησιὰ, ἢ σημεῖα ἢ τεράσια; ἐγὼ ταῦτα οὐκ ἔβην, ἐν δὲ φησὶ τὴν κτίσιν πάντα ὄρω κλονουμένην.

Ἴδε ὁ τάφος ἠσφαλίσθη καὶ ὁ λίθος ἐσφραγίσθη σὺν αὐτῷ, εἰπάωσαν ποῦ ὁ νεκρῶς; ποῦ ὁ πάντας ἀναστήσας νεκροῖς; κενός ἐστιν ὁ τάφος, γνώτωσαν δὴ τὰ σημαντὰ εἰ πικροὶ Ἰουδαῖοι.

Ἡ Θεοτόκος τῷ σταυρῷ σου παρετίθῃσθαι σὺν τῷ φίλῳ μαθητῇ, ἐθῶνησεν καὶ Ἰωσήφ καθελὼν σε ἐκ τοῦ ἔθλου Σωτῆρ, ἐνεῖλησεν σινδόνι, καὶ ἐν κενῷ κατέθετό σε μνημείῳ τὸν Κτίστην.

Ἡ Θεοτόκος δωσῃ σοι, καὶ ὁ δῆμος τῶν μαθητῶν, καὶ ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ, σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ εὐγνώμων ληστῆς, αἱ ἀγία γυναῖκες, σώσον Σωτῆρ καὶ ρῶσαι πάσης φθορῆς τὸν λαόν σου.

Ὡδή θ'. Ἐν Σιναίῳ τῷ ὄρει.

Τῶν Ἑβραίων οἱ δῆμοι ἐτάραττον, κατὰ σοῦ τοῦ λυτρωτοῦ, τῷ Πιλάτῳ κρουαζόντες, σταύρωσον τὸν λεγόμενον Χριστόν, ὁ Πιλάτος δὲ τοῦτοῖς μειζῶνως ἀντέλεγε· τί γὰρ ἐποίησεν ἀξίον θανάτου ὁ ὢν βασιλεὺς Ἰσραὴλ.

Ἄλλ' οὐκ ἔχομεν ἄλλον, ἐκράυαζον,

ΕΥΓΕΝΙΑ Κ. ΨΑΧΟΥ

Οἱ φίλοι τῆς εὐλογίας Ψάχου, αἱ σιωπῆς μετ' αὐτῆς σχετιομένης, ἤκουσαν μετὰ θλίψεως ἀνυποκρίτως τὸν ἄσπον θάνατον τῆς χρηστῆς δεσποίνης Εὐαγγελίας Κωνστ. Ψάχου, συμβάντα τῆ 27 Ὀκτωβρίου, μετὰ νόσον ὀδοντοῦ, καθ' ἣν ἐδείχθη τρανῶς ἡ πρὸς τὸν θεὸν τοῦ εἰλέου πίστεως τῆς ἀειμνήστου, καρτερικῶς ὑπομονῆσθαι καὶ τοῦτο καὶ πᾶν ἀναρῶν ἐν τῷ βίῳ συνάντημα. Σίγγιτος καλῆ καὶ κηλερῶν τοῦ οἴκου καὶ ἐπιμελήτρια ἀρχαιοπραγῆς, ἐγένετο ἡ ἀγαθὴ γυνὴ τῆς Γρατῆς, εἰς τὰ τῆς εὐλογίας ἀρροσθεῖσα καὶ μόνον, ἀποστολῆν θεῖον τῆς αὐτοῦ ποιεῖσθαι τὴν περὶ τὸν προσομιλῆ σὺν ζῶντι μέρμυραν καὶ πρὸς τοῦς σιωπῆς συγγενεῖς συοργῆν. Τὴν γυναῖκα ταύτην εἶπεν ὁ Σολομών «πιμωτέραν λίθων πολυτελέων» καὶ τοιαύτης συντρόφου καὶ ζωῆς καὶ ἐπιστημονικῶν ἀσχολιῶν ἐσπερήθη ὁ φίλος κ. Ψάχος, θανούσης ἐν ηλικίᾳ 45 ἐτῶν, μετὰ δεκαεπταετῆ συμβίωσιν. Ἡ Εὐαγγελία Κ. Ψάχου κατέλειπε τὸν κόσμον ἐν ἡμέραις θλιβεραῖς, μετὰ τὴν καταστορῆν τῆς βασιλείας ἐπὶ φιλογενεῖς πατρὸς αὐτῆς Σιδωνῆς, τῆς ἐποίας ἐτήρησε καὶ ἴθη καὶ ἤθη ἀρχαιοπραγῆς, καὶ παραδόσθαι. Αἰωνία αὐτῆς ἡ μνήμη!

Μ. Ι. Γ.

Ὁ κ. Κ. Ψάχος εὐχαριστῆ εἰς ὅλης αὐτοῦ τῆς ἐνυχῆς καὶ καρδίας πάντας τοῦς συμμετριωθέντας τὸ πένθος τοῦ ἐπὶ τῇ σκληρῇ ἀποδείξει τῆς προσφιλεστάτης αὐτοῦ σιζύγου Εὐαγγελίας, ὅπως καὶ πάντας τοῦς παροσταντας κατὰ τὴν κηδεῖαν καὶ τὸ τεσσαρακοσθήμερον αὐτῆς μνημόσυνον.

Βασιλεῖα εἰ δαινοί, εἰ μὴ Καίσαρα, τοῦτον δὲ εἰδόμεν, τὸν τοῦ τέκτονος οἴον, βεβηλοῦντα τὸν νόμον, τὸ Σαδδαταῶ λόντα, ἀρον σταύρωσον κατὰ γὰρ τὸν νόμον ἡμῶν χρωσῃται τοῦ θανεῖν.

Τὰς μὲν χεῖρας Πιλάτος ἐνίψατο, ἀθεψῶσας ἐκυτόν, τὸν δὲ κάλαμον βάψας τῷ σῆματι ἐκοινῶναι τὴν σφαγῆν, φηφιζόμενος γράφων κυρῶν τὴν ἀπόφασιν· ὡ τῆς πραότητος, ὡ τῆς εὐσπλαγγίας τῆς σῆς Ἰησοῦ ὁ Θεός.

Ἐρραπίσθη Χριστὲ καὶ οὐκ ἐφλεξας ὡς θεὸς τὸν τολμηρόν, ἐμαστίθης ἐκόν καὶ ὀπήνεγκας, καὶ οὐκ ἐφρίξεν ἡ γῆ, ἐνεπτόσθη καὶ εἶδε βοθῆς, καὶ οὐκ ἐπιτήξε, πάντα ὀπείμνας, καὶ διεδονήθη τῆς γῆς τὰ θεμέλια.

Εἶδεν ἡλῖος ταῦτα καὶ ἐφρίξε καὶ συνέστειλε τὸ φῶς· ἐθεόσατο γῆ καὶ ἐτρόμαξε, καὶ τὰ ὄρη σὺν αὐτῇ· τὰ μνημεῖα ἠνοήθη.

νεκροί εξανέστησαν, πάντα ἐσώθησαν, καὶ τὸ καταπίεσμα διαρρήγνυται.

Ὡς ἀρνίον οὐ εἶπεν ἀγόμενον, Ἦσαίς εἰς σφαγὴν, καὶ διὰ τὴν ἐρωγείας τὰς χεῖράς σου, καὶ τοὺς πόδας Ἰησοῦ, μεθ' ὧν Ἰερραίας προγράφει τὸ πάθος σου, δεῦτε ἐμβάλεωμεν, ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ, τὸς σταυροῦντας δεικνύς.

Ἐν ἡμέρᾳ ἐν ἣ ἀνεπαύσατο, ἐκ τῶν ἔργων ὁ Χριστός, καὶ κατάπαυσιν ταύτην τὴν μέλλουσαν ὑπογράφει μουσικῶς, καὶ αὐτὴ ἀλλογῆθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ αὐτὴ τὸ Σάββατον τὸ ἐλλογῆμα ἐστὶ, τὸ πηγάζον τὸ φῶς.

Μουσικῶς εὐφρανθῶμεν φιλόστοιχοι ἐν ἐορτῇ ἑορτῇ, καὶ σαλπίζωμεν ἔργως ὡς σάλπιγγι τὴν ἀνάστασιν Χριστοῦ, ἡ ἡμέρα γὰρ αὐτὴ ἀνάστασις, σύμβολον, ἔργων ἀνάπαυσις, τοῦ πάθους ἐστὶν ἡ κατάπαυσις.

Ὁ φωτισμός τὸν κόσμον τῷ πάθει σου, καὶ ζωώσας τοὺς νεκρούς, καταξίωσον πάντας ὡς εὐσπλαγγιστοῦ, ἐορτάσαι σου φαίδριος, προσκυνῆσαι ὑμνήσαι, δεξάσαι τὰ πάθη σου, κράξαι βοήθειαι σου αὐτὴ ἡ ἡμέρα Χριστὸς ἦν ἐποίησας.

Ἡ Παρθένος καὶ Μήτηρ καὶ δούλη σου μεθ' ἐτέρων γυναικῶν, τῷ σταυρῷ παρεστῶσα, ἠλάλαξε, θρηνησοῦσα μητρικῶς, Μωυσεῶς ἡ ῥήσις πληθύνεται σήμερον, ὄψεθε λέγοντος τὴν ζωὴν ἀπέναντι κραμαμένην ὑμῶν.

ΣΥΡΙΑΚΩΝ ΚΑΜΠΑΝΑΟΣ, ΔΑΥΡΙΩΤΗΣ Ἰατρός

Σημ. Ὁ κώδικς Δ 45 μεμβρανώδης XI αἰῶνος, ἔχει φυλ. 384.

ΣΗΜ. «Νέα Φώρμιγε». — Οἱ προκείμενοι κανόνες δημοσιεύονται καθ' ἕνα τρόπον καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς βιβλίοις, ὡς ἀποστάλησαν ὑπὸ τοῦ κ. Καμπανίου. Ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ θὰ γράψω διὰ μακρῶν παρὶ τῶν κανόνων τούτων ἡ ἡμέτερος διευθυντής κ. Ν. Παζιόπουλος.

Τὰ προκείμενα τῶν ἀναβαθμῶν τῆς ἐορτῆς τῶν Εἰσοδείων τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, ὡς ψάλλονται ἐξ ἀγράφου παραδόσεως.

Τῶν Εἰσοδείων τῆς Θεοτόκου.

Μουσική notation for the hymn 'Ἦχος Δ' (Hymn of the Theotokos). It includes a melodic line with notes and rests, and a corresponding line of Greek text: 'Ἦχος Δ' Α α του σου θυ γα τερ και...'. The notation uses various note values and rests to indicate pitch and rhythm.

Τῶν Χριστουγέννων.

Μουσική notation for the hymn 'Ἦχος Δ' (Hymn of the Nativity). It includes a melodic line with notes and rests, and a corresponding line of Greek text: 'Ἦχος Δ' Εκ γα στρο ος προ ε ω οφω...'. The notation uses various note values and rests to indicate pitch and rhythm.

Μουσική notation for the hymn 'Ἦχος Δ' (Hymn of the Nativity). It includes a melodic line with notes and rests, and a corresponding line of Greek text: 'ρου ε γε ννη ου α α σε κ ω πο...'. The notation uses various note values and rests to indicate pitch and rhythm.

ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ

(Συνεχαι)

3iv. Ἡ ἐνδομασία. — Ἡ φύσις, τὸ κλίμα, ἡ ἰσχύς, κρῆμα ἐπίσπου καὶ ἡ ἔξις εἶναι οἱ καλύτεροι ὁδηγοὶ διὰ τὸ ἀρμόζον ἐνδομα παρ' ἐκάστῳ ἀσώμῳ καὶ τὸς ἐκαστοῖς κυρικῶς μεταβολάς. Ὅχι ἦτον εἰς τοὺς ἐπαγγελλομένους τὸν ἀσθὸν ἡ ψύλιν ἐπιβάλλεται μείζον προσοχὴ πρὸς ἀποφυγὴν ψόθους, ἔξ ἣ. ἦθειεν αἰτιολογηθῆ καὶ ἡ ἐλαφροτέρα καταρροϊκὴ ἐκδήλωσις ἐκ τοῦ ἀνανευστικῆ καὶ τοῦ φωνητικῆ συστήματος. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ συνιστάται πρὸς τὴ λοιπὴ ἐκαστοῦ ἀρμόζουση ἐνδομασία, ἀναλόγως τῆς ἐτησίας περιόδου καὶ τῶν κυριῶν μεταβολῶν, καὶ ἡ χρῆσις φανέλλας εἰς προκίσιαν ἐκ τῆς ψύθους καὶ ἀπορροφῆται τοῦ ἰδῶτος. Πρὸς ταῦτοις εἰς τοὺς ἀγαν εὐαισθητοὺς καὶ εὐπροσβλήτους συνιστάται περιβολὴ τοῦ τραχήλου δι' ἔρεσθ ἢ μεταξίνων ὑράσματος, πίντως δ' ὁμοῦ χαλαροῦ καὶ μὴ σφίγγοντος καὶ παύοντος τὰ αἱματοφόρα ἀγγεῖα τοῦ τραχήλου καὶ καλύοντος τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος. Ὡσαύτως κρῖνεται ἀναγκαῖα ἡ χρῆσις μαλλίνων περινημίδων ἐν καιρῷ γυμνός, ἵνα διατηρῶνται οἱ πόδες θερμοί, ὡς ἄλλως ἐπιτάσσει καὶ τὸ κοινὸν ἀπόφθεγμα: «κράτει τοὺς πόδας σου θερμοῦς, τὴν κεφαλὴν σου ψόθων, τὸν στόμαχόν σου ἐλαφρὸν καὶ λατροῦ δὲν ἔχεις γρεῖαν». Ἰδιαίτερας δ' ὁμοῦ συστάσεως χρῆσις ἐνταῦθα ἡ κατάργησις τῆς χρῆσεως τοῦ σάλιου περιλαμίου (φοκῆ), τὸ ὁποῖον διατηροῦται τινές ἐσσι καὶ ἀκόντες καταβλήθουσι τὴν ἐλευθέραν λειτουργίαν τοῦ ἀνατομικοῦ συζωστήματος τοῦ λάρυγγος καὶ παρεμποδίζουσι τὴν φυσιολογικὴν αὐτοῦ λειτουργίαν.

4ον. Ἡ τροφή. — Ἡ τροφή τοῦ ἀοιδοῦ, τοῦ ψύλου καὶ τοῦ ῥητορος κατὰ γενικὸν κανόνα δέον νὰ ἦ ἐνθεν μὲν ἐξόχως θρεπτικὴ καὶ εὐπεπτος, ἐνθεν δὲ νὰ μὴ περιέχῃ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ συντελοῦν εἰς παραγωγὴν λίπουν. Ταῦτα δὲ οὐκ εἰς πᾶσα ἀδιακρίτως τροφὴ ἐπιδοῦ ἐνθέν ἐπὶ τὸ φωνητικὸν σύστημα καὶ προκαλεῖ ἀρεθισμὸν ἢ βλάβην, ἀλλὰ διὸτα μεταξὺ τῶν ἐπαγγελματιῶν τῆς τέχνης τοῦ ἀοιδοῦ καὶ ῥητοροῦ: ἐπάροχοι πλείστοι ὅσοι προδιατεθειμένοι εἰς τὸν ἀρεθισμὸν ἢ ἠδη πείσονται ἐξ αὐτοῦ καὶ δέον νὰ ἀφίστανται: κα πάσης αἰτίας, ἥτις δύναται νὰ ἀμυψίση λανθάνουσαν κατὰστα πναίσχως δρῶσαν καὶ ἐπὶ τὸ λεπτότατον καὶ πολυπλοκώτατον φωνητικὸν μηχανικὸν σύστημα. Διαιτα δ' ἄλλως σχετικὴ συνιστάμενη εἰς ἀποκλισημὸν τροφῶν τινων μὴ ἔχουσῶν σηματικῶς θρεπτικῶς ιδιότηας, δὲν εἶναι στέφης ἐχουσα ἀξίτην.

Αἱ τροφαὶ γενικῶς διακρίνονται εἰς στερεὰς καὶ ὑγρὰς. Ἡ ποσότης δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀπορροφωμένων τροφῶν δέον νὰ ἦ ἀνάλογος πρὸς τὴν σύνθεσιν τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ὑπὸ ὑγρῶν δύο φορές πλείονον ἐκ τῶν στερεῶν, ἦτοι 2:1. Λαμβάνονται δὲ αἱ τροφαὶ καὶ ἀναλύονται, πρῶτον μὲν εἰς ἀναλήθρων τῆς καθ' ἐκαστὴν γνομένης ἀπολείας ἢ φθορῆς πρὸς συγκράτησιν τῆς ζωῆς, ἡ ὁποῖα προῦπιθεῖται τὴν ἐκλήθρῶσιν λειτουργίαν τινων ἀπολύτως ἀναγκαίων καὶ μία ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ καυ-

σις. Δεύτερον δὲ εἰς ἐκτέλεσιν τῶν τε μυσῶν καὶ ἐργασιατικῶν λειτουργιῶν. δὲ ὡν πᾶς ἀνθρώπος ἔξασφαλῆται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Λαμβάνονται δ' αἱ τροφαὶ, οἰοθήναι καὶ ἂν εἶναι ἡ φύσις αὐτῶν, εἰς δύο μεγάλας ομάδας, ἦτοι τὰς ἀζωοτόχους καὶ τὰς ἰσθρανοζωοτόχους ἐν διαφόρῳ ἀναλογίᾳ ἀμφοτέρων εἰς ἕκαστον εἶδος τροφῆς. Τὸ μὲν κρέας, ἐπὶ παραδείγματι, περιέχει πλείονον ἄζωτον, ἦτοι στοιχεῖον χρησιμώτατον εἰς σωματικὸν τῶν μῶν (τῆς σαρκὸς), αἱ δὲ φυτικαὶ οὐσίαι, τὸ σάκχαρον καὶ τὸ ἄμυλον περιέχουσι πλείονον ἄζωτον, ἦτοι στοιχεῖον παραγωγῆς θερμότητος. Ὅχι ἦτον πολλοὶ φυτικαὶ οὐσίαι, ὡς οἱ διάφοροι κριθακοί, οἱ φασιόλοι, αἱ φασαὶ, τὰ μάλιστα, περιέχουσι ἀρθρῶν ἀζώτου, καὶ ὡς ἀπεδαῖαν οἱ χορτοφάγοι, τὰ διάφορα ταῦτα εἶδη ἐπαροῦσι νὰ παράγωσι τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς ἀνευ χρήσεως τοῦ κρέατος. Ἐκ πασῶν δ' ὁμοῦ τῶν τροφῶν προκίσιον ἔσται κατέγα τὸ γάλα, διότι περιέχει ἐν μεγίστῃ ἀναλογίᾳ ἀπέναντι τὰ στοιχεῖα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν θέρμην καὶ συντήρησιν τῆς ζωῆς. Ἐν τούτῳ: ἕκαστον εἶδος ἐργασίας ἀπαιτεῖ καὶ ἕνα εἶδος τροφῆς. Οἱ ἄρτι ἀνθρώποι, ἐπὶ παραδείγματι, καὶ μετρώς ἐργαζόμενοι σωματικῶς, κατ' ἀκολουθίαν μὴ ἀναλλασκόντες δυνάμεις καὶ μὴ φθειρόμενοι, δέον νὰ λαμβάνωσι σχεδὸν τὰ 2/3 ἐπὶ εἰλατῶν ἐκ τῶν τροφῶν, αἱ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται εἰς συγκράτησιν τῆς ζωῆς ἐνός βιοκατακτατοῦ χειρῶντος: ἡ ἄλλως πῶς κοπιῶντος καὶ ἰσθρῶντος. Ἄλλ' ἐκτός τοῦ εἶδους τῆς ἐργασίας δέον νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ κλίμα καὶ ἡ περίοδος τοῦ ἔτους εἰς ῥυθμὸν τῆς τροφῆς, τοῦ ἀπαιτουμένου ἀνθρώπου: καὶ τῶν θερμοσύνων ἐν γένει οὐσίων, διότι εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ἐν ὥρᾳ θέρους αἱ πολλὲ ἀμυλῶδες τροφαὶ τὰ σακχαρώδη, εἰ γέναι δὲ καὶ αἱ λιπαροὶ, εἶναι ἀξιοσημείωτοι συντελεστικὰ δυσπεπῶν.

Ἄν δὲ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ ἐλαχίστη μισθὴ ἐργασία, ἡ ὁποῖα ἀπαιτεῖται εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἀοιδοῦ, εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ χρῆσις τῶν κρέατων κρῖναι νὰ εἶναι μετρωστικὴ ἐν σχέσει βεβαίως πρὸς ἄλλα ἐπίπονα χειρῶντικὰ ἐπαγγέλματα. Γενικῶς δ' ἡ χρῆσις τοῦ κρέατος, κρέατος δὲ κατὰ προτίμησιν λευκοῦ ἦτοι προεργωμένου ἐκ προβάτων, μόσχων, ὀρνίθων, μωρῶν ἐριφίων καὶ χοιριδίων, δέον νὰ ἦ μετρία καὶ τὰ γεύματα νὰ ἀφίστανται ἀλλήλων εἰς ἴσα χρονικὰ διαστήματα, διότι τὰ ἀκαθόνιστα γεύματα ἀνεξαρτήτως τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς τροφῆς προκαλοῦσι συνήθως δυσπεψίας. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει τὰ γεύματα τῶν μὲν ἀοιδῶν καὶ ψαλτῶν δέον νὰ προσηγόνται τοῖς ἐλαχίστοις τέσσαρας ὥρας πρὸ τοῦ ἔσματος, τῶν δὲ ῥητόρων δύο ὥρας. Διότι φυσιολογικῶς μίαν ὥραν μετὰ τὸ φαγητὸν ὁ μὲν στόμαχος εἶνε ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ καὶ διατάσει τὴ δὲ ὄργανα τῆς κυκλοφορίας ἐν πληθωρικῇ καταστάσει οὐκ εἶναι, ὥστε τὸ ταρπὸν ἄσμα ἀποβαίνει ἐπιπύονον. Ἐν τῇ καθάρῳ δ' ἐπιστημονικῇ ταύτῃ ἀνακτῆσιν τοῦ θέματος δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ καθ' ἐκαστὴν παρεκτροπαὶ καὶ αἱ συνήθειαι μετὰ τὰ γεύματα καὶ δεῖπνα ἐν καιρῷ διασκέδασεων καὶ κρατοκατανύξεων ἐπιδόσεως εἰς ὑπερλαμψρῶσιν καὶ ἐκκοφαντικῶς φωνητικῶς ἐκρήξας, ἐξ ὧν ἄλλως εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν συνδαιτημῶνων ἐξέρχεται ἀτρωτός.

Μετὰ τὰς γενικὰς ταύτας παρατηρήσεις γεννῶνται φυσικῶς τὸ ἐρώτημα: Τί πρέπει λοιπὸν νὰ τρώγῃ τις, ποῖα εἶναι ἡ καλύτερα τροφή; Δὲν θὰ ἐπαναλάβωμεν ἕδε ἐν λεπτομερείᾳ περὶ τῆς εὐπεπτικότητος καὶ θρεπτικῆς ἱκανότητος πασῶν τῶν τροφῶν τῶν ἐκ τε τοῦ ζῶου καὶ φυκοῦ βιολογίᾳ λαμβανόμενων, διότι ἐπραγματεῦσθαι ἐν ἐκτάσει περὶ αὐτῶν εἰς τὴν παλαιὰν «Φώρμιγγα», ἀλλὰ θὰ διαλέξωμεν περὶ τῶν οὐκ ἔκείνων, ἄς δέον νὰ ἀποφεύγῃ τις καὶ περὶ ἐκείνων, ἄς δύναται νὰ μεταχειρῆται μετ' ἀφελείας. Καὶ πρῶτον τὸ λίπο: καὶ αἱ λιπαροὶ οὐσίαι πάσης φύσεως, τὸ σάκχαρον καὶ τὰ πολυπλοκὰ καὶ πολυπλοκὰ αὐτοῦ σκευάσματα εἶναι μὲν οὐσίαι ἐξόχως θρεπτικαί, θερμαντικαὶ καὶ συντελεστικαὶ τῆς ἀναπνοῆς, ἀλλὰ λαμβανόμενα ἐν ποσότητι καὶ μεγάλῃ πυκνότητι γεννῶσι δυσπεψίας μετὰ παραγωγῆς ὀξέων μάλιστα δὲ τὴν καλυμ-

νην φυσική δυσπεψία, εξ ης διατίθεται ο γαστρικός σπλήν, πιέζεται το διάφραγμα και στενοχωρείται η αναπνοή ένεκα περιορισμού του πνευμονικού χώρου. Διά ταύτα δέον να γίνεται μετρία χρήση και ιδίως υπό την συνήθη μορφή αυτών, τινέσει το άπλο υλοποι βουτύρου μετά άρτου, του καθαρού ελαίου μετά σαλάτας, του τείου ή καφέ μετά σακχάρου και ούχι των σακχαροπύκτων (γλυκισμάτων) υπό πύσαν μορφήν και σκευασίαν. Ομοίως γεννάσι δυσπεψίας το πλείστον μέρος των φυτικών ριζών, αι όποια περιέχουσιν έν άφθονία σάκχρον, ως επί παραδείγματος αι τευτλίδες (κοκκινογούλια), οι δαυκοί, το καρότι, οι ραφανίδες (ράπανο) κλπ. κλπ. Γενικώς δέ πάντα τα είδη των κηραίων ή των άρστικών χόρτων και ριζών, τα όποια έχουσι ίνας (γεύρα) σκληράς και δυσπέπτους. Τα γεώμηλα, αι άγνάρα, οι άρτιδρεπείς φασόλοι (τα πράσινο), τα κολοκυθάκια, αι τομάτα, είναι ευπεπτότερα είδη και επιτρέπεται ή χρήση αυτών πλείστον πάντων των άλλων. Έν πάση δέ περιπτώσει το στομαχικών εργαστήριον, ή έξισ και ή πείρα της πεπτικής ικανότητος έκάστου, είναι οι τελειότεροι όδηγοί διά την χρήση ή άπορριψιν παντός είδους τροφής. Άρίστην τροφήν αποτελούσιν όσαύτως οι χυμώδεις καρποί (φρούτα), πλην των ξηρών (καρπών), έν οίς διαλαμβάνονται τα κάρνα, λεπτοκάρνα, φασίγια κλπ. διότι πολλάκις ταγγίζουσι και βιάπτουσι τον φάρυγγα. Έκ των κρεάτων δέον να άποφεύγωνται τα λιπόδη χοιρινά και τα άλίπαστα πάσης φύσεως. Όσαύτως έκ των ιχθύων άπορριπεί τυχάνουσι πάντες οι τεταρταχέμοι (σορδέλλια, ρέγγα, βακαλάος), έκτός έν ό τελευταίος ούτος άπολλαγή τελείως του άλατος διά παρατεταμένης έμβροχής, όποτε ού μόνον δέν άπαγορεύεται, αλλά και άποτελεί άριστον είδος ευπέπτου και θρεπτικής τροφής, μάλλον δ' ό βρασιός. Έκ των άρτυμάτων και των νυσοόντων άπαγορεύεται το πιπέρι, ή μουστάρδα, το σκόροδο, τα όμα κρόμυα, τα πράσα, το κάρδαμον, ή ρόκα, διότι προκαλούσιν ύπεραμίαν του φάρυγγος και ύπερεκκρίσεις των αδένων του βλεννομένου έν τή μασήσει και καταπόσει. Προκειμένου δέ περί των ποτών δέον να λαμβάνεται ύπ' όψιν Ιον ή ποσότης, 2ον ή θερμοκρασία και 3ον το είδος ή ή φύσις του ποτού. Και πρώτον ή ποσότης των λαμβανομένων υγρών πρό των γευμάτων, κατ' αυτά ή μετ' αυτά δέον να είνε μετρία, διότι ή άφθονος πόσις, έστω και ύδατος, προκαλεί άφ' ένός μόν διατάσειν του στομάχου, άφ' έτέρου δέ άρραίων της χημικής σύνθεσεως των πεπτικών υγρών και κατ' άκολουθίαν δυσπεψίαν μετά των συνεπειών αυτής. Δεύτερον δ' ή θερμοκρασία της μόν σούλας ή ζυμού, τείου και καφέ δέον να ή άροχλίος, του δέ ύδατος μάλλον ψυχρά ούδέποτε δ' όμως κατάψυχρος, ως του παρόλυτου ύδατος, διότι το παρόλυτον ύδωρ και τα παρόλυτα έν γένει είναι επιβλαβέστατα, καίτοι παρ' ήμιν έν θέρει είναι επιθυμητά και πολλοί γενονται αυτών διά να πληρώσωσι την σιγμαιαν άνοφελή απόλασιν διά πολυημέρον βούγγου. Έπικινδυνώδεσμερα δ' άποβαίνουσι ταύτα πινόμενα ή άναλισκόμενα εϋθύς μετά το τέλος της έν τοίς νοίς ή τοίς θεάτροις φάδης. Διά ταύτα είναι προτιμώτερον να ύποφέρη τις το μαρτύριον της δίψης επί τινά ώραν, ή έποφελέστερον να καταλή ποτίσειν άροχλίον ύδατος, παρά να εκιέθη εις τον κίνδυνον βεβαίας βλάβης του φωνητικού του συστήματος δι' ένός παγωτού ή καταπόσεως παρόλυτου. Τρίτον δ' ή ποιότης των ποτών δέον να ή φύσεως τοιαύτης, ώστε ούτε όταν διέρχωνται τοπικώς να έρεθίζουσι τον φάρυγγα, ούτε όταν αναροφώνται εις την κυκλοφορίαν να διεγείρωσι το νευρικών σύστημα, ούδε να κλονίζουσι πως την φυσιολογικήν κατάστασιν της κυκλοφορίας του αίματος και της ανατοής. Άθώτατον ποτόν βεβαίως και άβλαβέστατον είναι το καθαρόν ηγαίον ύδωρ ή το όμβριον ή φρεάσιον, άλλ' έκτός τούτου γίνεται χρήση και του οίνου, του ζύθου και των πολυκινούμων οίνοπνευματωδών ποτών, περί ών λεκτέον τινά. Περί μόν του οίνου και του ζύθου ούδεμία απαγόρευσις ύπόχει έφ' όσον λαμβάνονται εις καλήν ποιότητα, έν μέτρον και έν καταλληλόν ώρα, δηλονότι κατά το φαγητόν. Πορατηρητέον δ' όμως ότι ό μέλας οίνος είναι άκατάλληλος εις τους

έχοντας και' έν δυσκολιότητα και τους άρστικούς ή έχοντας όπως δήποτε την πέψιν δυσχερή. Όσαύτως δέ και ό ζύθος, τον όποιον παραδόσεως πληθος Έλλήνων και Έλληνίδων ροφά άπλήστως ως τι ήδύποτον και αναψυκτικόν κατ' άπομίμησιν έξων ξένων λαών, σιερούμενων του όντως εφραίνοντος τός καρδίας και νεφρούς εϋόσμου έλληνικού οίνου, όσαύτως, λέγω, και ό ζύθος προκαλεί δυσπεψίας, άν μάλλον βρήθη γλυκερίνης και ήναι άξυμωτος (άψητος).

Όσον δ' άφορα εις το οινόπνευμα και τα δι' αυτου κατασκευάζόμενα πολυώνυμα ποτά και ήδύποτα δέν χερίζι ιδίως συστάσεως, ότι οι επιγυματίζι της φωνής δέον να απέχουσι, γνωστών όντων των όλεθρίων αποτελεσμάτων αυτών επί την φωνήν. Άλλ' ίνα μη ύπολάβη ό άναγνώστης ότι ή συνιστωμένη παντελής άποχή έκ των οίνοπνευματωδών ποτών άποτελεί ύπερβολικόν Ιατρικόν άξίωμα στερούμενον αληθείας, σημειώ ώδε ότι μακρά πείρα έπισκοπήσεως του φαρμακικού τοιχόματος των διαφόρων λαγγεματικών τάξεων με ήγαγεν εις το άσφαλές πόρισμα να διακρίνω και πόρωθεν τους άνήζοντας εις την κατηγορίαν των φιλοποτών έκ μόνης της βαρυντικής κρισώσεως των άγγείων και του βλεννοϊμόνου του φάρυγγος. Κρισώσεις δέ και ρικνώσεις των άγγείων του φάρυγγος και του βλεννοϊμόνου σημαίνουσι άσφαλή καταστροφικήν της φωνής. Διό κατά τον άειμνηστον Άφεντούλην εκάς έστι, όσας άουδός, ή ψάλτης, ή ρήτωρ, αντός οίνοπνευματωδους ποτού.

Μιχαήλ Παπαθανασόπουλος
Ειδικός λαρυγγολόγος κλπ. Ιατρός

Η ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΚΥΡΙΟΥ ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΤΟΥ Α'

(15 Αύγουστου 1897—15 Αύγουστου 1922)

Η Ιερά των Άγιοταφικών Άδελφότης, ή Άγιωτάτη των Έκκλησιών Μήτηρ μεγάλη ήξίονται παρά Θεού χάριτος. Ό επί την διακυβέρνησιν και προσίασιν αυτών τεταγμένος Μακαριώτατος Πατήρ και Πατριάρχης των Ιεροσολύμων Κύριος ΔΑΜΙΑΝΟΣ ήμόρησε περ' αυταις εικοσιπενταετής όλον χρονικόν διάστημα, έξ έτου επί το μέγα και ύψηλόν και εϋθυνοβριθές τοϋτο εκλήθη αξίωμα. Άνέστη τον θρόνον τή 15η Αύγουστου 1897 και την εικοσιπενταετίαν συνεπλήρωσε τή 15η Αύγουστου 1922.

Εικοσιπενταετία όλη επί του ένδοξότερου βωφ και άκωνθωδεστέρου των θρόνων έστι τι βεβαίως των αξιοσημείων και σπανίων και άληθώς δώρον θεοδαφίλευτον. Κατά την διάρκειαν αυτης, εϋσθενώς μόν τα επί των Παναγιών Προσκυνημάτων δίκαια του εϋσεβοϋς ή μών Γένους προσηπίσθησαν και άκέραια διεφυλάχθησαν και νέοι Ιεροι και Ιστορικοί τόποι εκτήθησαν και νέοι Ιεραί μοναί έκ των έρειπίων άνηγέρθησαν και νέοι προσετέθησαν τοίς παλαιαίς ναοί, δεξιώς και έποφελώς ή Άδελφότης διεκυβερνήθη, πατρικώς δέ το ποιμνιον διεποιμάνθη και στερωώς έν τή άγία Όρθοδοξία διεκρατήθη και έν τή όδω της προόδου της πνευματικής και της ήθικης έχειραγωγήθη άσφαλώς, καθόλου δέ ή Έκκλησία έξεπροσωπήθη επαξίως έν πάση του βίου αυτης εκφάνσει και έν πάση συμμετοχή.

Τοιοϋτό τι μέγα και ού τοσοϋτον σύνθηες έν τή Έκκλησία γεγονός έχρηζε λαμπροϋ έορτασμού αυτη τή ήμέρα της συμπληρώσεως της εικοσιπενταετίας, πλην άλλ' ή αναβολή του έορτασμού ένεδείκνυτο έκ των καιρών. Ούχ ήττον ή άγία και Ιερά Σύνοδος του Πατριαρχικού τώ Ιεροσολύμων Θρόνου δίκαιον και πρόπον κρίνουσα, ίνα μη επί πολυ άνεόρταστον όπωσθηποτείν τοϋτο μείνη, άπεφάσισεν, ίνα έορτασθή τή 1η του επίντος μηνός Νοεμβρίου,

ότε και τα όνομαστήρια Αυτης ή Αυτου Μακαριότης ήγεν.

Η «Νέα Φόρμιγε» υποβάλλουσα ταπεινώς τή αυτου Μακαριότητι τω γεραφω της Σιωνίτιδος Έκκλησίας Πρωθιεράρχη Κυρίω Κυρίω Δαμιανώ τω Α' τα θεμα αυτης συγγραφήρια, εϋχεται από ψυχής τω Υψίστω, όπως κρατώνη και ένισχύη Αυτον επί του ένδόξου του Άδελφοϋ Θρόνου, επ' αγαθών των τιμαλφών επί της Ιερας ταύτης παρακαταθήκης δικαίων και συμφερόντων του Έθνους του Έλληνικού.

Επί τω χαρμούνω τούτω γεγονότι διαπρεπής της «Νέας Φόρμιγγος» φίλος παρακληθείς έγραψε το έπόμενον έμπνευσαμένον άρθρον.

ΟΙ ΚΩΔΩΝΕΣ!

Οι Κώδωνες, οι Κώδωνες, οι Κώδωνες! 25 Κώδωνες ήχοϋσιν έκ του ύψηλου κωδωνοστασίου των όρέων της Σιών και εξαγγέλλουσιν 25 έτων Πατριαρχίαν του Δαμιανού Ιεροσολύμων. Ηχοϋσιν οι κώδωνες και τα ήχητικά κύματα παίζουσι έν φιλήμασι μετά του φλοίσβου της εϋλογίας του Ιορδάνου, άμιλλώνται προς την δόξαν του Καρμήλου και περιστέφουσι την ισχύν του Λιβάνου!

Σημαίνουσι οι κώδωνες και χαίρει ή Σιών και ή Γαλιλαία, θάλλουσι οι άγιοι τόποι και μεγαλύνεται ή Μήτηρ των Έκκλησιών. Σημαίνουσι οι κώδωνες και τονίζουσι το μέλος 25 έτων Πατριαρχίας, ήτις άντέλειεν ως ροδοδάκτυλος ήώς και ό ήλιος αυτης έν χρυσω όρίζοντι διέγραψε την πορείαν αυτου, ότε μελανά νέφη και ζοφεραι νεφέλαι έπεσκίασαν τον ήλιον τή 13 Δεκεμβρίου 1908.

Άλλ' οι Κώδωνες σημαίνουσι, σημαίνουσι, σημαίνουσι και ή άχλϋς διαλύεται. Οι Κώδωνες εξαγγέλλουσι νέους θοιάμβρους. Άλλά τα σαλπίσματα της Τυρηνικής σάλπιγγος άνησυχούσι τάς αλώπεκας έν τοίς φωλεοίς και τάφοι κελονιαμένοι συνέρχονται τή 6 Σεπτεμβρίου 1918 έν τω σιδηροοργείω του Ηφαίστου διά να συντρίψωσι τους κώδωνας: άλλ' οι Κώδωνες σημαίνουσι, σημαίνουσι, σημαίνουσι και ό ήχος αυτών έπέφερε την σύγχυσιν των γλωσσών έν τω εργαστηρίω του Ηφαίστου!

Και οι κώδωνες, οι Κώδωνες, οι Κώδωνες κωδωνίζουσι Συρίας, Άραβίας πέραν του Ιορδάνου και πάλιν οι τά μακρά φοροδντες και προφάσει μακράν προσεσϋόμενοι δημοεργούσι τή 14 Ιουλίου 1920 έλελω και ούα και κορακισμούς, άλλ' οι Κώδωνες σημαίνουσι, σημαίνουσι, σημαίνουσι και ό Ιεροσολύμων διίπνευσεν υπό τους ήχους των κωδώνων 25 έτων Πατριαρχίαν.

Και εξακολουθοϋσιν οι Κώδωνες ν' άντηχώσιν υπό τους τρούλλους του Γολγοθά και ή ήχώ άντηχεί ήχηρά έντός του πλαισίου της εκόνος των 25 έτων και όταν προσανατολίση τις τά άκουστικά άκούει, όλοι οι δρόμοι άγυσι εν εις τον Γολγοθάν.

Οι Κώδωνες, οι Κώδωνες, οι Κώδωνες! 25 Κώδωνες ήχοϋσι και θα ήχώσιν, έφ' όσον ή λυχνία έχει έλαιον.

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ ΜΕΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ

Άπό τιμ κ. Διευθυντά της «Νέας Φόρμιγγος» και σεβαστέ μοι Καθηνυτά κ. Κ. Ψάχε.

Είμαι λίαν ευτυχής, διότι ή «Νέα Φόρμιγε» πάνυ ευγενώς έδέχθη, ίνα δημοσιεύση τον γνήσιον τοπικόν χορόν της Ιδιαίτερας μου πατρίδος Ικαρίας. Ως έκ τούτου λαμβάνω την τιμήν να εκθέσω τινά περί της νήσου ταύτης, ως και περί του τοπικού αυτης χορού.

Η νήσος Ικαρία άποτελεί μίαν των Δωδεκανήσων, διετέλει δέ ύπόδουλος τή Τουρκία. Άλλά κατά τον Ιταλοτουρκικόν πόλεμον, όποτε

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

1 2 3 4 5 6 1 2

3 4 5 6 1 2 3 4

5 6 1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6 7 8

1 2 3 4 5 6 7 8

1 2 3 4 5 6 7 8

1 2 3 4 5 6 7 8

1 2 3 4 5 6 7 8

οι Ιταλοί κατελάμβανον τὰ ἄλλα δωδεκάνησα, ἡ Ἰκαρία ἐπανεστάτησε κατὰ τῶν Τούρκων καὶ μετὰ τινὰς μάχας συνέλαβε τὴν ἐκεῖ Τουρκικὴν φρουρὰν καὶ τὴν ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ἡ ἐπανάστασις αὕτη ἐγένετο τῇ 17ῃ Ἰουλίου τοῦ 1912 καὶ ἐχρησίμευσε τρόπον τινὰ ὡς καλὸς οἰωνὸς τῶν κατόπιν νικηφόρων πολέμων τοῦ ἔθνους μας. Διετήρησε δὲ ἐλεύθερον πολίτευμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐλευθέρη Ἰκαριακὴ Πολιτεία» ἐπὶ 5 περίπου μῆνας, ὁπότε ἀπεσταλμένοι αὐτῆς ἦλθον πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα καὶ ἐζήτησαν τὴν ἔνωσιν μετ' αὐτῆς, ἣτις καὶ ἐγένετο ἀμέσως τῇ 3ῃ Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ γνησίου τοπικοῦ χοροῦ τῆς Ἰκαρίας, περιγράφω τοῦτον ἐν συντομίᾳ.

Ὁ Ἰκαριακὸς χορὸς εἶναι ἀρχαῖος ἑλληνικὸς χορὸς, διασφθεῖς ἀκέραιος κατὰ παράδοσιν μέχρι τῆς σήμερον.

Ὡς γνωστὸν οἱ ἑλληνικοὶ χοροὶ ἔχουσι τρία στοιχεῖα, ἦτοι τὸ ἄσμα, τὸ μέλος καὶ τὸν ρυθμόν. Δυστυχῶς ὁμοίως ὁ Ἰκαριακὸς χορὸς στερεῖται τοῦ ἄσματος. Τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὴν δουλείαν τῶν Τούρκων, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ κάτοικοι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐκφράζωσιν ἐλευθέρως τὸ ἔθνικόν αὐτῶν αἶσθημα, ὅπως ἐκφράζεται τοῦτο εἰς τοὺς ἄλλους ἑλληνικοὺς χοροὺς διὰ τοῦ ἄσματος.

Τὸ μέλος τοῦ χοροῦ τούτου ἀνάγεται εἰς τὸν φύσει ἑλληνικὸν τρόπον, τὸν Δωρίον, καὶ ἐκφράζεται διὰ τῆς πενταχόρδου λύρας, (Νη, πα, Βου, Γα, Δι, Κε με βάσιν καὶ κατάληξιν τοῦ φθόγγου πα).

Ὁ ρυθμὸς τοῦ χοροῦ τούτου εἶναι ὁ τετράσημος, ὅπως ἀποδεικνύεται ἐν τῷ σχήματι διὰ τῶν πατημάτων αὐτοῦ.

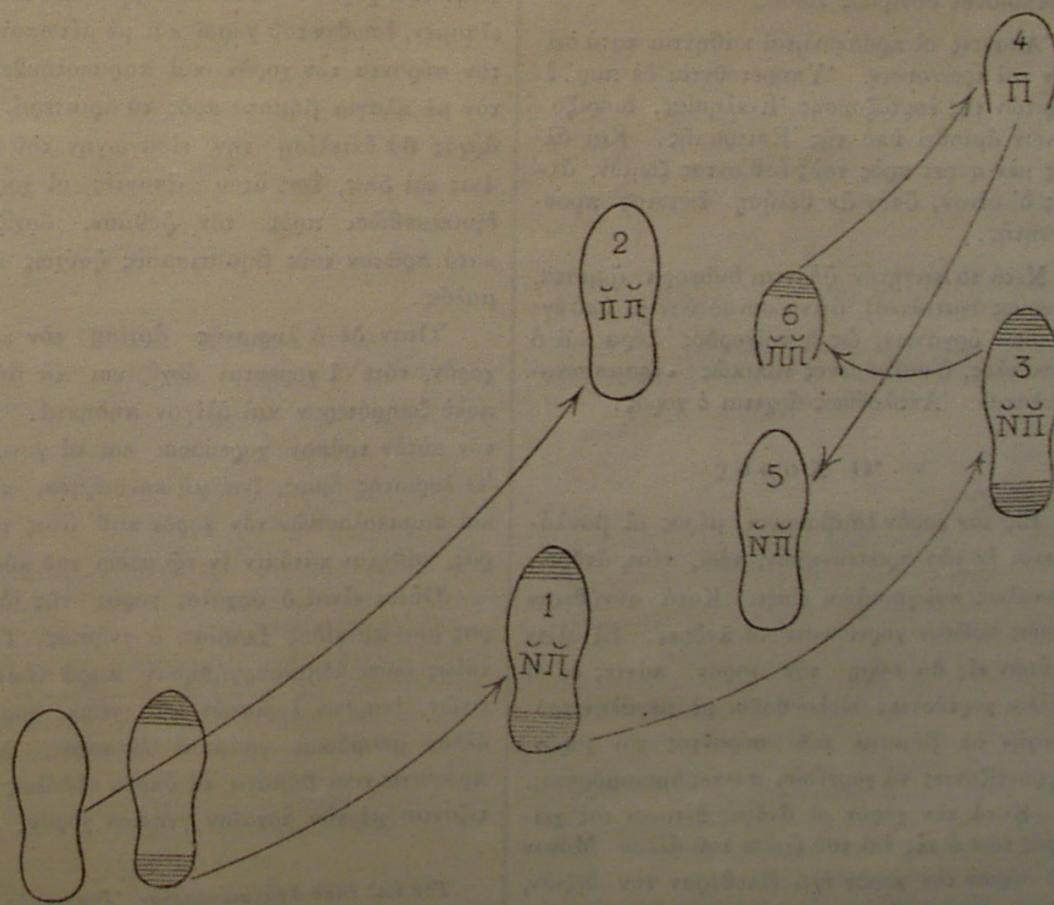
Ὁ Ἰκαριακὸς χορὸς εἶνε κύκλιος καὶ ἀπο-

τελεῖται ἀπὸ ἑξ πατημάτων, ὡς ἐμφαίνονται καὶ καθορίζονται ταῦτα διὰ τῶν ἀριθμῶν, χορεύεται δὲ εἰς ὅλην τὴν νῆσον γενικῶς, εἰς ὅλας τὰς πανηγύρεις, τὰς μεγάλας ἐορτάς, εἰς τὴν Λαμπράν, εἰς τοὺς γάμους καὶ λοιπὰς διασκεδάσεις. Διαμερίζεται εἰς δύο μέρη, εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὸν κυρίως χορὸν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν εἰσαγωγὴν ὁ χορὸς ἄρχεται διὰ σιγανῶν βημάτων, ἀπὸ δὲ τοῦ κυρίως χοροῦ ἀρχίζουσι ταχύτερα

καὶ ζωηρότερα καὶ με ἐπιδεικτικώτερα βήματα.

Καὶ ἐπειδὴ ἀνέφερα, ὅτι χορεύεται καὶ εἰς τὰς πανηγύρεις, ἄς μοι ἐπιτραπῇ νὰ ἐκθέσω ἐν δλίγοις πῶς γίνονται αὐταὶ ἐν τῇ νήσῳ μας κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν.

Ὅταν μία ἐκκλησία ἐορτάσῃ, οἱ ἐπίτροποι τῆς ἐορταζούσης ἐκκλησίας προμηθεύονται 30—60 τραγούσι καὶ κριούς, ἀναλόγως τῆς σφοδρῆς τῶν προσκυνητῶν (εἶναι σημεῖωτον οἱ

Ίκαριοι πολὺ φιλόδοτοι), τοὺς ὁποίους σφάζουσι καὶ βράζουσι κατὰ μεγάλα τεμάχια ἐντὸς 4—6 λεβήτων πλησίον τῆς Ἐκκλησίας κατὰ ἀρχαίαν συνήθειαν. Ἄρτους καὶ οἶνον συνεισφέρουσιν οἱ ἐνοριῖται τῆς ἐορταζούσης ἐκκλησίας, ἢ αὐτὴ αὐτὴ ἐὰν εὐπορῇ.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας ἅπαντες οἱ προσκυνηταὶ πορεύονται πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου εὐρίσκονται πλέον σωρηδὸν τὰ βρασμένα κρέατα, οἱ ἄρτοι παραπλεύρως καὶ ὁ συναχθεὶς οἶνος ἐντὸς πίθων.

Ἡ διανομὴ εἰς τοὺς προσκυνητὰς γίνεται ὡς ἑξῆς. Ἐκαστος προσκυνητῆς θὰ πληρώσῃ ὠρισμένον ποσὸν χρημάτων καὶ θὰ λάβῃ παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς ἓνα ἄρτον δλόκληρον, βάρους μιᾶς ὀκτῆς περίπου, καὶ ὠρισμένον ποσὸν βραστοῦ κρέατος εἰς τεμάχια, τὰ ὁποῖα ὅλα ὁμοῦ (ἄρτος, κρέας καὶ οἶνος) δνομάζονται «Πρόθεσις». Εἰς ὀρίζεται ὡς γραμματεὺς τῆς Ἐκκλησίας, καθήμενος ἐκεῖ πλησίον, ὁ ὁποῖος γράφει εἰς «τευτέριον» πάντας τοὺς ἀγοράζοντας «Πρόθεσιν» καὶ τοὺς ὁποίους ὁ ἐφημέριος τῆς Ἐκκλησίας μνημονεύει κατόπιν ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ κατὰ τὴν Μεγάλην Εἴσοδον, λέγων «καὶ ὑπὲρ τῶν προθεσαρέων» κλπ.

Οἱ πτωχότεροι δὲν ἀγοράζουσιν δλόκληρον «πρόθεσιν», ἀλλ' ἡμίσειαν, ἥτοι τὸ ἡμισυ τοῦ ἄρτου καὶ ἀνάλογον κρέας. Οὗτοι ὅμως οὔτε γράφονται οὔτε μνημονεύονται ὡς «προθεσαρέοι».

Εἰς ἅπαντας γενικῶς τοὺς προσκυνητὰς διανέμεται ὁ οἶνος καὶ ὁ ζωμὸς δωρεὰν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς πινάκια καὶ δοχεῖα αὐτῆς.

Ἡ Ἐκκλησία προηγουμένως θὰ ἔχη ἐτοιμάσῃ πρόχειρον κοινὴν τράπεζαν ἐκ σανίδων, ἐστρωμένην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ στηριζομένην ἐπὶ δύο λίθων εἰς τὰ ἄκρα. Ὡς καθίσματα χρησιμοποιοῦσι συνήθως λίθους.

Ἄπαντες οἱ προσκυνηταὶ κάθονται κατὰ σειρὰν καὶ τρώγουσιν. Ὑπηρετοῦνται δὲ παρ' ἐνοριτῶν τῆς ἐορταζούσης Ἐκκλησίας, διοριζομένων ἀμισθεὶ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ ἄλλος μὲν φέρει πρὸς τοὺς ἐσθλιόντας ζωμὸν, ἄλλος δ' οἶνον, ὅσον ἂν θελήσῃ ἕκαστος προσκυνητῆς.

Μετὰ τὸ φαγητὸν ἄδονται διάφορα ἔσματα, (κυρίως ἀνατολικά), ἅτινα συνοδεύονται ὑπὸ ἐγχοριῶν ὀργάνων, ὡς ἡ τρίχορδος λύρα καὶ ὁ ἄσκαυλος, ὁ καλούμενος τοπικῶς «τσαμπουνοφυλάκι». Ἀκολουθῶς ἄρχεται ὁ χορὸς.

Ὁ Χορὸς

Εἰς τὸν χορὸν λαμβάνουσι μέρος οἱ βουλόμενοι ἐκ τῶν προσκυνητῶν, νέοι, νέαι, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ γηραλέοι εἰσέτι. Κατὰ συνήθειαν ὅμως πρῶτον χορεύουσιν οἱ ἄνδρες. Ἐξ ὅλων αὐτῶν εἰς θὰ σύρῃ τὸν χορὸν, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι χορεύοντες ἀκολουθοῦσι μὲ μεγάλην προσοχὴν τὰ βήματα τοῦ σύροντος τὸν χορὸν, φροντίζοντες νὰ χορεύωσι πάντες ὁμοιομόρφως.

Κατὰ τὸν χορὸν οἱ ἄνδρες θέτουσι τὰς χεῖρας τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ ἄλλου. Μόνον ὁ σύρων τὸν χορὸν ἔχει ἐλευθέρην τὴν δεξιάν, ἵνα φέρῃ εἰς ἐπαφὴν τὸν ἀντίχειρα μετὰ τοῦ μεσαίου δακτύλου παραγάγει δ' οὕτω κρότος τις τῶν δακτύλων ρυθμικῶς, ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων πατημάτων τοῦ χοροῦ, ἐνδὸς κτύπου ἀναλογουμένου εἰς ἕκαστον πάτημα. Τὰ ὑπόλοιπα τρία πατήματα μένουσιν ἐν σιωπῇ.

Ὅταν παράγεται ὁ ἦχος τῶν δακτύλων τῆς δεξιᾶς χειρὸς, αὐτὴ εἶναι ὑψωμένη πρὸς τὰ πλάγια καὶ δεξιὰ. Ὁ σύρων τὸν χορὸν δια-

τηρεῖ αὐτὴν ὑψωμένην εἰς δύο καὶ τρεῖς περιόδους χορευτικὰς τῶν ἑξ βημάτων. Μετὰ τοῦτο θέτει αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἰσχύος, δηθὲν ὡς νὰ ἀναπαυθῇ, καὶ μὲ τοὺς δακτύλους πρὸς τὰ ὀπισθεν.

Ὁ λυριστῆς, ἢ ὁ παίζων τὸν ἄσκαυλον, ἵσταται ἔσωθεν τοῦ χοροῦ μὲ μέτωπον πρὸς τὸν σύροντα τὸν χορὸν καὶ παρακολουθεῖ αὐτὸν, προσέχων εἰς τὸν ρυθμὸν τοῦ μέλους. Ὅταν δὲ ὁ σύρων τὸν χορὸν κουρασθῇ, τότε ἀναλαμβάνει ὁ δεύτερος, ὁ δὲ πρῶτος μεταβαίνει εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ χοροῦ, (τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ πέταλα) ἢ καὶ ἀναπαύεται, ἀποχωρῶν τοῦ χοροῦ. Ὅταν ἀποκάμῃ καὶ ὁ δεύτερος, τότε ἔρχεται ὁ τρίτος καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ὅταν χορεύωσι μόναι τῶν αἰ γυναικες, ἢ μία ἐξ αὐτῶν θὰ σύρῃ τὸν χορὸν. Κρατοῦνται δὲ αὐταὶ μὲ τὰς χεῖρας σταυροειδῶς ἔμπροσθεν, οὕτως ὥστε ἡ μὲν δεξιὰ χεὶρ τῆς συρούσης τὸν χορὸν κρατεῖ τὴν δεξιάν τῆς δευτέρας, ἢ ἀριστερὰ πάλιν αὐτῆς κρατεῖ τὴν δεξιάν τῆς τρίτης καὶ οὕτω καθεξῆς. Κάποτε ἡ δεξιὰ τῆς πρώτης ἀφίεται ἐλευθέρη, τὴν ὁποῖαν ὑψώνουσα αὐτὴ πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ὀλίγον πλαγίως περιστρέφει αὐτὴν, κρατοῦσα λευκὸν μανδήλιον καὶ δίδουσα τρόπον τινὰ περισσοτέραν τόνωσιν εἰς τὸν χορὸν. Κατόπιν θέτει αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἰσχύος, ὅπως καὶ ὁ ἀνὴρ. Τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ δεξιὰ χεὶρ τῆς πρώτης εἶναι ἐλευθέρη ἢ δευτέρα κρατεῖ αὐτὴν ἐκ τοῦ ἐνδύματος.

Ὁ λυριστῆς

Ὁ λυριστῆς εἶναι ὁ δίδων τὸν ρυθμὸν, τὴν ζωὴν τοῦ χοροῦ. Οὗτος λαμβάνει θέσιν, ὡς εἴπομεν, ἔσωθεν τοῦ χοροῦ καὶ μὲ μέτωπον πρὸς τὸν σύροντα τὸν χορὸν καὶ παρακολουθεῖ αὐτὸν μὲ πλάγια βήματα πρὸς τὰ ἀριστερὰ. Κατ' ἀρχὰς θὰ ἐκτελέσῃ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ χοροῦ 4κις καὶ 5κις, ἕως ὅτου ἅπαντες οἱ χορευταὶ ἐξοικειωθῶσι πρὸς τὸν ρυθμὸν, ἀρχίζοντες κατὰ πρῶτον τοὺς βηματισμοὺς ἡσυχῶς καὶ ὀμαλῶς.

Ὅταν δὲ ὁ λυριστῆς ἀρχίσῃ τὸν κυρίως χορὸν, τότε οἱ χορευταὶ ἀρχίζουσι τὰ βήματα πολὺ ζωηρότερον καὶ ὀλίγον πηδηκτά. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον χορεύουσι καὶ αἱ γυναῖκες. Ὁ λυριστῆς ὅμως, ἵνα μὴ κουράζηται παίζων καὶ παρακολουθῶν τὸν χορὸν καθ' ὅλας τὰς ὥρας, κάθεται κατόπιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κύκλου.

Οὗτος εἶναι ὁ ἀρχαῖος χορὸς τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος Ἰκαρίας, ὁ γνήσιος. Τελευταίως ὅμως ἐδημιουργήθησαν παρὰ νεωτέρων τινῶν Ἰκαρίων λυριστῶν καὶ νέων χορευτῶν ἄλλαι μελωδικαὶ γραμμαὶ ἐν μέρει, ὡς καὶ πρόσθετα τινὰ βήματα, τὰ ὁποῖα οὐδόλως σχετίζονται μὲ τὸν ἀρχαῖον γνήσιον χορὸν.

Τὸν ὑπ' ἐμοῦ δημοσιευόμενον Ἰκαριακὸν χορὸν ἔγραψε καὶ κατέστρωσεν εἰς βήματα ὁ κ. Γ. Παπαγαρουφάλης, κατὰ τὸ παίξιμον τοῦ διασημοῦ λυριστοῦ κ. Ἰωάννου Ἀμοργινοῦ.

Παρακαλῶν νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ πρὸς ὑμᾶς βαθυτάτου σεβασμοῦ μου, διατελῶ μετὰ τιμῆς

ὁ μαθητῆς σας

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΠΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἐν Ἰκαρίᾳ τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1922.

ΠΩΣ ἩΡΧΙΣΕΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ Ἡ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

Τυκτικὸς τῆς «Νέας Φορμιγγος» ἀναγνώστης παρακαλεῖ ἡμᾶς νὰ πληροφορησώμεν αὐτὸν περὶ τοῦ πότε καὶ πῶς συνελέγησαν ὑπὸ τῶν ξένων τὰ ἑλλην. δημοτικὰ τραγούδια (ἀνευ τουτέστι μουσικῆς). Εἰς τὸν φίλον ἀναγνώστην παρέχομεν τὰς ἑξῆς πληροφορίες.

Τὸ 1814 ὁ Ἐφορος τῆς Αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βιέννης Κοπιτάρ ἐξέδωκε συλλογὴν δημοτικῶν Σερβικῶν ἄσμάτων. Γερμανός τις φιλέλλην, ἀκούσας τὰ Σερβικὰ ταῦτα ἄσματα καὶ κατενθουσιασθεὶς ἐξ αὐτῶν, εἶπεν εἰς τὸν Κοπιτάρ, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ὑπάρχωσι τοιαῦτα καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν.

Ὁ Κοπιτάρ λαβὼν ὑπὸ σοβαρὰν ὄψιν τὴν παρατήρησιν ταύτην, ἀπετάθη πρὸς τὸν Θεόκλητον Φαρμακίδην, ζητῶν τραγούδια δημοτικά. Ὁ Φαρμακίδης ἀνέθηκε τὴν ἐργασίαν ταύτην εἰς τὸν Δ. Μανούσην, ὅστις ἐκ τῆς προμήτορος του καὶ ἐξ ἄλλων Ἑλλήνων παρεπιδημούντων ἐν Βιέννῃ, κατήρτισε συλλογὴν ἀρκούντως πλουσίαν, τῆς ὁποίας ἐν ἀντίγραφον ἀπέστειλεν εἰς τὸν φιλέλληνα Γερμανόν, ἕτερον δὲ εἰς τὸν ἐν Παρισίοις Ἀδαμάντιον Κοραῖν. Οἱ ἐν Παρισίοις Ἕλληνες σπουδασταὶ, μαθόντες τὸ πρᾶγμα, ὠμίλησαν περὶ τῶν ἄσμάτων τούτων εἰς τὸν Γάλλον Φωριέλ, ὅστις ὡς γνωστὸν συνέλεξε τὰ δημοτικὰ τραγούδια τῶν Γαλλικῶν ἐπαρχιῶν. Ἐν συνεννοήσει δὲ μετὰ τοῦ Μανούση ἔλαβον ἀντίγραφον τῆς πρώτης συλλογῆς, ἣτις ἐξεδόθη τὸ 1816 ὑπὸ τοῦ Φωριέλ μετὰ προλεγομένων καὶ σημειώσεων. Ἐπὶ τῶν δημοτικῶν τούτων τραγουδιῶν μας ὁ Φωριέλ ἐξέφρασε μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὴν γνώμην του, γράψας πρὸ 80 περίπου ἐτῶν τὰ ἑξῆς: «Οἱ Ἕλληνες ἀναπτυσσόμενοι θὰ ἀποκτήσωσι βεβαίως καὶ τελείαν ποιήσιν. Ἀλλὰ τοῦτο ἂς μὴ τοὺς κάμῃ νὰ περιφρονήσωσι τὰ δημοτικὰ αὐτῶν ἄσματα. Ἡ Εὐρώπη θὰ εὐγνωμονῇ αὐτοὺς διὰ τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θὰ θέλωσιν ἡμέραν τινά, δυνάμενοι νὰ παραβάλωσι τὰ προϊόντα ἐντέχνου ποιήσεως πρὸς τὰ ἄπλα μνημεῖα τοῦ πνεύματος, τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἠθῶν τῶν πατέρων των».

Τὰ ἔσματα ταῦτα ἐθαυμάσθησαν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν Γερμανῶν, ὧν καὶ ἐκίνησαν τὴν συμπάθειαν ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ ἀγῶνα. Μετὰφρασις αὐτῶν ἐγένετο καὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν κατὰ τὸ 1825 ὑπὸ τοῦ Mueller ἐν Λειψία. Τὰ καλλίτερα ἐκ τούτων ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ γραμματολόγου Tommaseo τὸ 1842, τοῦ D. Sanders τὸ 1844 καὶ τοῦ Th. Kind τὸ 1849 καὶ τινῶν ἄλλων. Πολλοὶ ὡσαύτως Γερμανοὶ καὶ Ἄγγλοι εἰς περιγραφὰς περιηγήσεων αὐτῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐδημοσίευσαν τοιαῦτα.

Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐξέδωκε συλλογὴν τοιούτων τὸ 1850 ὁ Ἀντώνιος Μανούσης, μετ' αὐτὸν δὲ ὁ Σ. Ζαμπέλιος τὸ 1852. Πολλὰ τῶν ἄσμάτων τούτων ἐδημοσιεύθησαν εἰς διάφορα περιοδικὰ, ὡς λ.χ. τὴν «Πανδώραν», τὸν «Φιλολογικὸν Συνέκδημον», τὴν «Χρυσάλλιδαν» καὶ διάφορους τοπογραφικὰς συγγραφὰς. Ἀτομον συλλογὴν ἐξέδωκε τὸ 1851 ὁ M. Margcellus. Πληροστέραν συλλογὴν ἐξέδωκεν ὁ Arnoldus Passow τὸ 1860 ὑπὸ τίτλον «Τραγούδια Ρωμαίικα», μεταφράσας τὰ καλλίτερα ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν.

Κ. Α. Ψάχος

— Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν Βυζαντινῆς ἢ Εὐρωπαϊκῆς γραφῆς οἱ βουλόμενοι παρακαλοῦνται ν' ἀπευθύνωνται πρὸς τὸν κ. Κοσμῶν Σακελλίωνα, δδὸς Ἁγίου Ὁρους ἀρ. 12.

Κ. Α. ΨΑΧΟΥ

ΔΙΑΛΕΞΙΣ

γενομένη τῇ 31 Ἰανουαρίου 1918 ἐν τῇ αἰθούδῃ τοῦ «Παρθαδοῦ».

Νῦν, ὅτε τὸ ζήτημα τῶν διαστημάτων τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς εἰσῆλθε σὺν Θεῷ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τελικῆς αὐτοῦ διευθετήσεως διὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ μεγάλου ὄργανου, ὅπερ θ' ἀποδίδῃ πᾶσαν διαστηματικὴν λεπτομέρειαν, νομίζομεν ἐπίκαιρον τὴν δημοσιεύσασθαι μίαν διαλέξιν τοῦ κ. Ψάχου, γενομένης ἐν τῷ «Παρθαδοῦ» πρὸ τετραετίας. Ἡ διάλεξις αὕτη ἐγένετο κατόπιν παρακλήσεως τοῦ καθηγητοῦ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν κ. Στ. Βραχάμη, ὅστις ἀπὸ ἐτῶν καταγινόμενος περὶ τὴν θεωρίαν τῶν διαστημάτων τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, παρουσίασε τότε ἐν κλειδοκυμβάλῳ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐχόρδισε μίαν διαπασῶν συμφώνων πρὸς διαστήματα ἰδιαίτερα τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, τὰ ὅποια ἐμελέτησεν ἐν Κων)πόλει. Ὁ κ. Ψάχος, εὐχαρίστως τότε ἀποδεχθεὶς νὰ εἴπῃ τὴν γνώμην του, ὁμίλησεν ἐπὶ μακρὸν μετὰ τὸν κ. Βραχάμη καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς διαλέξεώς του διὰ παραδειγμάτων ἐκ τῆς ἐκκλ. ἡμῶν μουσικῆς εἰλημμένων, ἐπὶ δύο δὲ κλειδοκυμβάλῳ (ὧν τὸ ἓν εἶχε χορδοσθῆ ἰδιαίτερος) ἐκτελεσθέντων, διὰ τῆς εἰς ἄτοπα ἀπαγωγῆς κατέδειξε ὅποιαν καταστροφὴν καὶ βεβηλωσιν ὑφίσταται ἡ ἐν γένει Ἑλληνικὴ μουσικὴ, ἐκτελουμένη διὰ τῶν διαστημάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, τοῦ κλειδοκυμβάλου δηλονότι. Καὶ τὴν διέλεξιν ταύτην τοσοῦτο μάλλον δημοσιεύομεν, καθόσον ὁ κ. Βραχάμης, παραλαβὸν παρὰ τοῦ κ. Ψάχου πᾶσαν τὴν ἐπὶ τῶν διαστημάτων τῆς Ἑλλ. μουσικῆς τριανκονταετηθεῖαν ἐργασίαν αὐτοῦ, μετὰ μακρὰν βίασαν, ἀπεφάνθη ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ κ. Ψάχου, ἡ στηριζομένη ἐπὶ τῆς φωνητικῆς παραδόσεως, τυγχάνει καὶ μαθηματικῆς καὶ ἀκουστικῆς πιστῆ καὶ ἀκαταμάχητος, ὡς δύναται νὰ ἴδῃ λεπτομερῶς ἐν τῷ Πρακτικῷ τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῷ πρώτῳ φύλλῳ τοῦ α' ἔτους τῆς «Νέας Φορμιγγος» τοῦ Μαρτίου 1921.

Ἡ ἱστορικὴ αὕτη διάλεξις τοῦ κ. Ψάχου ἔχει οὕτω:

Εὐχαρίστως ἀποδεχθεὶς τὴν φιλικὴν παράκλησιν τοῦ κ. Βραχάμη, ὅπως ὑποβοηθήσω αὐτὸν εἰς τὴν εὐγενῆ προσπάθειάν του, ἐθεώρησα καθήκον μου καὶ ἰδιαίτερος νὰ ὁμιλήσω ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος τῶν Ἑλλ. μουσικῶν διαστημάτων, τὸ ὅποιον τοσοῦτον σοβαρῶς ἀπὸ φυσικῆς ἀπόψεως ἐξήτασε καὶ ἀνέπινεν ἐν τῇ σημερινῇ διαλέξει του.

Ὅταν πρὸ πενταετίας ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ καθ' ἡμᾶς Ὁδείου, ὁμίλων περὶ τῶν Ἑλληνικῶν διαγραμμάτων ἀπὸ τῶν ὄρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, κατέδειξα τὸ μέγα χάσμα, ὅπερ εἶναι ἀνεωχόμενον μετὰ τῆς Ἑλλ. μουσικῆς καὶ τῆς καθόλου Ἀνατολικῆς ἀφ' ἐνός, τῆς Εὐρωπαϊκῆς δὲ τοιαύτης ἀφ' ἑτέρου, εἶπον τότε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ καθορισθῶσι τὰ ὄρια τῆς Ἑλλ. μουσικῆς ἀπὸ τῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς, νὰ τεθῶσι δὲ ὁρόσημα ἀσφαλῆ, οὕτως ὥστε νὰ μὴ σημειῶνται ἐκατέρωθεν ὑπερβασίαι.

Τὴν γνώμην μου ταύτην μετὰ μείζονος τόνου ἐπαναλαμβάνω σήμερον, φρονῶ, ὅτι εἶναι ἐξόχως θλιβερὸν φαινόμενον μουσικῆ, ἥς ἡ ἐπιβλητικὴ μορφή, διὰ μέσου μακρῶν αἰώνων διεθούσα, ἐγαλούχησε καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, ἥτις δὲ δὲν παύει καὶ σήμερον ἐτι τροφοδοτοῦσα αὐτήν, ἀλλ' ἤτις καὶ ἐν τῷ μέλλοντι μείζονας ὑπηρεσίας θὰ παράσῃ εἰς τὴν παγκόσμιον σύνθεσιν, μουσικῆ τοιαύτη, λέγω, νὰ διατελῇ ἐν πάσῃ ταῖς τεχνικαῖς αὐτῆς λεπτομερείαις ἀγνωστος εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν μουσικοὺς κύκλους, νὰ περιφρονῆται ὡς μουσικὴ παρρημένων χρόνων, αἱ δὲ ποιητικὸι διαστηματικαὶ αὐτῆς διαφοραὶ, αἱ στηριζόμεναι ἐπὶ φωνητικῆς παραδόσεως τοσοῦτον στερεῆς καὶ ἀκαταμάχητου, νὰ ἐλαμβάνωνται ὡς ἀποκνήματα τάχα ὀλιγων ψαλτῶν ἀμαθῶν, ἀξέστων καὶ ῥινοφώνων! Εἶναι οἱ συνήθεις χαρακτηρισμοί, οἵτινες ἐπαναλαμβάνονται ἐλάστοτε κατ' ἄλλην πανεραίν, ἀποτελοῦσι τὸ σῶμα τῆς κατηγορίας ἐναντίον τῆς ἡμετέρας ἐκκλ. μουσικῆς. Ὡς βιέπετε, ἐνταῦθα εἰδικεύω τὸ πρᾶγμα καὶ ὁμιλῶ οὐχὶ περὶ τῆς ἐν γένει Ἑλλ. μουσικῆς, ἀλλ' εἰδικῶς περὶ τῆς ἐκκλ. μουσικῆς. Καὶ τοῦτο, διότι οἱ ποιητικὸν κατήγοροι αὐτῆς, ἀγνωστῶν τίς ἐστιν Ἑλλ. μουσικῆ ἐν συνόλῳ, νομίζουσιν, ὅτι συγκεντρῶνται αὕτη εἰς μόνην τὴν ἐπ' ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ ταύτην δ' οὐχὶ ἐξ ὀλολήρου Ἑλληνικῆν, ἀλλὰ Τουρκικὴν τάχα,

Ἀρροβοπερικὴν καὶ εἰ τι ἄλλο ἀσύστατον θέλετε.

Ἑλληνικὴ μουσικὴ, Κύριοι, δὲν εἶναι μόνη ἡ Ἑκκλησιαστικὴ. Ὑπὸ τὸν εὐρὺν καὶ ὄρειον τίτλον Ἑλληνικὴ μουσικὴ νοητέα πᾶσα ἡ ἀνά τὴν Ἀνατολὴν μουσικὴ μετὰ πάντων τῶν κλάδων καὶ ἰδιαίτερον ἰδιωμάτων αὐτῆς. Καὶ τόνίζω τοῦτο οὐχὶ διότι θέλω νὰ ἐπαναλάβω σήμερον ὅσα μυριάς ἀπὸ τε τοῦ βήματος καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ τύπου κατ' ἐπανάληψιν εἶπον καὶ ἀπέδειξα, ἀλλὰ διότι θέλω νὰ καταδείξω, ὅτι μόνον διὰ τῆς μελέτης ὄλων τῶν Ἀνατολικῶν μουσικῶν ἰδιωμάτων, ἅπανα ἀποτελοῦσιν ἐν συνόλῳ τὴν ἐν γένει Ἑλληνικὴν μουσικὴν, καθίσταται δυνατὴ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μουσικὴν καὶ ἡ κατανόησις τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ οὐσιωδωστάτων διαφορῶν, αἵτινες ὑπάρχουσι μετὰ τῶν μουσικῶν διαστημάτων αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων, τῶν συγκεκριμένων, τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, ἥτις καὶ αὐτὴν ἐτι τὴν διεθνή καὶ παγκόσμιον φυσικὴν διατονικὴν κλίμακα ἔρριψεν εἰς ἀχρηστίαν χθρὶν τοῦ κλειδοκυμβάλου.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον χαίρω χαρὰν μεγάλην σφόδρα, διότι ἡ καλωσύνη τοῦ φίλου μου κ. Βραχάμη, ἐκφράσαντος τὴν ἐπιθυμίαν νὰ εἴπω ἀμέσως μετ' αὐτὸν τὴν γνώμην μου ἐπὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἀνακωδίσσεως, παρέχει μοι τὴν εὐκαιρίαν συντόμως καὶ ἀπὸ γενικῆς μόνον ἀπόψεως ν' ἀναπτύξω τὸ ζήτημα, τὸ ὅποιον εἶναι ζήτημα οὐ μόνον φιλοτιμίας ἐθνικῆς, ἀλλὰ καὶ ζήτημα ὑπάρξεως ἢ ἐξαφανίσεως τῆς αἰωνοβίου Ἑλληνικῆς μουσικῆς παραδόσεως, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ τε ἐκκλ. μουσικὴ καὶ ἡ θύραθεν τοιαύτη, ἥτις γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἔξωτερικῆ, περιλαμβάνει οὐ μόνον τὴν δημόδιον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν γένει Ἀνατολικῆς μουσικῆς πάντας τοὺς τρόπους καὶ τὰ πολλαπλᾶ ἰδιώματα.

Ὡς εἶναι γνωστόν, ἐν τῇ μουσικῇ ἀνάκεινται δύο ὑπῆρχον κλίμακες ἢ φυσικὴ καὶ ἡ συγκεκριμένη. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐκ τῆς συγκεκριμένης κλίμακος παρήγον ἑτέρας δώδεκα ὁμοειδεῖς κλίμακας, διακρούοντας ἕκαστον τῶν δύο τετραχόρδων αὐτῆς εἰς ἓν λείμμα καὶ εἰς δύο τόνους ὁμοειδεῖς, οὓς πάλιν ὑποδιήρουν εἰς δύο ἄνισα ἡμιτόνια, μείζον καὶ ἐλάσσον, καὶ ἀντιστρόφως. Ἀμφότερα τουτέστι τὰ τετραχόρδα διηροῦντο εἰς δέκα ἡμιτόνια, ἅτινα μετ' ἑτέρων δύο εἰς τὰ ὅποια διηροῖτο ὁ προσλαμβανόμενος μείζων τόνος, ἀπετέλουν τὸν ἀριθμὸν δώδεκα. Ἐκ τῶν δέκα καὶ τριῶν χορδῶν, αἵτινες περιέκλειον τὰ δώδεκα ταῦτα ἡμιτόνια, παρήγοντο δέκα τρεῖς ὁμοειδεῖς κλίμακες, ἐν ταῖς ὁποῖαις τὸ ἡμιτόνιον εὐρίσκετο ἐν τῷ μέσῳ τῶν τετραχόρδων. Αἱ κλίμακες αὗται κατ' οὐδὲν ἄλλο διέφερον ἀπ' ἀλλήλων, εἰ μὴ κατὰ τὸ ὕψος ἐνός ἡμιτονίου. Ἐκάστη τῶν δεκατριῶν τούτων κλίμακῶν ἀνείργοι πῶς ἕνα ἰδιαίτερον Τρόπον, διότι ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δεκατριῶν κλίμακῶν καὶ οἱ Τρόποι ἦσαν δέκα τρεῖς, καλούμενοι: Ὑποδωριος, Δωριος, Ὑπερωριος.— Ὑποϊάδοιος, Ἰάδοιος, Ὑπεριάδοιος.— Ὑποφρύγιος, Φρύγιος, Ὑπερφρύγιος.— Ὑπαιόλιος, Αἰόλιος.— Ὑπολυδῆιος, Λυδῆιος.— Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν Διὰ πασῶν προσετέθη εἰς εἰς τόνος, διακρούμενος καὶ οὕτως εἰς δύο ἡμιτόνια, προσετέθησαν εἰς δύο εἰς Τρόποι, ὁ Ὑπεριάδοιος καὶ ὁ Ὑπερωριος καὶ οὕτως ὁ ἀριθμὸς τῶν Τρόπων ἀνήλθεν εἰς δεκαπέντε. Ἡ εἰς ἡμιτόνια λοιπὸν διαίρεσις τῆς Διὰ πασῶν τῶν ἀρχαίων ἐγένετο χθρὶν τῶν 15 τρόπων, ὧν ἕκαστος κατεῖχε θέσιν ἡμιτονίου.

Ἡ ἀρχαία Ἑλλ. μουσικὴ, ὡς ἐκ τῆς διαίρεσεως τῆς κλίμακος εἰς 12 ἡμιτόνια, εἶχε κατ' ἀνάγκην τρεῖς μόνον συμφωνίας τὴν διὰ ὀκτώ, τὴν διὰ πέντε καὶ τὴν διὰ τεσσάρων. Δίδυμος διως ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πτολεμαῖος, ὁ συμπληρώσας τὴν θεωρίαν ἐκείνου, ἐφευρε περὶ τὰ τέλη τῆς πρώτης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος τὴν ὀρθὴν διὰ τριῶν μείζονα συμφωνίαν: 5)4 καὶ τὴν διὰ τριῶν ἐλάσσονα: 6)5. Καὶ ἐκ μὲν τῆς μείζονος παρήγαγε τὸν ἐλάσσονα τόνον: 10)9, ἐκ δὲ τῆς ἐλάσσονος τὸν ἐλάττωτον: 16)15 καὶ τὸν μείζονα: 9)8.

Ὡστε ὁμιλοῦντες σήμερον περὶ τριῶν ἰδιαίτε-

ρων φυσικῶν τόνων: μείζονος, ἐλάσσονος καὶ ἐλάττωτου, ὁρεῖλομεν ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὸν Αἰῶνα μ. Χ. αἰῶνα, εἰς τὰς θεωρίας τουτέστι τοῦ Διδύμου καὶ τοῦ Πτολεμαίου, οἵτινες τροποποιήσαντες ἐν τισὶ τὴν ἀρχαίαν διατονικὴν κλίμακα, ἐποίησαντο χρῆσιν πέντε διατονικῶν τετραχόρδων, ὧν τὰ δύο οὐσιωδῶς διέφερον ἀπὸ τῶν τετραχόρδων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς. Ἡ κυρία δ' αἰτία, ἥτις ὥθησε τὸν τε Δίδυμον καὶ τὸν Πτολεμαῖον εἰς τὴν καινοτομίαν ταύτην, ἦτο οὐ μόνον ἡ προσπλάθειά των ὅπως συμβιβᾶσσαι τοὺς διτταμένους Πυθαγορείους καὶ Ἀριστοξενείους, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπήρεια τῆς ἐν γένει Ἀνατολικῆς μουσικῆς.

Ἡ ἡμετέρα ὁμοῦς ἐκκλ. μουσικὴ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς, ἀναγομένης εἰς τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους, βίβαν καὶ θεμελιονεῖλε φωνικωτέραν καὶ αὐτῆς τῆς φυσικῆς κλίμακα, οὐδέποτε δὲ τὴν συγκεκριμένην. Καὶ ἡ φυσικὴ αὕτη κλίμαξ διὰ τῆς διαίρεσεως αὐτῆς εἰς δύο ὁμοειδῆ τετραχόρδα, ἐκ τόνων μείζονος, ἐλάσσονος καὶ ἐλάττωτου καὶ ἐνός ἐτι μείζονος ὡς προσλαμβανόμενου, παρήγει διαστήματα ἑπτὰ ἐν τῇ Διὰ πασῶν, ἦτοι τρεῖς μείζονας, δύο ἐλάσσονας καὶ δύο ἐλάττωτους, ἐκ τῶν ὁποίων παρᾶγονται ἑπτὰ κλίμακες, διάφοροι κατὰ τε τὸ ὕψος καὶ τὸ μέλος, οἵτινες συμφώνως πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑπτὰ διαστημάτων αὐτῶν, ἔχουσαι ἀνάγκην δικτῶ φθόγγων, παράγουσι συνεπῶς καὶ δικτῶ ἰδιαίτερον ἡχοῦς.

Οὗτος εἶναι ὁ τεχνικὸς λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Βυζαντινὴ ἐκκλ. μουσικὴ ἔχει δικτῶ ἰδιαίτερον ἡχοῦς (τέσσαρας κυρίους καὶ τέσσαρας πλάγιους).

Ἄλλ' οἱ ἦχοι οὗτοι τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς δὲν εἶναι πάντες ὑποχρεωμένοι νὰ ἀκολουθῶσι τὴν ἀρχικὴν φυσικὴν κλίμακα ἐν τῇ ἐξελίξει καὶ τῇ ἀναπτύξει του ἕκαστος. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, πλὴν τῶν 15 τρόπων, οἵτινες ἐμελεθοῦντο καὶ κατὰ τὰ τρία γένη ἕκαστος, ὑπῆρχον καὶ αἱ ἰδιαίτεροι τῶν τριῶν γενῶν διαίρεσεις, οἵτινες χροαὶ καλούμεναι, ἦσαν τὸν ἀριθμὸν 33 (ἀρμονίας 1, χρώματος 3 καὶ διατόνου 2). Καὶ διὰ τῶν χροῶν τούτων κατῴρθον νὰ ἀποδίδωσιν ὁ,τι διὰ τῆς εἰς τόνους καὶ ἡμίτονα διαίρεσεως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀποδοθῇ. Καὶ οὕτω διὰ τῆς μεθόδου ταύτης, τὰ δύο κυρίως γένη των (τὸ διατόνον καὶ τὸ χροῦμα) ἐλαμβάνοντο κατὰ τε τὸ σύντονον (=σκληρόν) καὶ τὸ μαλακὸν εἶδος.

Ὅπως λοιπὸν παρ' ἐκείνοις, πλὴν τῶν ἀρχικῶν καὶ θεμελιωδῶν διαγραμμάτων ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι ὑποδιαίρεσεις μετ' ἰδιαίτερον χαρακτηριστικῶν καὶ οὐσιωδῶν διαστηματικῶν διαφορῶν, οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν οἱ πλείστοι τῶν δικτῶ ἡχῶν, πλὴν τῆς ἀρχικῆς καὶ βασιμῶν αὐτῶν κλίμακος, ἔχουσι καὶ ἄλλας δευτερευούσας, αἵτινες διὰ τῶν ἐξόχως χαρακτηριστικῶν ἰδιωμάτων καὶ τῶν διαφορῶν αὐτῶν τῶν οὐσιωδωστάτων, ἀποτελοῦσι τὸ μέσον, δι' οὗ διαμορφοῦσι καὶ διαπλάττουσι τὰς μουσικὰς γραμμὰς καὶ τὰ σχήματα τῶν πολυποικίλων αὐτῶν μελῶν. Ἄν δὲ λάβομεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸν νόμον ἐκείνον τὸν φυσικὸν καὶ ἀπαραίτητον, τὸν νόμον δηλονότι τῆς μελωδικῆς ἔξεως (διότι ὑπάρχει καὶ ἀρμονικὴ ἔξεξις), ἥτις ἀναλόγως τῆς φύσεως ἕκαστου ἡχοῦ ἄλλοι οἱ σταθερῶς, εἴτε παροδικῶς, κατ' ὀρισμένους ὅμως πάντοτε κινῶνας, τοὺς τόνους τῆς ἀρχικῆς ἕκαστου ἡχοῦ κλίμακος, ἔχομεν πρὸ ἡμῶν ὀλοκλήρον ἐκείνον τὸν ἰδιαίτερον μηχανισμόν τῶν μουσικῶν διαστημάτων τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, ἀνευ τῶν ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατόν, ἀδύνατον εἶναι ν' ἀποδοθῇ ὁ διὰ τῆς φωνητικῆς παραδόσεως διασφθεῖς ἰδιαίτερος τῆς ἡμετέρας μουσικῆς χαρακτήρ. Διότι τῆς ἡμετέρας ἐκκλ. μουσικῆς μόνος ὁδηγὸς καὶ γνώμων καὶ μέτρον φωνητικῶν εἶναι ἡ φωνητικὴ παράδοσις, ἥτις δίδωσεν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι σήμερον διασφθεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ ἱεροῦ μέλους, ἀνευ τεχνικοῦ τίνος μέσου, δι' οὗ, ἐξακριβωμένον καὶ καταμετρούμενον τῶν τονιαίων αὐτῆς διαστημάτων, νὰ μεταδίδωνται ταῦτα καὶ δι' ὄργανου τίνος οἰουδῆποτε. Φωνητικὴν λοιπὸν παράδοσιν λέγοντες ἐνοοῦμεν τὸ ἰδιαίτερον ἐκεῖνο ἡθος ὄλων ὁμοῦ τῶν μελωδικῶν καὶ τῶν ἰσοφωνῶν καὶ ἐνός ἕκαστου ἰδιαίτερος, ὅφ' ἡ παρρησιάζονται τὰ εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν δικτῶ ἡχῶν ἀναγόμενα πολυποικίλα μέλη, ἐκτελούμενα ὁμοῦ ὑπὸ μουσικῶν, κατεχόντων ἅπαντα τὰ ἰδιαίτερα